

ПЕРЕДПЛАТА

на II півріччя 2022 року

Індекс	Назва видання	Періодичність виходу на рік	1 міс.	2 міс.	3 міс.	6 міс.
Вартість передплати, грн (без врахування послуги «приймання передплати»)*						
40123	Газета «ОСВІТА УКРАЇНИ»	50 р. на рік	200	400	600	1200
30670	ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА УКРАЇНИ	6	–	150	–	450
68832	ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК ДЛЯ ОСВІТЯН	12	200	400	600	1200
68836	СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ «ОСВІТА УКРАЇНИ»	12	400	800	1200	2400
68829	ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	–	150	–	450
68830	ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОНОМІКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	–	150	–	450
68838	УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	–	150	–	450
68833	ІСТОРІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	–	150	–	450
68834	МАТЕМАТИКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	–	150	–	450
68831	ІНОЗЕМНІ МОВИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	–	150	–	450
68828	БІОЛОГІЯ І ХІМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	–	–	200	400
68839	ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	–	–	200	400
68840	ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	–	–	200	400
68837	ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	–	–	200	400
23823	ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ (HIGHER EDUCATION OF UKRAINE)	4	–	–	200	400
68835	ОСОБЛИВА ДИТИНА: НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	4	–	–	200	400
48764	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	4	–	–	200	400

КОМПЛЕКТИ

98966	ІНФОРМАЦІЙНИЙ Газета «Освіта України», журнал «Інформаційний збірник для освітян»	400	800	1200	2400
89381	ВСЯ ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА Всі видання	–	–	–	10750
08353	ВИЩА ШКОЛА Газети: «Освіта України», «Спецвипуск газети «Освіта України», «Педагогічна газета України». Журнали: «Інформаційний збірник для освітян», Вища освіта України (Higher education of Ukraine)	–	–	–	5650
98964	ШКІЛЬНИЙ Газета: «Освіта України», «Педагогічна газета України». Журнали: «Інформаційний збірник для освітян», «Біологія і хімія в рідній школі», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Математика в рідній школі», «Фізика і астрономія в рідній школі», «Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Фізичне виховання в рідній школі», «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»	–	–	–	7550

*Вартість послуги «приймання передплати» – згідно з затвердженими тарифами ДП «Преса», залежно від того, на скільки місяців оформлено передплату

АДРЕСА ВИДАВНИЦТВА

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54

☎ +38(044) 498-10-28 ☎ +38(044) 498-10-29 📧 office@pedpresa.ua

Редакція журналів

☎ +38(044) 498-10-29 📧 2345255@ukr.net

Редакція газети «Освіта України»

☎ +38(068) 150-10-50 📧 osvita_ukrainy@ukr.net

ДОКЛАДНІШЕ – НА САЙТІ
pedpresa.ua

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 3, 2022

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ
ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

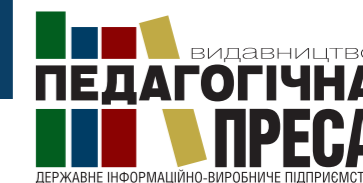
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ

ДОКЛАДНІШЕ НА PEDPRESA.UA

СПІВПРАЦЯ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ РОБОТОДАВЦІВ

Читайте на с. 8-11

Підписання угоди про реалізацію проєкту Освітнього центру економіки Федеральної землі Німеччини Мекленбург-Передня Померанія та Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини: від німецької сторони — Ханс Манцке, від української — Віктор Сергєєв

На базі Навчально-практичного центру «Верстатник широкого профілю» Вищого професійного училища № 17 м. Дніпра майстер виробничого навчання Людмила Волкогон проводить заняття на фрезерному верстаті німецької фірми для здобувачів освіти 2 курсу

НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНІ ЦЕНТРИ В СИСТЕМІ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Матеріал читайте на с. 48-51

Майстри виробничого навчання з учнями Свалявського професійного будівельного ліцею Закарпатської області

Учениця Каріна Мигович, заняття з нанесення декоративної штукатурки

ЖИТТЯ ПРИСВЯЧЕНЕ ОСВІТІ

До 40-ї річниці управлінської діяльності Вячеслава Сиротюка

Матеріал читайте на с. 61-62

Колектив Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею

ДІЯЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНОГО ЦЕНТРУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Матеріал читайте на с. 33-34

Волонтерська робота у Білоцерківському фаховому коледжі сервісу та дизайну, Київська область

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 3 (96) 2022

ЛИПЕНЬ – СЕРПЕНЬ – ВЕРЕСЕНЬ

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійної освіти НАПН України

Людмила Базиль – доктор педагогічних наук, доцент, учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валерій Булгаков – кандидат політичних наук, доцент, директор ДВНЗ «Київський коледж будівництва, архітектури та дизайну», голова правління Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників закладів І – ІІ рівнів акредитації»

Валентина Гордієнко – кандидат педагогічних наук, учений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інна Гриценко – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського

Тетяна Іщенко – кандидат педагогічних наук, професор, директор Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» МОН України

Петро Коржевський – начальник Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

Катерина Мірошніченко – президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, керівник Українського аналітичного центру професійної освіти «Національна обсерваторія»

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового педагогічного товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України

Ірина Шумік – кандидат наук з державного управління, генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ
Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія KB № 23535-13375ПР від 31.08.2018 р.
Схвалено вченою радою
Інституту професійної освіти НАПН України
(протокол № 8 від 30.08.2022 р.)

Передплатний індекс 48764

ЗМІСТ

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ	
Шумік Ірина. Професійно-технічна освіта 2022: досягнення, зміни та перспективи	2
У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ	
Мірошніченко Катерина. Професійна освіта у державній політиці щодо відбудови економіки України	4
ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ	
Василиненко Віктор, Ворбек Франциска. Співпраця німецьких та українських роботодавців	8
Гришасва Олена. Упровадження часткових кваліфікацій	11
Булгакова Ганна. Реалії та перспективи впровадження дуальної освіти	13
Горб Григорій. Модернізація освітнього процесу: орієнтація на реальні умови виробництва	16
Маринець Василь. Інноваційний проєкт з модернізації навчально-матеріальної бази	18
Мусієнко Тетяна. Технології змішаного навчання у професійно-теоретичній підготовці кваліфікованих робітників	22
СПІВПРАЦЯ З РОБОТОДАВЦЯМИ	
Сергєєв Віктор. Федерація організацій роботодавців Дніпропетровщини – координатор взаємодії закладів освіти і підприємств	24
Жмуренко Віталій. Досвід співпраці торгово-промислової палати із закладами освіти та роботодавцями	26
Стойчик Тетяна. Особливості підготовки конкурентоздатних фахівців у співпраці з ключовими стейкхолдерами	28
Фурсов Сергій. Ефективне соціальне партнерство	31
ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА	
Писаренко Олена. Діяльність Навчально-практичного центру технологій та дизайну в умовах війни	33
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ	
Кравченко Любов. Інноваційні механізми публічного управління регіональною системою професійно-технічної освіти	35
МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД	
Натеса Микола. Сучасний погляд на формування методичного освітнього середовища	38
Сидоренко Тетяна. Методичне забезпечення загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників	41
МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ	
Федоренко Сергій. Пізнання досвіду через міжнародні проєкти	45
З ДОСВІДУ РОБОТИ	
Власик Олександр, Газдик Мирослава. Навчально-практичні центри в системі якісної підготовки кваліфікованих робітників	48
Мироненко Марина. Взаємодія виробництва і закладів освіти	52
Могильницький Микола. Високе покликання майстра	54
Пухно Олександр, Петрова Лариса. Майстер-класи з технічного обслуговування електромобілів	56
ХРОНІКА	
Шевчук Людмила. Професійна освіта Хмельниччини – Збройним Силам України!	59
Сидоренко Роман. Інвестиції у підготовку робітничих кадрів	60
ВІТАСМО	
Життя присвячене освіті <i>До 40-ї річниці управлінської діяльності Вячеслава Сиротюка</i>	62

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами – ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал є обов'язковим.

© «Педагогічна преса», 2022
© «Професійна освіта», 2022

ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА 2022: ДОСЯГНЕННЯ, ЗМІНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ірина ШУМІК, генеральний директор Директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України, кандидат наук з державного управління, м. Київ

Активне реформування професійно-технічної освіти в Україні почалося у 2019 році і триває навіть в умовах повномасштабної війни. На сумніви і зволікання немає часу, адже представники саме цієї галузі будуть найактивніше залучені до відбудови країни і подальшого розвитку її економічного потенціалу. Здобуття професійно-технічної освіти – це не тільки про затребувану і добре оплачувану професію в результаті, а й про можливість реалізувати свій талант, побудувати успішну кар'єру або навіть відкрити власний бізнес.

Упродовж 2021 року і першої половини 2022 року було зроблено декілька важливих кроків щодо підвищення якості професійно-технічної освіти в Україні. З-поміж них: затверджено Державний стандарт професійної освіти, схвалено Методичні рекомендації щодо оптимізації мережі закладів професійної освіти, проведено конкурси фахової майстерності та конференцію «Освіта можливостей: нові горизонти професійної освіти в Україні». Водночас, реалізується близько 10 масштабних міжнародних проектів і дві нових комунікаційних кампанії «Приклади руку до» та «Завдяки нам».

Війна несе нищівні наслідки: станом на 20 серпня зруйновано 10 закладів професійно-технічної освіти і пошкоджено більше сотні; майже половина закладів освіти Донецької і Луганської областей призупинили роботу. Проте, підготовка фахівців відбувається дистанційно: навчання відновлено повністю у 19 регіонах і частково – у 6 областях країни. За останніми даними, до закладів професійної освіти вже подали 37 694 заяви на вступ, а до занять з 1 вересня планує приступити 202 836 здобувачів освіти.

Щоб підвищити ефективність дистанційної освіти, Міністерство освіти і науки України пра-

цює над розробленням якісного цифрового контенту, розв'язує проблему нестачі техніки для навчання, а також планує проведення короткотермінових програм для переселенців, тривають заходи з відбудови зруйнованих закладів професійної освіти і ремонту пошкоджених.

Для підтримки освітнього процесу під час війни зроблено багато важливих кроків:

- затверджено Положення про внутрішню академічну мобільність учнів професійної освіти;
- звільнено учнів професійної освіти від мобілізації;
- внесено зміни до Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», які передбачають повторне безоплатне навчання в закладах професійної освіти, можливість здобуття часткових кваліфікацій і отримання професійної освіти незалежно від місця реєстрації;
- внесено зміни до методичних рекомендацій щодо формування регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих;
- продовжено дію сертифікатів про атестацію на період дії воєнного стану;
- розроблено спрощену процедуру щодо акредитації кваліфікаційних центрів під час воєнного стану;
- підготовлено рекомендації щодо формування замовлення документів про професійну освіту в ЄДЕБО;
- прийнято Закон України «Про ратифікацію Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком», що передбачає виділення 58 млн євро на створення центрів професійної досконалості;
- започатковано проведення безкоштовних курсів для здобуття часткових кваліфікацій для тимчасово переміщених осіб з конкретних професій;

- створено освітній чат-бот, який інформує про освітні послуги і можливості, що пропонуються на місцях, зокрема, на території активних бойових дій;

- підготовлено рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги, а також відповідні ресурси для подальшого удосконалення знань.

- підготували роз'яснення щодо практики застосування трудового законодавства у галузі освіти і науки під час війни.

На найближче майбутнє планів ще більше. Одне із найважливіших завдань – відбудова зруйнованих і пошкоджених закладів професійної (професійно-технічної) освіти та їхньої інфраструктури зі створенням безпечних умов для навчання. На період реконструкції заплановано затвердження регіональних планів розвитку системи професійної освіти і формування оптимальної мережі закладів. Крім того, буде створено більше навчально-практичних центрів та нові центри професійної досконалості.

Не менш важливим є оновлення змісту та підвищення якості професійної освіти – розроблення нових освітніх стандартів, короткотермінових програм навчання, модернізація наявних програм підвищення кваліфікації педагогів, розроблення і адаптація навчальних онлайн-курсів і матеріалів. Для підвищення ефективності планується поширення практики навчання за дуальною формою навчання: поєднання навчання у

ЗП(ПТ)О із тривалою практикою на виробництві. Створення належних умов для роботи викладачів майстрів виробничого навчання, та навчання студентів забезпечить першочергові потреби економіки країни у кваліфікованих фахівцях.

Важливим напрямом роботи є популяризація професійної освіти – руйнування стереотипів, розширення світогляду і зміна ставлення до робітничих професій. Зокрема, нова кампанія Міністерства освіти і науки України використовує сучасні підходи до комунікації з абітурієнтами та їх батьками у соціальних мережах та ЗМІ. Основна мета кампанії – показати переваги професійно-технічної освіти: реалізація таланту в улюбленій справі, кар'єрні можливості, потребуваність на ринку праці, різноманіття напрямів навчання і доступність освіти із можливістю отримання стипендії.

Нині, як ніколи Україна потребує фахівців робітничих спеціальностей, які будуть відбудовувати країну. Здобуття професійно-технічної освіти – це не тільки отримання актуального і добре оплачуваного фаху, а й можливість реалізувати свій потенціал в улюбленій справі. Міністерство освіти і науки крок за кроком удосконалює систему професійної (професійно-технічної) освіти, що сприяє зміні ставлення до робітничих професій з боку молоді та працюючого населення. Обирайте забезпечене майбутнє – вступайте до закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет у майстерні Навчально-практичного центру технологій та дизайну Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ ЩОДО ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Катерина МІРОШНИЧЕНКО, президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, м. Київ

Всеукраїнська асоціація професійно-технічної освіти (далі – ВАПП) продовжує свою діяльність у такий складний для України час, тому 17 червня 2022 року відбулося чергове розширене засідання Президії ВАПП, присвячене особливостям розвитку системи підготовки кваліфікованих кадрів та формуванні нових підходів до національно-патріотичного виховання молоді.

З-поміж основних питань, запропонованих для обговорення:

- діяльність закладів професійної освіти в умовах воєнного стану: виклики та шляхи їх подолання. Питання соціально-економічного захисту прав педагогічних працівників закладів професійної освіти;

- обговорення положень нових законодавчих та нормативно-правових актів у сфері підготовки кваліфікованих кадрів;

- актуальні проблеми закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), що постраждали внаслідок тимчасової окупації військами агресора;

- інформація про стан, проблеми та можливі напрями допомоги закладам П(ПТ)О освіти, що перебувають на окупованій території та переміщеним закладам;

- особливості формування регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів та фахових молодших бакалаврів на 2022–2023 н.р.;

- обмін досвідом роботи щодо організації національно-патріотичного виховання та волонтерського руху у ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану;

- визначення пріоритетних завдань та аналіз ключових проблем при підготовці до нового навчального року.

Участь в обговоренні зазначених питань брали В. Карбишева, керівник експертної групи директорату професійної освіти МОН України, К. Мірошніченко, президент ВАПП, О. Сич, помічник народного депутата Верховної Ради України О. Коваль, Р. Недашківський, віцепрезидент ВАПП, члени Президії ВАПП: В. Петрович,

© Мірошніченко К., 2022

М. Несен, В. Супрун, О. Саврук, В. Василенко, П. Градовський, С. Суценко, В. Рудик, О. Авраменко та ін. Також заслухали доповіді про стан професійної освіти у регіонах, що перебувають під тимчасовою окупацією агресора та проблеми переміщених на підконтрольну територію України закладів П(ПТ)О Е. Гончарова, директора Навчально-методичного центру у Донецькій області та В. Артюшенка, директора Навчально-методичного центру в Луганській області.

За підсумками роботи Президії ВАПП проаналізовано основні проблеми, що перешкоджають модернізації та розвитку професійної освіти, запропоновано шляхи їх врегулювання і визначено основні завдання на 2022/2023 н.р.:

1. В умовах воєнного стану необхідно змінити підходи до формування показників регіонального замовлення. Наразі місцеві бюджети не наповнюються, або мають незначні надходження, що призводить до необґрунтованого зменшення показників регіонального замовлення, навіть із найбільш затребуваних професій. І це при тому, що саме робітничі професії наразі є надважливими для відбудови зруйнованої економіки країни. Така ситуація вже сьогодні призводить до дефіциту кваліфікованих кадрів, спричиняє спад економічного розвитку, збільшує відтік молоді за кордон, зростання кількості некваліфікованої праці та може призвести до масового закриття ЗП(ПТ)О через втрату контингенту. Настав час затвердити нормативно-правові акти, які не допускали б відмови у навчанні здобувачам освіти із різних регіонів та територіальних громад за рахунок коштів регіональних та місцевих бюджетів. Особливі проблеми виникають у закладів, переміщених із тимчасово окупованих територій України. Наприклад, Луганська обласна військово-цивільна адміністрація відмовила б переміщеним ЗП(ПТ)О у регіональному замовленні та фінансуванні підготовки кваліфікованих кадрів та фахових молодших бакалаврів. Тому питання розвитку, фінансування, доведення показників державного і регіонального замовлення, сприяння адаптації до нових умов переміщених закладів

П(ПТ)О із тимчасово окупованих територій (Луганська, Донецька, Херсонська області) потребує врегулювання на рівні нормативно-правових актів. Важливо також приділяти увагу соціально-побутовим проблемам та захисту інтересів учасників освітнього процесу.

2. Актуальним залишається питання відбудови та оснащення, матеріально-технічного забезпечення проведення професійно-практичної підготовки у закладах П(ПТ)О, що знаходились та знаходяться в зоні проведення бойових дій (Чернігівська, Житомирська, Київська, Сумська, Харківська, Запорізька, Дніпропетровська, Миколаївська області). Необхідно відновити реалізацію державних програм та стимулювати допомогу міжнародних організацій для відновлення повноцінної діяльності закладів П(ПТ)О, що постраждали від військових дій, тому що сьогодні основну увагу зосереджено на шкільній та дошкільній інфраструктурі, а відновлення професійної освіти здійснюється, в основному, власними силами.

3. Залишаються не вирішеними питання управління закладами професійно (професійно-технічної) освіти, що знаходяться у підпорядкуванні міст-обласних центрів, а саме:

– затверджуються показники на регіональне замовлення, які часто не збігаються із реальними потребами ринку праці. При цьому відмови стосуються не лише підготовки кваліфікованих кадрів для сфери обслуговування, а й підготовки кваліфікованих робітників для будівництва, транспорту, промисловості, при цьому обсяги регіонального замовлення зводяться винятково до потреб комунальних підприємств міста, а не регіону чи країни, та не враховують інтереси приватних підприємств – основних платників податків. Наприклад, необґрунтовано в 2–2,5 рази зменшено показники регіонального замовлення для ЗП(ПТ)О у містах-обласних центрах Дніпро та Житомир, що призводить до соціальної напруги у педагогічних, учнівських та батьківських колективах, можливого закриття закладів та масового безробіття працівників цих закладів;

– залишається недостатнім фінансування видатків на стипендію, у деяких закладах виділених коштів ледве вистачає для виплат дітям-сиротам, тому до 70 % здобувачів професійної освіти залишаються без стипендій, що унеможливує їх подальше навчання та знижує престижність професійної освіти для молоді;

– багато складних проблем у роботі керівників ЗП(ПТ)О, що розташовані у обласних центрах (не визначено порядок призначення та продовження дії укладених контрактів, не вирішено питан-

ня надання відпусток керівникам, преміювання, встановлення надбавки).

4. Значною проблемою залишається питання працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О, особливо гостро це стосується дітей-сиріт, які в умовах воєнного стану без довідки про працевлаштування втрачають право на допомогу від держави. При цьому немає зацікавленості, нагляду і співпраці з усіма регіональними та міськими структурами, що мають забезпечувати захист даних категорій молоді щодо надання першого робочого міста (соціальні служби, служба зайнятості тощо).

5. Відсутнє фінансування в повному обсязі на проведення заходів із облаштування протипожежної безпеки, обладнання сховищ та інших заходів безпеки, що не дає змоги забезпечити повноцінний освітній процес у ЗП(ПТ)О.

6. Актуальним є питання збереження у закладах П(ПТ)О підготовки фахових молодших бакалаврів шляхом надання регіонального замовлення на їх підготовку у 2022/2023 навчальному році. Зокрема, це стосується випускників ЗП(ПТ)О, які завершили навчання, отримали диплом кваліфікованого робітника за відповідними професіями та виявили бажання продовжити навчання на базі саме тих закладів, де здобували базовий кваліфікаційний рівень. Такі фахівці надзвичайно затребувані роботодавцями, так як мають оптимальне поєднання теоретичних знань та практико-орієнтованих навичок. Необхідно врешті-решт врегулювати на рівні нормативно-правових актів питання фінансового забезпечення підготовки фахових молодших бакалаврів за рахунок коштів регіональних бюджетів закладами П(ПТ)О, що мають відповідні ліцензії та акредитовані за освітньо-професійними програмами.

На нашу думку в умовах воєнного стану доцільно здійснювати фінансування системи професійної (професійно-технічної) освіти з державного бюджету, що допоможе вирішити зазначені проблеми.

7. Нині в системі П(ПТ)О діє освітня субвенція з державного бюджету на підготовку кваліфікованих кадрів за професіями загальнодержавного значення. ВАПП в цілому підтримує проект постанови КМУ «Про внесення змін до Переліку професій, що будуть здобуватися за рахунок коштів державної субвенції», проте наголошує на збереженні у зазначеному переліку професії «Зварник», що є надзвичайно затребуваною на ринку праці та користується підвищеною популярністю у здобувачів професійних кваліфікацій. Після завершення військових дій Україна буде

відбудована, а ця професія потрібна в всіх містах і регіонах, проте без підтримки коштів державної субвенції професія не буде збережена. Фінансове навантаження для багатьох бюджетів міст та регіонів для підготовки за цією професією є не підйомне. Також пропонуємо ввести до переліку професій загальнодержавного значення професії, що відносяться до технологічно суміжних із військово-обліковими спеціальностями.

8. Залишається проблемним питання використання коштів спеціального бюджету ЗП(ПТ)О на потреби закладу, що регламентовані різними нормативно-правовими актами, значна частина яких є застарілими та бюрократизованими. Пропонуємо внести зміни до Постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 року № 590 та доповнити її статтями, що передбачають додаткові права закладу на перерахунок коштів по спеціальному фонду відповідно до напрямів діяльності закладу, визначених Статутом. Зокрема, передбачити їх використання на придбання одягу дітям-сиротам, канцелярські товари, комп'ютерну та оргтехніку для потреб закладу.

9. У регіонах спостерігаються різні підходи керівництва області та обласних центрів до рівня виплати заробітної плати, винагороди, премій педагогічним працівникам та стипендії здобувачам професійної освіти. Наприклад, у багатьох містах-обласних центрах забороняється виплата премій керівникам та їх заступникам, навіть за рахунок власних надходжень, а стипендію учням виплачують лише за умови навчання на 7 і більше балів, тому штучно зменшують обсяги фінансування ЗП(ПТ)О. При цьому залишки освітньої субвенції на здобуття загальної середньої освіти, що виникли у сфері професійної освіти, спрямовують на потреби інших галузей освіти, не враховуючи потреби ЗП(ПТ)О.

Необхідно передбачити використання фондів економії освітньої субвенції передбаченої для сфери П(ПТ)О, саме на потреби закладів професійної освіти, а обсяги фінансування підготовки здобувачів професійних кваліфікацій визначити із врахуванням реальних затрат підготовки спеціалістів за різними професіями та з урахуванням статей розвитку за рахунок економії коштів освітньої субвенції.

10. ВАПП підтримує та просить сприяти якнайшвидшому прийняттю Закону України «Про професійну освіту та професійне навчання» за умови його певного доопрацювання із урахуванням вимог воєнного часу, зокрема, передбачити в ньому положення, які не допускали б відмови у навчанні здобувачів освіти із різних регіонів та територіальних громад за рахунок коштів регіональних

та місцевих бюджетів. Також важливо сприяти прийняттю законопроекту № 7294 «Проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти», що забезпечить відновлення на рівні Бюджетного кодексу України повноцінного функціонування державного замовлення на підготовку робітничих кадрів та дасть змогу не лише централізовано формувати і затверджувати обсяги необхідних фахівців, а й зняти для багатьох місцевих бюджетів фінансове навантаження та збереже регіональне замовлення. Такий підхід дасть можливість місцевій владі збільшити обсяги регіонального замовлення на підготовку фахівців для регіональних потреб. Цей законопроект надає можливості фінансування здобуття фахової передвищої освіти у закладах ЗП(ПТ)О та розміщення регіонального замовлення на підготовку відповідних фахівців у разі їх потреби, а також сприятиме розширенню повноважень органів місцевого самоврядування здійснювати видатки на утримання майна та розвиток матеріально-технічної бази державних закладів П(ПТ)О до їх передачі в установленому законодавством порядку з державної власності у комунальну власність.

11. Для збереження закладів П(ПТ)О необхідно передбачити на законодавчому рівні запобіжні заходи для недопущення захоплення землі та приміщень закладів П(ПТ)О в умовах воєнного стану, зокрема і шляхом штучного зменшення контингенту через недоведення показників регіонального замовлення, що призводить до фактичного самознищення значної кількості ЗП(ПТ)О упродовж найближчих 2 років.

12. ВАПП ініціює створення на базі закладів П(ПТ)О Центрів національно-патріотичного виховання та розроблення Національної програми патріотичного виховання у ЗП(ПТ)О. Для проведення апробації такої політики пропонуємо визначити опорним закладом Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою.

13. Вважаємо за необхідне долучитися до інформаційної компанії щодо популяризації кваліфікацій професійної освіти, перспектив кар'єрного зростання випускників ЗП(ПТ)О, визнання результатів модернізації матеріально-технічного забезпечення та змісту освіти, запровадження нових форматів підготовки кваліфікованих кадрів у сфері професійної освіти. Сприяти участі закладів П(ПТ)О у проведенні дослідно-експериментальної та проектної роботи за інноваційними напрямками, запровадженню сучасних виробничих технологій, зокрема, енергозберігаючих, «зелених», ІТ-технологій та кібербезпеки.

14. Підтримати ініціативу закладів П(ПТ)О щодо реалізації автономних прав під час формування освітніх програм, робочих навчальних планів, навчальних програм, зокрема передбачити збільшення часу на професійно-практичну підготовку в умовах реального виробництва та широке впровадження короткострокових навчальних програм для здобуття часткових професійних кваліфікацій чи додаткових компетентностей, зокрема для дорослого чи незайнятого населення.

Учасники розширеного засідання ВАПП констатували: воєнний стан нас більше не пригнічує, а навпаки – відкриває колосальні резерви мужності, патріотизму, самовідданості, консолідує нас при прийнятті важливих рішень, докладає зусиль для збереження і розвитку системи підготовки кваліфікованих кадрів, відкриває нові виміри у підтримці один одного. Настав час сформувати чітку державну та громадянську позицію, яка допоможе запустити алгоритм забезпечення ринків праці кваліфікованими кадрами для ефективного відновлення нашої економіки. Безкомпромісна боротьба з агресором триває, тому у нас попереду багато роботи, адже ми розуміємо, що економічний фронт не менш важливий, ніж військовий.

Тому для професійної освіти України надважливим є завдання збереження та розвитку людського капіталу. З-поміж нових викликів:

- залучення до навчання в закладах П(ПТ)О дорослого та незайнятого населення;

- розроблення та впровадження гнучких освітніх програм, що швидко реагують на потреби ринку праці та запити здобувачів професійних кваліфікацій;

- необхідність терміново розвивати мережу навчальних та кваліфікаційних центрів, що надають можливість швидко та без зайвої бюрократії отримати чи визнати професійні кваліфікації, у тому числі часткові. Це допоможе створити нові робочі місця і для тих, хто навчається, і для тих, хто навчає;

- потреба аналізу запитів регіональних та державного ринку праці у нових кваліфікаціях/компетентностях. На підставі такого аналізу необхідно розробити нові професійні та освітні стандарти, а також короткострокові навчальні плани та програми для перепідготовки населення, особливо із врахуванням перекваліфікації внутрішньо переміщених осіб. Запровадити державне фінансування таких короткотермінових програм у закладах ЗП(ПТ)О, навіть якщо для здобувача професійних кваліфікацій це вже друга освіта;

- використання автономного права ЗП(ПТ)О при формуванні змісту освітніх та навчальних програм. Необхідно зосередити процес навчання винятково на засвоєнні найважливіших компетентностей, практичних навичок та знань, необхідних для досягнення рівня визначених кваліфікаційних вимог та допуску до виконання робіт. Оптимізація змісту навчальних програм передбачає зосередження на пріоритетних результатах навчання, що можна зробити двома способами: 1) вибір пріоритетних результатів навчання на основі аналізу професійного чи освітнього стандарту з конкретної професії; або 2) розробка пріоритетних результатів навчання шляхом синтезу результатів навчання, передбачених стандартами, із урахуванням конкретних вимог роботодавця, появи нових виробничих технологій чи техніки, обладнання чи устаткування, IT-технологій тощо;

- важливого значення набувають соціально-емоційні аспекти процесу навчання та нові підходи до національно-патріотичного виховання, організації волонтерського руху. Особливий акцент має бути спрямований на формування самостійності при прийнятті рішень, відповідальності, ініціативності, лідерства.

Наше завдання – сформувати у молоді чітке уявлення про власну ідентичність, осмислити сутність української національної ідеї. «Для українців національна ідея – це незалежність (самостійність), державність, соборність. На цих трьох китах базується одвічна українська мрія і невмируща національна ідея» (Канигін Ю. М. Українська мрія / Канигін Ю. М., Ткачук З. Ю. – К. : Лексикон, 1996. – 152 с.)

У цей важкий для України час професійна (професійно-технічна) освіта докладає всі зусилля для збереження підготовки та перепідготовки затребуваних для відбудови країни кваліфікованих кадрів, продовжує піклуватися про долю молодого покоління. Ми демонструємо державницьку політику щодо формування якісного людського капіталу, зміцнюємо віру наших вихованців у перемогу України та відбудову рідного краю, спрямовуємо зусилля на збереження педагогічних колективів, забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів за тими професіями і спеціальностями, які будуть найбільш затребувані після війни для відновлення нашої держави. Працівники та випускники закладів професійної (професійно-технічної) освіти докладають усі свої сили, знання, уміння та можливості для відродження економічного потенціалу країни, бо це наша рідна домівка, наша земля і наша спільна Батьківщина.

УДК 377.014.54:316.77-054.73 (477.63)

СПІВПРАЦЯ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ РОБОТОДАВЦІВ

Віктор ВАСИЛИНЕНКО, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, заслужений працівник освіти України, голова Дніпропетровського обласного відділення Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, м. Дніпро;
Франциска ВОРБЕК, керівник Українсько-німецького проекту «Розвиток соціального діалогу у Дніпропетровському регіоні», м. Дніпро

Висвітлено практичну роботу закладів професійної (професійно-технічної) освіти Дніпропетровщини з трансформування системи формування трудового робітничого потенціалу об'єднаними зусиллями роботодавців, органів державної влади відповідно до досвіду держав Європейського Союзу. Наведено етапи розвитку співробітництва Дніпропетровщини та освітнього центру економіки федеральної землі Німеччини Мекленбург-Передня Померанія. Розкрито систему незалежного, орієнтованого на результат та готового на компроміс соціального діалогу в регіоні. Висвітлено напрями співробітництва у вдосконаленні підготовки трудового робочого потенціалу. Сформовано перелік напрацювань та намічених напрямів спільної роботи соціальних партнерів в умовах воєнного стану з запровадження нових законодавчих документів, реагування на запит постраждалих в результаті російської агресії підприємств, громадян.

Ключові слова: соціальне партнерство, об'єднання роботодавців, професійні стандарти, тимчасово переміщені громадяни, релоковані підприємства, центр компетенцій, часткові кваліфікації, соціальний діалог, дуальне навчання, школа економіки.

Victor VASYLINENKO, Franziska VORBECK COOPERATION BETWEEN GERMAN AND UKRAINIAN EMPLOYERS

The article discloses the practical work of vocational (vocational and technical) education institutions of Dnipropetrovsk region to transform the system of formation of labor potential through the combined efforts of employers and authorities in accordance with the experience of the European Union countries. The article describes the stages of development of cooperation between Dnepropetrovsk region and Mecklenburg-Western Pomerania. A system of independent, result-oriented and compromise-ready social dialogue in the region has been opened. Areas of cooperation in improving the training of the labor force are highlighted. A list of achievements and planned directions of joint work of social partners in the conditions of martial law on the introduction of new legislative documents, response to the request of enterprises and citizens affected by Russian aggression was formed.

Keywords: social partnership, association of employers, professional standards, temporarily displaced citizens, relocated enterprises, competence center, partial qualifications, social dialogue, dual education, school of economics.

Дніпропетровщина – промислово-аграрний регіон, що має в структурі економіки потужні підприємства відомих компаній України. Область є значущою у контексті логістики та співпраці з країнами Європейського Союзу. Науковий потенціал супроводжує багато напрямів національного значення економіки – гірничодобувної, вугільної, ракетно-космічної, сільського господарства. Відомо, що кадрове забезпечення є визначальним у результативності роботи підприємств. Освітня галузь області інтегрує всі ланки освіти, запроваджує нові підходи в діяльності закладів освіти. Останні п'ять років важливим напрямом стала децентралізація управління, демократизація освітнього процесу. Виникло багато

© Василенко В., Ворбек Ф., 2022

проблем спричинених воєнним станом – значне переміщення робітничого потенціалу на інші території України, виїзд за кордон, призов до лав Збройних Сил. Перелічене та давно накопичене мотивує до радикальних, оперативних, короткотермінових дій на всіх рівнях, від центру до регіону. Як би не ухвалювались нові закони, нормативні акти, але без залучення роботодавця, його кадрового, матеріального ресурсів зміни відбуваються дуже повільно. А у воєнний час це не може задовольнити економіку.

Дніпропетровщина, її окремі потужні регіони, такі як Кривбас, давно розпочали об'єднання зусиль професійної (професійно-технічної) освіти, підприємств, влади, громадськості. Учасники процесу формування трудового робітничого по-

тенціалу стали активно об'єднуватись навколо Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини (далі ФОРД), торгово-промислової палати (далі ТПП), наукових центрів. Інтеграційним процесам сприяють громадські об'єднання професійної освіти – обласна організація Всеукраїнської асоціації працівників професійної освіти, рада директорів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Налагоджено співпрацю з іноземними колегами ФОРД, ТПП сприяла вивченню та запровадженню досвіду Європейських держав з соціального партнерства, дуальної освіти, профорієнтаційної роботи, часткових кваліфікацій, запровадження вхідного контролю, розроблення професійних стандартів, функціонування професійних рад, наглядових рад. Освітній центр економіки Мекленбург-Передньої Померанії (Bildungswerk der VWtschaft Mecklenburg-Vorpommern e.V. (BWMV), німецька організація роботодавців NORDMETALL та ФОРД у 2017 році стали партнерами у проекті посилення соціального діалогу в Україні – «Розвиток соціального діалогу в Дніпропетровському регіоні» за сприянням Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини (далі – Глобальний проект).

У рамках Глобального проекту узгоджено дії та план заходів проекту – «ЕХАМ-Дніпро» «Зовнішнє управління професійною освітою. Впровадження елементів дуального навчання в професійно-технічну освіту на Дніпропетровщині. Досвід Німеччини» (далі – Проект «ЕХАМ-Дніпро»), який охоплює такі питання: широке впровадження в практику роботи ЗП(ПТ)О регіону елементів дуального навчання; розроблення нових професійних стандартів професій із наповненням їх компетенціями, за якими здійснюється навчання в Німеччині; розвиток наставництва на виробництвах регіону. На першому етапі реалізації проекту обговорено стан і можливості, проблеми, дії, наміри та перспективи формування робітничого потенціалу регіону, мотивацію підприємств, готовність відкриття нових місць для навчання в будь яких сферах Німеччини за дуальною дуальною формою. Підписано «Декларацію про співпрацю з розвитку професійної освіти в Дніпропетровському регіоні» між ФОРД та обласним об'єднанням профспілок.

Підготовлено перших п'ятьох українських експертів, які підтвердили свою компетентність і офіційно сертифіковані в Німеччині для інформування і сприяння роботодавцям з запровадження елементів дуальної системи підготовки кадрів. Експертам ФОРД вдалося залучити до Проекту 150 підприємств великих, середнього розміру і малого бізнесу Дніпропетровської області та інших регіонів України. Усіх їх об'єднує одне – чіт-

ке розуміння того, що без активної участі роботодавців у професійному навчанні подолати гострий кадровий голод неможливо. Перші підсумки виконання Проекту «ЕХАМ Дніпро» розглянуто на міжнародному Форумі: «Соціальне партнерство у професійній освіті», за підсумком якого ухвалено «Резолюція про співробітництво із запровадження елементів дуальної форми здобуття освіти у Дніпропетровській області» за підтримки керівництва експертної групи Глобального проекту від Німеччини.

Наступний крок – поглиблення співпраці з роботодавцями з питань наставництва та профорієнтації. Реалізуючи Резолюцію міжнародного Форуму організовано дистанційне навчання організаторів і наставників дуального навчання на виробництві. Упродовж двох років організовано навчання із участю 40 представників підприємств та установ професійної (професійно-технічної) освіти (організаторів і наставників) за програмою, адаптованою до українських реалій з отриманням сертифікатів міжнародного зразка. За підсумками двох модулів слухачі набули знання законодавчої та нормативно-правової бази України, методів та технологій організації дуальної форми здобуття освіти, психолого-педагогічних питань, ознайомилися з організацією дуального навчання в Німеччині, а саме: навчання на підприємстві та його планування, відбір і прийом учнів, потреби в навчанні і вибір професії, співпраця підприємств і професійних шкіл, профорієнтація – популяризація професій.

Упродовж 2021–2022 років проведено опитування щодо ефективності співпраці близько 170 підприємств області із загальною кількістю працюючих майже 150 тисяч і 53 державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти та проаналізовано позиції Сторін щодо їх оцінки результативності співпраці, спрямованої на потреби ринку праці в професійних робітниках. Результати анкетування були враховані під час формування регіонального і державного замовлення на підготовку фахівців і кваліфікованих робітників на 2022 рік та під час підготовки Стратегії розвитку професійної освіти області до 2027 року. За прикладом Німеччини, розроблено та затверджено наказом Міністерства економіки України від 11.01.2022 № 75-22 професійний стандарт «Верстатник широкого профілю». Зміст навчання професії передбачає формування компетенцій більш широкого застосування в умовах сучасних технологій виробництва.

Уже на новий 2022/2023 навчальний рік заплановано цю професію в освітньому процесі та адаптацію його результатів на 27 промислових підприємствах Дніпропетровської області. До того ж, у 2021 році Федерацією розроблено 4 нових професійних стандарти за професіями: «Опо-

ряджувальник будівельний», «Авторемонтник», «Технік-мехатронік», «Машиніст дорожньо-будівельних машин», які затверджені наказами Міністерства економіки України в січні 2022 року, і до яких увійшли додаткові компетенції з урахуванням німецьких стандартів. За п'ять років реалізації Глобального проекту досягнуто багато реальних результатів, які практично впроваджуються в економіку Дніпропетровщини, чи стають основою в напрацюванні законодавчих та нормативних документів. Наприклад, на базі ФОРД створено «Громадянську спілку «Центр компетенцій Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини», який покликаний задовольняти консультативні потреби підприємств, що входять до складу ФОРД.

У Дніпропетровському регіоні наразі розвивається соціальний діалог з посиланням на досвід Німеччини, зокрема й щодо професійної орієнтації учнів. Ще у шістдесятих роках минулого століття на нараді щодо профорієнтації та профконсультації в школах було наголошено, що школа тоді відповідає своєму призначенню, коли з її стін виходять підготовлені до життя корисні для суспільства люди. Тому проблема професійної орієнтації – одна з найбільш важливих, яку необхідно розв'язувати». Профорієнтація німецьких школярів протягом останніх тридцяти років здійснюється, починаючи з сьомого класу. У кожній школі, де є вчителі з профорієнтації, щотижня проводять один урок. З восьмого класу передбачено обов'язкову виробничу практику (усього 25 днів). Можливою є добровільна практика на канікулах, але вже з оплатою праці школяра. У цьому випадку страхування відбувається за рахунок батьків.

На території землі Мекленбург-Передня Померанія діє 21 «робочий округ» (стейкхолдери), у яких на добровільній основі безоплатно об'єднано зацікавлених у навчанні дітей місцеві школи, роботодавців, представників місцевої влади й батьків. При цьому важливу роль відіграють батьки, батьківська рада федеральної землі, а також Кар'єрні консультанти – державні службовці загально-німецької біржі праці. Усі вони здобули спеціальну трирічну вищу освіту за дуальною системою, бакалаври, які мали до призначення на посаду не менше дворічного досвіду роботи на Біржі праці.

Консультант співпрацює з керівництвом школи, разом тестують дітей, вивчають їхні здібності, захоплення, бачення свого майбутнього. Надає потрібну їм інформацію за обраною професією, добирає місце для професійного навчання, місце майбутньої роботи, допомагає сформулювати резюме. Така функція називається «школою-економіки», тобто навчання для виробництва, що підтримує дитину в період планування частини

свого життєвого шляху й переходу на ринок праці. У результаті 80 % німецьких дітей, закінчуючи школу, знають, ким вони хочуть бути, у якій галузі мріють стати професіоналами.

Українсько-німецький проект продовжено до 2023 року. Питання професійної орієнтації українських дітей визначено як важливий напрям співпраці німецьких партнерів із ФОРД, укладено угоду щодо впровадження програм:

1) «Школа економіки» – для старшокласників. Мета якої – популяризація технічних та інженерних професій, формування у молоді наукової грамотності та дослідницької компетенції, розширення діалогу освітніх закладів з підприємствами і компаніями в містах і громадах.

2) «MINIPHINOMENTA» – для учнів початкових класів загальноосвітніх шкіл. Оригінальна методика «Мініфеномента» розроблена в Німеччині – професором Фленсбурзького університету Луцом Фіззером і вже майже два десятиліття успішно практикується в Німеччині, Латвії та інших країнах Європи. Вона покликана навчити дитину мислити як дослідник, першовідкривач, а також, що актуально для сучасного світу, «відірвати» від гаджетів і зацікавити наукою.

Особливого значення набула необхідність поєднання зусиль роботодавців і закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану, коли ситуація просто вимушує прискорено формувати трудовий потенціал із наявних людських ресурсів, задовольняти потреби тимчасово переміщених осіб (далі ТПО), реагувати на потреби воєнного комплексу, релокованих підприємств.

Прийнятими Верховною Радою законами України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій», внесено зміни до Кодексу Законів про працю України, Законів України «Про освіту», «Про оплату праці», «Про зайнятість населення».

Приємно констатувати, що під час розроблення законодавчих та нормативно-правових документів в Україні враховано німецький досвід, а практичні дії у Дніпропетровській області щодо формування трудового робочого потенціалу сприяють поліпшенню економічного стану регіону. Проголошено багато нових можливостей для громадян і нових обов'язків для суб'єктів, зайнятих формуванням трудового робітничого. Одним із таких є запровадження часткових кваліфікацій. Професійна (професійно-технічна) освіта Дніпропетровщини приєдналась до трьох напрямів міжнародного співробітництва України з часткових кваліфікацій. А саме, проекту Європейського фонду освіти, яким передбачається напрацювання навчальних програм із часткових кваліфікацій

в межах Глобального проекту та запровадження навчання в недержавних навчальних структурах, розроблення навчальних програм та здійснення навчання частковим кваліфікаціям ТПО в рамках програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Започатковане і зроблене спільними зусиллями профтехосвітян Дніпропетровщини з соціальними партнерами формує системну роботу в сфері професійної (професійно-технічної) освіти

з підготовки нашої держави до вступу в Європейський Союз. Це лише початок трансформування професійної освіти. Ситуація потребує широкої активності всіх учасників процесу формування трудового робітничого потенціалу, прискорення прийняття підзаконних актів, які будуть супроводжувати практичну роботу на всіх рівнях, у всіх регіонах, у всіх галузях економіки. Переконані, що лише спільними зусиллями профтехосвітян та роботодавців трансформуємо професійну освіту України.

УДК 377.35:371.14:377.091:001.895

УПРОВАДЖЕННЯ ЧАСТКОВИХ КВАЛІФІКАЦІЙ

Олена ГРИШАЄВА, заступник директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, м. Дніпро, Дніпропетровська область

Висвітлено організаційно-теоретичні засади упровадження часткових кваліфікацій. Актуальність теми цієї статті зумовлюється тим, що незалежна оцінка кваліфікації це, передусім, інструмент, що сприяє модернізації професійної освіти, підвищенню професійної компетентності робітників та системи підготовки кадрів, конкурентоздатності підприємств та зростання економіки країни.

Ключові слова: часткові кваліфікації, працівник, роботодавець, кваліфікаційний центр.

Olena HRYSHAEVA

EVALUATION OF PARTIAL QUALIFICATIONS

The article examines the organizational and theoretical foundations of the introduction of partial qualifications. The relevance of the topic of this article is due to the fact that the independent evaluation of qualifications is primarily a tool that contributes to the growth of the professional competence of workers, the modernization of professional education and the personnel training system, the improvement of the competitiveness of enterprises and the growth of the country's economy in general.

Keywords: partial qualifications, employee, employer, qualification center.

Останнім часом ми спостерігаємо формування сталої мотивації роботодавців до зміни практики роботи з розвитку кадрового потенціалу у напрямі ідентифікації компетенцій під час працевлаштування працівників, якості праці та підвищення рівня кваліфікації працівників на основі сформульованих вимог до результатів професійної діяльності, які визначено в професійних стандартах. Поява затверджених на національному рівні професійних стандартів впливає на зміст освітніх стандартів і як результат на розроблення професійних освіт-

© Гришаєва О., 2022

ніх програм та затребуваність змін до форм освіти і навчання, наближуючи зміст освіти до вимог роботодавців.

В умовах воєнного та повоєнного стану, коли кожна галузь економіки потребуватиме величезних ресурсів, передусім, у робітничих кадрах, професійна освіта має налаштуватися на задоволення таких потреб. Реагуючи на попит, на гнучкіші форми освіти і навчання, різноманітні державні і приватні освітні установи розвивають у Європі та по всьому світу можливості навчання за меншим обсягом часу, аніж традиційні кваліфікації. Наразі у документі «Європейські пріо-

ритети щодо умінь та навичок» [4] (липень 2020 року) Європейська Комісія запропонувала стратегію для допомоги людям з розвитку навичок, потрібних для швидкозмінного ринку праці та оголосила про нову ініціативу щодо мікрокваліфікацій (англ. мовою *microcredentials*), або «часткових кваліфікацій».

До переваг запровадження часткових кваліфікацій можна віднести: їх безпосередній зв'язок із попитом на ринку праці конкретних навичок/компетенцій, як результат задоволення конкретної потреби; швидке реагування на зміни ринку праці, що дає людині можливість швидко отримати роботу; усунення розриву між кваліфікацією формальної освіти та вимогами конкретної галузі або робочого місця; полегшений доступ до формальної освіти через підтримку індивідуального навчання орієнтованого на конкретні потреби здобувачів освіти, які можуть розвиватися у своєму власному темпі; їх самостійну цінність, тому що вони можуть бути значною частиною кваліфікації або додатковою/допоміжною, які затребувані на ринку праці, таким чином додаючи цінність до кваліфікації формальної освіти; їх сприяння визнанню навичок, знань та компетенцій фахівця через гнучкість навичок та компетенцій, поліпшуючи процес навчання протягом усього життя, сприяючи визнанню навчальних досягнень, здобутих поза формальною освітою, майстерності або вищого рівня навичок у певній галузі; економію коштів та дорогоцінного часу.

Враховуючи вимоги Закону України № 2179-IX від 01.04.2022 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій» [1], унормується внесення змін до окремих статей Закону України «Про освіту», а саме: в статті 34 визначено термін, вимоги до процедури визнання або отримання повних чи часткових освітніх або професійних кваліфікацій, у статті 38 регламентовано, що Національне агентство кваліфікацій створює і веде Реєстр кваліфікацій. У статтях 41, 21 КЗпП про інтеграцію часткових кваліфікацій в трудове законодавство через внесення терміна «часткова кваліфікація», прийняття до уваги при укладенні трудового договору виду занять (професія), повної або часткової професійної кваліфікації, якою володіє особа.

В Україні у 2019 році почало діяти Національне агентство кваліфікацій (НАК) – колегіальний орган, уповноважений на реалізацію державної політики в сфері кваліфікацій. Одне з важливих завдань НАК – забезпечити присвоєння та/або підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами [3].

Відповідно до статті 34 Закону України «Про освіту» кваліфікаційний центр це суб'єкт, уповноважений на оцінювання і визнання результатів

навчання осіб, зокрема здобутих шляхом неформальної чи інформальної освіти, присвоєння/підтвердження відповідних професійних кваліфікацій [2]. Кваліфікаційним центром може бути юридична особа або її структурний чи відокремлений підрозділ акредитований у встановленому порядку, як правило, створюються та діють, в межах однієї або декількох видів професійної діяльності або галузей.

У відповідності до Порядку акредитації кваліфікаційних центрів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2021 р. № 986 передбачено процедуру акредитації кваліфікаційних центрів Національним агентством кваліфікацій, яка передбачає такі кроки: юридична особа – заявник звертається до НАКу з заявою та визначеним переліком документів; Національне агентство кваліфікацій, зокрема експерт НАКу, за визначеними критеріями здійснює акредитацію кваліфікаційного центру; заявник набуває статусу кваліфікаційного центру з моменту прийняття НАКом рішення про акредитацію.

Заявник – юридична особа перед відкриттям кваліфікаційного центру має: привести установчі документи до встановлених вимог; проаналізувати запити роботодавців на конкретну послугу з визнання часткових кваліфікацій; розробити угоди для підписання з кваліфікованими оцінювачами; укласти угоди із фахівцями, які можуть бути кваліфікованими оцінювачами (вимоги щодо кваліфікації, стажу роботи та компетентності з оцінювання); розробити пакет контрольно-оцінних матеріалів для здійснення процедур оцінювання та їх критерії оцінювання; організувати апробацію контрольно-оцінних матеріалів (за попередньою домовленістю з освітніми установами); підготувати звіти про валідність банку тестових завдань; забезпечити комплексну систему захисту контрольно-оцінних матеріалів від несанкціонованого копіювання; проаналізувати професійний стандарт на визначення необхідних обладнаних робочих місць для здійснення оцінювання результатів; у разі потреби, розробити договори оренди на використання потрібного устаткування; укласти договори оренди з підприємствами на використання обладнання, приміщень; розробити процедуру присвоєння/підтвердження кваліфікації, відповідно до контрольно-оцінних матеріалів та наявної матеріальної бази; розробити розділ на сайті установи-заявника та підготувати необхідну інформацію та її розміщення на сайті.

Отже, вищезазначені заходи, нададуть можливість створити систему валідації неформального та інформального навчання шляхом сертифікації окремих навичок чи професійних компетенцій через центри кваліфікацій. Отримані сертифікати можуть бути визнані як для продовження

формальної освіти та навчання, так і на ринку праці. Часткові кваліфікації набувають великого значення у безперервному професійному навчанні, що дає людині більше можливостей та сприяє розвитку та задоволенню потреб економіки та суспільства у швидкозмінному світі, а також є ефективним інструментом реформування системи підготовки кадрів. Наразі є впевненість у тому, що професійні кваліфікації даватимуть можливості для працевлаштування та кар'єрного розвитку, сприятимуть соціальній інтеграції, розвитку конкурентоспроможності, продуктивності та зростання. Якщо сформулювати все це двома словами, то вони мають відповідати існуючим соціально-економічним реаліям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України № 2179-IX від 01.04.2022 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2179-20#Text>
2. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Посібник для експертів з акредитації кваліфікаційних центрів / За ред. В. Ковтунця та Т. Семигіної. Київ: Національне агентство кваліфікацій, 2021. 219 с.
4. European Commission (2020). European Skills Agenda. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223#upskilling>

УДК 377.35:371.1:001.895(477.63)

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ганна БУЛГАКОВА, заступник директора з навчальної роботи Криворізького професійного транспортно-металургійного ліцею, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Висвітлено досвід практичного впровадження елементів дуальної освіти в навчально-виробничому процесі транспортно-металургійного ліцею. Схарактеризовано спільну діяльність колективу закладу професійної освіти та підприємства. Проаналізовано введення елементів дуальної освіти, викладено поради (лайфхаки) щодо початкового етапу та в подальшому розвитку.

Ключові слова: дуальна освіта, інновація, освітні програми на модульно-компетентнісному підході, тристороння угода, мотиваційний інструмент, формування контингенту.

Anna BULGAKOVA

REALITIES AND PROSPECTS OF THE IMPLEMENTATION OF DUAL EDUCATION

The article contains a description of the practical implementation of elements of dual education in the educational and production process of a professional (vocational and technical) education institution. The practical steps that were taken by the team of the educational institution and the enterprise on the way to the application of the innovation are highlighted. The publication will be useful to those educational institutions that aim to start implementing elements of dual education, because it contains useful tips (life hacks) on where to start and what to pay attention to at the initial stage and in further development.

Keywords: dual education, innovation, educational programs based on the modular-competency approach, tripartite agreement, motivational tool, contingent formation.

У Криворізькому професійному транспортно-металургійному ліцеї відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.05.2018 № 473 «Про розширення переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти для впровадження елементів дуальної форми навчання» упроваджено елементи дуальної форми

© Булгакова Г., 2022

освіти з професії «Помічник машиніста теплового; слюсар з ремонту рухомого складу» на базі повної загальної середньої освіти, термін навчання 1,5 року.

Лайфхак № 1. Плануйте програму заздалегідь. В освітній сфері є певні етапи планування освітнього процесу протягом навчального року, які оминати не можна. У закладі освіти створіть

робочу групу, з числа досвідчених педагогічних працівників, та розподіліть між ними обов'язки: налагодження зв'язку з роботодавцем, робота над освітньою програмою, складання робочого навчального плану, профорієнтація, вивчення досвіду впровадження елементів дуальної освіти тощо (дорожня карта).

Необхідно визначитись із підприємством, готовим до такої співпраці. Перспективи дуальної освіти, а саме зміна ролі роботодавця в освітньому процесі, здались нам цікавими, тому ми прийняли рішення співпрацювати з двома великими підприємствами. Міжнародна компанія Метінвест – це гірничо-металургійні підприємства, які здійснюють перевезення вантажів залізничним транспортом, тому потребують помічників машиніста тепловоза. Також в Кривому Розі функціонує відокремлений структурний підрозділ «Криворізьке локомотивне депо» регіональної філії «Придніпровська залізниця», ТОВ «ЮНІКАС-ТК», що також є перспективою працевлаштування для наших випускників.

Лайфхак № 2. Знайдіть роботодавця, у якого є дефіцит робочої сили.

Критеріїв відбору підприємств, з якими ви будете працювати у напрямі дуальної освіти, немає. Але є чинники, які необхідно врахувати перед початком такої співпраці.

1. Висока і стабільна позитивна репутація підприємства в регіоні.
2. Високий рівень упровадження технологічних інновацій.
3. Відкритість і готовність до діалогу, співпраці з закладами професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О).
4. Готовність призначити наставників з числа працівників, для роботи із здобувачами освіти в умовах виробництва.
5. Готовність до участі в коригуванні навчально-плануючої документації, щодо професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах дуальної форми здобуття освіти.
6. Важливе територіальне розташування підприємства.

Педагогічний колектив ліцею спроможний в повному обсязі забезпечити професійно-теоретичну підготовку. Але необхідно докласти деяких зусиль для розроблення навчально-планувальної документації. Основною особливістю опрацьованих освітніх програм з дуальної форми підготовки є співвідношення теоретичного та виробничого навчання 40/60 – де 40 % теоретична підготовка та 60 % виробниче навчання (або 30/70).

З цього починається роль роботодавця в освітньому процесі. Роботодавець вже не отримує такого робітника, яким його підготував заклад освіти, а сам має можливість бачити й готувати

свого майбутнього працівника під час виробничої практики.

Лайфхак № 3. Опрацюйте робочі навчальні плани, графік освітнього процесу та освітні програми з використанням модульно-компетентнісного підходу разом з роботодавцем. В освітній програмі мають бути виписані компетенції майбутнього фахівця, їх відповідність рамці кваліфікацій, навчальний план і графік освітнього процесу, узгоджені з роботодавцем. Адже роботодавець краще знає, які саме фахівці йому потрібні і що вони мають знати і вміти в результаті навчання за програмою.

У процесі такої підготовчої роботи важливо, також, визначитись із джерелами фінансування навчання, адже тут, згідно з чинним законодавством, можуть бути різні варіанти, і окремі роботодавці, насправді, можуть фінансувати підготовку фахівців для себе.

Ретельно сплануйте разом з роботодавцем у процесі створення освітньої програми за дуальною формою навчання графік освітнього процесу. Можливо це буде поетапна блочна система навчання (місяць робота – місяць аудиторного навчання, навчання тиждень на місяць чи два дні на два тижні). Тут варіантів може бути багато, й основні обмеження полягають лише в необхідності виконання навчального плану і врахуванні специфіки роботи на підприємстві чи установі. У роботодавця щодо цього можуть бути законодавчі обмеження, визначені трудовим кодексом.

Реалізація модульно-компетентнісного підходу передбачає розроблення модульних програм, які відображають основні вимоги з міжпредметних курсів і плановану професійну діяльність; навчально-методичних матеріалів, що інтегрують у своїй структурі теоретичне і практичне навчання; системи внутрішнього та зовнішнього контролю оцінювання якості навчання, що застосовується з урахуванням відповідних принципів і механізмів. Кожен модуль має відображати плановані результати навчання, його зміст (критерії діяльності та оцінювання), методи навчання. Межі модуля під час його розроблення визначають сукупність теоретичних знань і практичних навичок, які учень має продемонструвати після закінчення вивчення модуля.

Можна виділити основні складники розроблення таких програм: орієнтація на потреби конкретного підприємства; гнучкість структури освітньої програми стосовно змін параметрів зовнішнього середовища і внутрішніх умов організації процесу навчання; забезпечення «прозорості» результатів навчання для здобувачів освіти, педагогів, майстрів виробничого навчання, керівників освітніх установ, роботодавців, громадськості, представників адміністративних структур.

Загальні принципи модульно-компетентнісного підходу, поділяють на три групи: принципи формування освітньої програми; принципи реалізації освітньої програми; принципи контролю ефективності програми.

Важливим документом співпраці в напрямі дуальної форми освіти є тристоронні угоди: заклад освіти – здобувач освіти – підприємство. Цей документ врегульовує відносини трьох сторін, а найбільше у ньому зацікавлені саме роботодавці, бо вони можуть домовитись із здобувачем освіти, про те, що після закінчення навчання він зможе певний час працювати на цьому підприємстві. Або запропонувати якісь інші умови. З досвіду можна сказати, що здобувачі освіти теж зацікавлені в тому, щоб після закінчення навчання працювати на вже знайомому робочому місці.

Лайфхак № 4. Здійсніть правильний вибір професії, за якою будете впроваджувати дуальну форму навчання. Правильний вибір професій для упровадження елементів дуальної освіти – це відкриті двері до визначення підприємств для подальшої успішної співпраці. Вони мають бути такими, на які зберігається стабільний попит роботодавців. Навчальному закладу не достатньо тільки мати ліцензію, кадри та матеріальну базу, важливо враховувати потребу у фахівцях на державному та регіональному рівні. Урядом визначено перелік професій державного значення, на які радимо звернути увагу, також у кожному регіоні є свої специфічні сфери діяльності. (Професія державного значення «Помічник машиніста тепловоза/електровоза»). Дуальна форма здобуття освіти не повинна абсолютизуватися, а рішення про її впровадження та вибір спеціальностей, підготовка за якими здійснюватиметься за дуальною формою навчання, має прийматися з огляду на потреби роботодавців та особливості національної економіки й законодавства.

Далі процес проходження виробничого навчання та виробничої практики – стандартний. Наказом по підприємству здобувачів освіти розподіляють по робочих місцях та за кожним закріплюють наставника. Можна перерахувати важливі моменти позитивної співпраці: 1. Представники АТ «Укрзалізниця» активно долучились до опрацювання РНП та освітніх програм. 2. Завчасно (майже за місяць) розпочали заходи, щодо працевлаштування здобувачів освіти на робочі місця на період виробничого навчання та виробничої практики. 3. Здійснено перевірку знань з охорони праці. 4. Із кожним здобувачем освіти підписано тристоронні угоди: заклад освіти – здобувач освіти – підприємство. Якщо учень неповнолітній, то угоду підписують батьки.

На підприємстві створено умови, щоб здобувачі освіти вже з перших днів відчули себе членами

колективу: забезпечено умови для переодягання на початку та в кінці зміни, видають робочий одяг (зимовий та літній), згідно з графіком здійснюється його заміна та чистка. Своєчасно видають перепустки та оплачують лікарняні листи (у разі хвороби). Перед наданням доступу до робіт із здобувачами освіти проводять тестування на пильність та реакцію (така умова роботи на підприємстві). З першого дня виробничої практики здобувачам освіти нараховується заробітна плата за визначеним тарифом. Майбутні робітники присутні на «оперативках» на початку зміни, таким чином пізнають процес робочої зміни, хоча їхня роль у цьому мінімальна.

Період виробничого навчання є періодом адаптації на робочому місці майбутнього робітника. Отримуючи професійну освіту на підприємствах, молодь на практиці набуває навички для їх подальшого застосування. Це сприяє професійній соціалізації молоді, яка навчається зміцнювати власні позиції у виробничих умовах, а підприємства отримують підготовлених робітників, яких можна одразу залучати до виробництва.

Для інноваційного процесу навчання майбутніх робітників необхідні висококваліфіковані викладачі та майстри виробничого навчання, що володіють фундаментальними професійними знаннями та інформаційно-комунікативними технологіями, педагогічними технологіями та методикою навчання, умінням застосовувати професійний досвід у процесі навчання. Сучасні освітні програми неможливі без використання стимуляційних технологій та методів, без упровадження у навчально-методичний процес нових методик.

Здійснюються унікальні навчальні дії за допомогою макетів, зразків та діючих електрифікованих схем для аналізу та кращого засвоєння уроку здобувачами освіти. Працюючи в умовах дистанційного навчання викладачі систематично розробляють тести, які спонукають відповідально ставитися до навчання та розвивають професійні навички у майбутніх робітників. З-поміж мотиваційних інструментів, які можуть бути реалізовані в межах співпраці підприємства та здобувачами освіти, можна назвати: виплату заробітної плати здобувачам освіти за фактично відпрацьований час на підприємстві (періоди навчання на робочому місці); призначення роботодавцями мотивуючих стипендій кращим студентам за успішне теоретичне навчання та активну участь у проходженні виробничої практики на підприємствах; сплату роботодавцем вартості навчання здобувачам освіти на контрактній основі в закладі освіти.

Лайфхак 5. Приділіть увагу формуванню контингенту. Щодо здобувачів освіти, які є рівноправними сторонами нашого трикутника.

Останнім часом формування контингенту закладу освіти – це болюче питання. Особливої уваги потребує відбір молоді для дуальної освіти. Результати опитувань свідчать про низьку обізнаність випускників шкіл про цю форму навчання. На перший погляд, під час профорієнтації можна наводити багато позитивних аргументів: менше теорії, а більше практики, гарантоване робоче місце, оплата виробного навчання та виробничої практики, соціальні гарантії на рівні працівників підприємства. Але важливо не приховувати і відповідальність здобувача освіти: після підписання тристоронньої угоди підприємство сподівається що цей учень вже їх потенційний майбутній працівник, це фінансові вливання, це робота наставників. Юридично випускник закладу освіти не несе відповідальність перед підприємством, де проходив виробничу практику – це передусім моральна відповідальність, запорука подальшої співпраці закладу освіти із цим підприємством. Про це обов'язково необхідно вести роз'яснювальну роботу ще до початку навчання. Значну увагу варто приділити віковій здобувачів освіти. В нашому випадку (залежно від складності професії) на період виходу учнів на виробниче навчання умовою оформлення на робоче місце є повноліття. Вирахувати математично перед зарахування на навчання це не складно. Складно

те, що ми залишаємось без контингенту, якщо будемо це враховувати на початку формування групи. І це не є проблемою тільки навчального закладу, така проблема хвилює молодь та їхніх батьків. Згідно з Положенням про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти здобувач освіти може обирати місце для проходження професійно-практичної підготовки відповідно до переліку суб'єктів господарювання, які уклали договори щодо провадження професійної освіти за дуальною формою із закладом освіти.

Перспективи та очікування. Вивчаємо позитивний досвід упровадження дуальної освіти вітчизняний та інших країн. Для цього беремо участь в заходах з обміну досвідом (конференції, вебінари), стали учасником Українсько-німецького проекту «Розвиток соціального діалогу в Дніпропетровському регіоні». Працюємо над розширенням переліку підприємств для співпраці (наразі тривають активні перемовини з Арселор Міттал, Криворіжіндустрбуд). Плануємо розширити перелік професій для впровадження елементів дуальної форми освіти. Працюємо над створенням оптимальних моделей розподілу часу навчання в закладі освіти та на робочому місці, з урахуванням особливостей роботи в різних галузях. Сподіваємось на урегулювання питання наставництва на підприємстві.

УДК 377.091:316.77(477.63)

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ОРІЄНТАЦІЯ НА РЕАЛЬНІ УМОВИ ВИРОБНИЦТВА

Григорій ГОРБ, директор Криворізького центру професійної освіти металургії та машинобудування, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Висвітлено досвід співпраці Криворізького центру професійної освіти металургії та машинобудування з промисловими підприємствами металургійної та машинобудівної галузі. Проаналізовано діяльність фахової галузевої ради з машинобудівних і гірничих професій, а також інноваційну освітню діяльність закладу.

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, соціальне партнерство, навчально-практичні центри, замовники кадрів, працевлаштування здобувачів освіти, фахова рада, дуальна освіта.

Hryhoriy HORB

MODERNIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS: ORIENTATION ON REAL PRODUCTION CONDITIONS

Attention is paid to cooperation with industrial enterprises of the metallurgical and machine-building industries. The activity of the professional industry council for machine-building and mining professions was analyzed. The experience of innovative educational activities of the institution is highlighted.

Keywords: professional (vocational and technical) education, social partnership, educational and practical centers, personnel customers, employment of education seekers, professional council, dual education.

© Горб Г., 2022

Професійна (професійно-технічна) освіта все більше орієнтується на підготовку кваліфікованого робітника, конкурентоспроможного на ринку праці, який не тільки вільно володіє компетенціями обраної професії, а й орієнтується в суміжних галузях промисловості. Роботодавець чекає на спеціаліста, який в оптимальні терміни зможе реалізувати певний проект, спрямований на розв'язання проблеми розвитку та адаптації підприємства, організації в сучасних реаліях. Щоб забезпечити ринок праці кваліфікованими випускниками, ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування» постійно генерує інноваційні ідеї, орієнтуючись тільки на успіх у створенні найсприятливіших умов для здобувачів освіти.

Понад 45 років у Криворізькому центрі професійної освіти металургії та машинобудування (далі – КЦПОММ) готують фахівців для металургійної та машинобудівної галузі. За цей період відбувалось багато змін в системі підготовки кваліфікованих робітників. Найважливішим чинником підвищення якості підготовки сучасного кваліфікованого робітника є соціальне партнерство. Завдяки тісній співпраці майстрів виробничого навчання, викладачів спеціальної технології, здобувачів освіти та представників підприємства вдається досягти хороших результатів у навчанні.

Соціальні партнери освітнього закладу – промислові підприємства металургійної та машинобудівної галузі, зокрема: ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг» – найбільше підприємство гірничо-металургійного комплексу України (частка на ринку металопродукції – 20 %), АТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат» – перший комбінат із збагачення залізної руди, ТОВ «НВК – Криворіжелектромонтаж» – спеціалізується на виконанні повного комплексу електромонтажних робіт, виготовленню електромонтажних і металевих конструкцій, монтажу електрообладнання. Плідна співпраця між КЦПОММ з ТОВ «МЕТІНВЕСТ – Криворізький ремонтно-механічний завод» розпочалась у 2010 році з підписання договорів на підготовку та проходження професійно-практичної підготовки в умовах виробництва за погодженими робочими навчальними планами, що забезпечує здобувачів освіти робочими місцями, гарантованим працевлаштуванням.

За цей час 1027 здобувачів освіти пройшли виробничу практику в цехах підприємства, в тому числі і за дуальною формою. Відповідно до «Порядку кваліфікаційної атестації та присвоєння кваліфікації особам, які здобувають професійну (професійно-технічну) освіту», представники підприємства є членами державної кваліфікаційної комісії з атестації. На базі підприємства практикується не тільки проміжний та вихідний контроль практикантів, а й вхідний. У 2021–2022 на-

вчальному році на базі підприємства-замовника було проведено стажування 26 педагогічних працівників закладу. Сучасний ринок праці диктує свої умови: якість професійно-практичної підготовки кваліфікованого робітника повинна відповідати не тільки вимогам освітніх стандартів, а й потребам технологій виробництва.

Для цього педагогами закладу спільно з роботодавцями розроблені проекти професійних стандартів з професій: верстатник широкого профілю, оператор верстатів з програмним керуванням, токар, фрезерувальник, електрогазозварник. На засіданні фахової галузевої ради з машинобудівних та гірничих професій розглянуто питання «Впровадження елементів дуальної форми навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників для машинобудівної та гірничої галузі», де обговорювались умови підготовки конкурентоспроможних робітників машинобудівної та гірничої галузі здатних задовольнити вимоги сучасних технологічних виробництв, оновлення змісту освіти шляхом упровадження у практичну підготовку елементів дуальної форми навчання. Протягом останніх років за ДФЗО було працевлаштовано близько 50 випускників для АТ «Південний ГЗК», що становить 14 % від загального випуску (340).

На базі закладу відкрито навчально-практичний центр (далі – НПЦ) з металообробки за професією «Верстатник широкого профілю. Оператор верстатів з програмним керуванням. Точар. Фрезерувальник». Завдяки допомозі держави, області, власних коштів та підприємства «МЕТІНВЕСТ – Криворізький ремонтно-механічний завод» придбано сучасне токарно-фрезерне обладнання загальною вартістю 3000 тис. грн.

Підприємство сприяє підтримці технічного стану верстатного обладнання в належному стані, забезпечує інструментом та заготовками для використання на уроках виробничого навчання. З 2018 року в закладі функціонує НПЦ «Електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж. Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування. Електромонтажник силових мереж та електроустаткування».

Головним напрямом роботи навчально-практичних центрів є наближення навчання до реальних умов виробництва, із застосування нових виробничих технологій, техніки, обладнання, інструментів і матеріалів; створення цілісної системи новітніх методик професійного навчання на основі вивчення кращого досвіду та його впровадження в інших навчальних закладах.

У 2020 році, не зважаючи на складну епідемічну ситуацію, вдалося здійснити навчання незайнятого населення в рамках проекту з Освітнім центром баварської економіки. У межах проекту «МАЙСТЕР – професійна інтеграція внутрішньо

переміщених осіб» (bbw) ГмбГ реалізовано проєкт «Ідентифікація, мотивація, часткова кваліфікація та професійна інтеграція внутрішньо-переміщених осіб (ВПО) у Східній Україні». Проєкт фінансувався Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) ГмбГ на замовлення Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку BMZ. Цей проєкт дає можливість надавати здобувачам частковій кваліфікації та зорієнтований на навчання внутрішньо переміщених осіб, яких в Кривому Розі вже більше 64 тис., у короткі терміни. Так у 2022 році в рамках цього проєкту 38 осіб (2 групи) з ВПО отримали часткову кваліфікацію з професії «Електрик», що дало змогу 50 % знайти роботу на підприємствах міста, а іншим – працевлаштуватися в регіонах країни та за її межами. Умовами німецького проєкту передбачено лише 10 % отримання часткових кваліфікацій для іншої категорії населення від кількості навчання ВПО, що дало змогу підвищити рівень професійної кваліфікації педагогам закладу.

Заклад став більш відкритим до поглибленої співпраці з замовниками кадрів та готовий до нового навантаження. Перелік роботодавців, що готові співпрацювати за дуальною формою на-

вчання розширюється (планується підписання договору з АТ «Укрзалізниця» (регіональна філія «Придніпровської залізниці»). Упровадження вхідного контролю для здобувачів освіти, слухачів дає можливість на визначення знань, умінь та навичок з професій, розширення можливості закладу на отримання слухачами часткових освітніх і професійних кваліфікацій через короткотермінові програми навчання, визнання результатів неформального та інформального за контрольними-оціночними матеріалами за професіями. Щороку вхідний контроль проходять близько 100 здобувачів освіти, що сприяє швидкому адаптуванню випускників до вимог роботодавця, його орієнтованості на навчання певних видів робіт на підприємстві.

Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування постійно реагує на попит ринку праці, системно оновлюючи освітні послуги щодо впровадження сучасних професій, педагогічний колектив постійно орієнтується на технології майбутнього, аналізуючи динаміку ринку праці, започатковує нові форми і методи осучаснення освітнього процесу, формуючи творчо розвинену особистість з інноваційним мисленням, здатну до навчання впродовж життя.

УДК 377.36:330.341.1

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ З МОДЕРНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО- МАТЕРІАЛЬНОЇ БАЗИ

Василь МАРИНЕЦЬ, директор Міжгірського професійного ліцею, заслужений працівник освіти України, смт Міжгір'я, Хустський район, Закарпатська область

Висвітлено досвід роботи ліцею з реалізації інноваційного проєкту, результатом якої стало налагодження виробництва власної продукції та надання послуг населенню. Розкрито результати модернізації навчально-матеріальної бази закладу освіти, що сприяло підвищенню професійної майстерності ліцеїстів.

Ключові слова: інноваційний проєкт, креативні групи, професійні компетентності, продуктивна діяльність, реальний продукт, мотиваційна сфера, модернізація навчально-матеріальної бази.

Vasyl MARYNETS

INNOVATIVE PROJECT IN MODERNIZING THE EDUCATIONAL MATERIAL BASE

The experience of the lyceum in the implementation of an innovative project, the result of which was the establishment of the production of its own products and the provision of services to the population, was highlighted. The results of the modernization of the educational and material base of the educational institution, which contributed to the improvement of the professional skills of lyceum students, were revealed.

Keywords: innovative project, creative groups, professional competences, productive activity, real product, motivational sphere, modernization of educational and material base.

© Маринець В., 2022

У сучасних умовах розвиток закладу професійної освіти неможливий без інноваційної діяльності, яка стала одним із пріоритетних напрямів трансформації системи професійної освіти. Як зазначає Н. Ничкало, «саме в інноваційній діяльності народжуються нові моделі, педагогічні проекти, педагогічні технології, спрямовані на підвищення якості навчально-виробничого процесу і всієї освітньо-виховної роботи» [4]. В. Радкевич зазначає, що для ЗП(ПТ)О є необхідною зміна пріоритетів в освітньому процесі, тобто перехід від навчання предметно орієнтованого (основна мета якого – передача змісту даної предметної галузі) до навчання, спрямованого на розвиток учня, на формування його мотиваційної сфери, незалежного стилю мислення і загально навчальних умінь [2]. Кожен заклад освіти, зважаючи на багато факторів, індивідуально підходить до формування інноваційного середовища. Упровадження інновацій у діяльність закладу освіти повинна здійснюватися на основі принципів відкритості, демократизації та передбачати істотну зміну завдань управлінської діяльності керівника [1].

У Міжгірському професійному ліцеї пошук ефективних шляхів формування і розвитку життєвих та професійних компетентностей учнів, а також професійного зростання кожного педагога ліцею, зробив пріоритетним для закладу освіти роботу над інноваційним проектом **«Робітнича професія: арсенал креативних ідей і проектів, їх реалізація в конкретний продукт та послуги населенню»** із складовою «Сучасний робітник: гуманітарний аспект освіти в контексті євроінтеграційних процесів України», розробником якого є автор статті. Мета проекту: застосування творчих можливостей, практичного мислення, професійних знань, умінь, навичок учнів через реалізацію креативних ідей і проектів у конкретний продукт та послуги населенню в умовах максимально наближених до реальних ринкових відносин.

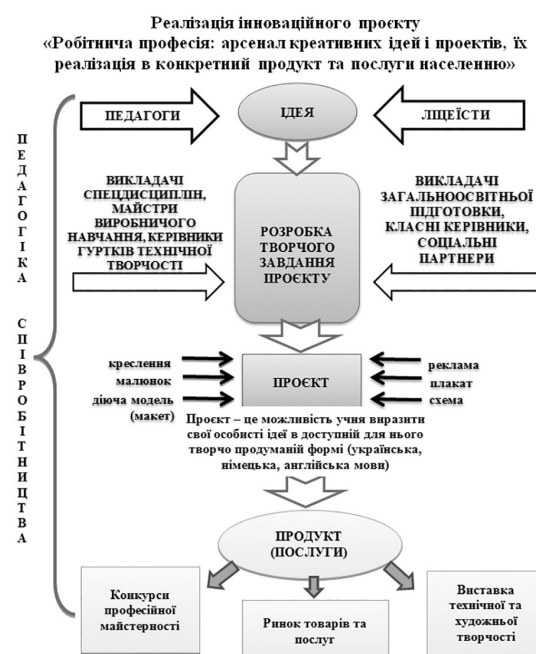
Упровадження інноваційного проекту дає можливість виконати такі завдання:

- ✓ реалізувати базовий принцип виховної політики ліцею – педагогіки співробітництва;
- ✓ здійснювати гармонійний процес навчання і виховання, в основі якого лежить продуктивна діяльність ліцеїстів;
- ✓ розвивати здатність до підприємницької діяльності та вміння вести власний бізнес;
- ✓ комплексно вирішувати один із основних підходів до організації навчально-виробничого процесу, коли будь-яка діяльність педагога і ліцеїста втілюється в підсумку в створення конкретного продукту: колекції виробів з дерева, дизайну одягу, дизайну житла, бізнес-плану, рекламного ролика, відеофільму, унікального навчального продукту, портфолію, зразки виробу, діючі моделі (макети), авторських страв, нових виробничих та педагогічних технологій;
- ✓ створити умови для активної життєдіяльності ліцеїстів, громадянського самовизначення і

самоорганізації, для максимального задоволення потреб ліцеїстів в інтелектуальному, культурному і моральному вихованні. Ресурсоемість нововведення: творчий потенціал здобувачів освіти, майстрів виробничого навчання, викладачів, навчально-методична та матеріально-технічна база ліцею.

Очікуваними результатами є: реалізація ідей, проектів ліцеїстів, педагогів у реальний продукт, самовдосконалення себе професійно і особистісно через професійно виконану роботу, надані послуги, прогнозування їх рентабельності та результативності; удосконалення професійної майстерності учнів; формування всебічно розвинутої особистості, здатної до саморозвитку і самореалізації; розвиток креативності, ділових якостей, успішності в сучасних умовах виробництва; підвищення іміджу робітничих професій у сучасних ринкових умовах; створення комфортного і привабливого середовища для навчання і виховання; формування лідерських якостей, які забезпечать випускнику успіх у професійній кар'єрі.

Інноваційний проект «Робітнича професія: арсенал креативних ідей і проектів, їх реалізація в конкретний продукт та послуги населенню» несе в собі якісно новий зміст роботи, характер співпраці та результат діяльності. Все це пояснюється практичною зорієнтованістю проекту, системою взаємодії його учасників на принципах педагогіки співробітництва, передбаченою результативністю у двох вимірах: у найближчій перспективі – перетворення творчих ідей у реальний продукт, у подальшій – реалізація учня на ринку праці та успіх у професійній кар'єрі як результат сформованої у навчальному закладі здатності до саморозвитку і самореалізації.

Мал. 1. Модель інноваційного проекту «Робітнича професія: арсенал креативних ідей і проектів, їх реалізація в конкретний продукт та послуги населенню»

Робота над цим інноваційним проектом полягає у створенні креативних груп, що складаються із творчих ліцеїстів, які співпрацюють під керівництвом своїх наставників (майстрів виробничого навчання, викладачів) на шляху від ідеї до готового продукту, створюючи власні проекти (мал. 1). Таким чином, інноваційним проектом передбачена організація творчої та дослідно-експериментальної роботи.

У ліцеї запроваджено певні етапи роботи креативних груп (мал. 2).

Головна ідея – розробити проект продукту оригінального, небуденного, корисного і затребуваного на ринку товарів. Підготувавши проект, учні презентують його українською та іноземними мовами (англійська, німецька): вказують на особливості своєї ідеї, розкривають практичне значення і переваги проекту, називають необхідні матеріали та орієнтовану вартість готового виробу (надання послуги), знайомлять із процесом виготовлення.

Мал. 2. Етапи роботи креативних груп ліцеїстів

Задум презентації учнівських проектів на англійській та німецькій мовах виник з метою популяризації 3-поиїж учнівської молоді вивчення іноземних мов. У рамках євроінтеграційних процесів це є не тільки актуальним, а й необхідним. Готуючись до презентації навчального проекту іноземною мовою, учні поглиблюють свої знання, удосконалюють комунікативно-мовленнєві навички, оволодівають технічною термінологією у межах своєї професії.

Наступний етап – це виготовлення реального продукту і представлення його вкінці навчального року на спеціально організованій виставці за

участю педагогічних працівників, учнів, органів місцевої влади та представників підприємництва району. Такий продукт можна пропонувати для споживачів. У цій чітко визначеній послідовності роботи креативних груп над проектом майстри виробничого навчання, викладачі, керівники методичних комісій виступають координаторами, експертами, консультантами. У цьому плані слід відзначити плідну роботу методиста Мар'яни Фединишинець, майстрів виробничого навчання Івана Касинця, Володимира Глеби, Миколи Дунаєва, Ігоря Савчура, Надії Бундзяк, керівників методкомісій – Галини Руцак, Павліни Липей, Петра Гурзана та Віталії Мороз.

Особливість інноваційного проекту у тому, що робота над ним організовується щороку (навчального року), а відтак є можливості для постійного творчого пошуку і педагогів, і учнів, формування особистості ліцеїста на засадах його продуктивної діяльності, завдяки якій, переконані, можливе формування компетентної особистості кваліфікованого робітника. У рамках інноваційного проекту «Робітнича професія: арсенал креативних ідей і проектів, їх реалізація в конкретний продукт та послуги населенню» було реалізовано чимало цікавих ідей у конкретний продукт.

Виробниками художніх виробів з дерева було створено кілька варіантів декоративних світильників, декоративні вазы з різних порід дерева, декоративні панно для оформлення у верховинських мотивах інтер'єру туристичних комплексів, сільських зелених садиб, декоративно оформлені меню та розрахункову книжку, які можуть знайти своє практичне використання у етнічних ресторанах Міжгірщини. Столяри, тесляри виготовили меблевий кухонний набір із столу та чотирьох стільців, журнальний столик з елементами художнього оздоблення, підставку для ноутбука, а також у якості наочних посібників для майстерні – зразки дерев'яних дверей, макет будинку. Швачки, вишивальники завжди демонструють своє прагнення довершеності та витонченості і водночас поєднання традиційного й сучасного. Креативні групи створили оригінальний дитячий набір для хрещення (оздоблений вишивкою), жіночі сукні, дитячі народні костюми, вишивані сорочки, оздоблені як ручною, так і машинною вишивкою. Розроблено два варіанти дизайну спецодягу для офіціантів з етнічними мотивами: з використанням декоративної домотканної доріжки та оздоблених елементів та домотканого лляного полотна, оздобленого вишивкою. Слюсарі з ремонту колісних транспортних засобів, рихтувальники кузовів виготовили дешевий та якісний пристрій для заряджування акумуляторів, лавку-трансформер, пристрій для чищення форсунок інжектора, пристрої для випресовування і запресовування підшипників стартера, поршневих пальців. Також виготовили перекидач автомобіля, пускозарядний при-

стрій, стенд роботи системи живлення інжекторних двигунів, пристрій для зливання мастила з автомобіля. Учні, які здобувають професію слюсар-електрик з ремонту електроустаткування, електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж, створили люстру в стилі антикваріату, зарядний пристрій для зарядки літій-іонних батарей, лабораторний блок живлення, діючий макет «Керування освітлення з трьох місць», навчальний стенд з напругою на затискачах 12, 24, 36 В, макет «Вмикання трифазного лічильника».

Креативні групи учнів з професії кухар, офіціант щороку експериментують з новими стравами, спрямовуючи свої творчі задуми на колоритну місцеву кухню і страви, що, на їхню думку, зайняли б належне місце у меню закарпатських ресторанів та інших закладів громадського харчування («Запіканка із форелі з овечим сиром та кропом», домашні ковбаски з вершками і коньяком, котлета «Курочка ряба», «М'ясні торбинки з ковбасно-сирною начинкою», «Верховинський суп-дзяма», «Суп-гуляш верховинський з галушками», десерт «Райське молоко», десерт «Ніжність»). Організують тематичні сервірування столу. Разом зі майстрами виробничого навчання ліцеїсти розробляють інструкційно-технологічні карти страв. Адміністратори, чергові по поверху, покоївки створили туристичний довідник «Перлини Міжгірщини», рекламні банери навчального готелю, працювали над розробленням вебсторінки готелю.

Особлива роль у цьому проекті належить креативним групам учнів, які здобувають професію муляр, штукатур, лицювальник-плиточник. Під керівництвом майстрів ці групи беруть участь у модернізації навчально-матеріальної бази ліцею. Так, у рамках проекту проведено модернізацію кабінетів спецдисциплін: будівельних технологій (2016 р.), рисунку та живопису (2017 р.), технології обробки деревини (2018 р.), електротехніки (2019 р.), швейних технологій (2020 р.).

Для модернізації навчальних приміщень використовуються сучасні будівельні матеріали та технології. Кожен кабінет спроектовано з особливим дизайном з огляду на його спрямування. До такої роботи часом залучаються майстри та учні з інших професій: столяри – для облаштування сучасними меблями, виробники художніх виробів з дерева – з метою оригінального оздоблення інтер'єру деревом, швачки – оздоблення «дизайнерськими» фіранками тощо.

Робота над описаним вище інноваційним проектом має позитивні результати як для здобувачів освіти, педагогів, закладу освіти загалом, так і для потенційного споживача створеної продукції.

Досвід Міжгірського професійного ліцею показує, що робота над інноваційними проектами є ефективним шляхом активізації позаурочної роботи, ключовим рупором поживлення співпраці у колективі, сприятливим середовищем для розвитку професійних і життєвих компетентностей

здобувачів освіти, важливою умовою підвищення іміджу закладу освіти і загалом популяризації робітничих професій серед молоді. Робота над проектами дає змогу частково вирішувати актуальні питання фінансово-господарської діяльності закладу. Попри те, що наш заклад є єдиним закладом професійної освіти Закарпатської області, який розташований у населеному пункті, що має статус гірського (згідно з Постановою КМУ від 11 серпня 1995 р. № 647 «Про перелік населених пунктів, яким надається статус гірських»), реалізація інноваційного проекту дала можливість досягти помітного рівня позабюджетних надходжень, які за минулий (2021) рік становлять 1,1 млн грн. Варто відзначити, що частина цих коштів була спрямована на створення навчально-практичного центру з професій «Адміністратор, черговий по поверху (готелю, кемпінгу, пансіонату), покоївка».

Отже, окрім удосконалення в учнів професійної майстерності, розвитку ділових якостей, мобільності та творчого підходу в реалізації своїх професійних знань і вмінь, проект дає змогу значно розширити і урізноманітнити асортимент продукції, яку може виготовляти ліцей та реалізовувати споживачу, також сприяє збагаченню навчально-матеріальної бази закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біла І. В. Управління інноваційною діяльністю в закладі освіти. – URL: <https://vseosvita.ua/library/upravlinna-innovacijnou-dialnistu-v-zakladi-osviti-380177.html>
2. Загіка О. О. Інноваційне навчальне середовище – запорука професійної компетентності та конкурентоспроможності випускника ПТНЗ. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. – 2013. – Вип. 5. – С. 55–59. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Profos_2013_5_12
3. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник /Упорядник Г. О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2005. – 160 с. – URL: <http://pano.pl.ua/file/book/innovac%20surotenko%201.pdf>
4. П'ятничук Т. Інноваційне освітнє середовище формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна підготовка*. – 2019. – № 1(18). – С. 131–136. – URL: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.18.131-136>
5. Сілаєва І. Інноваційні підходи до підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 6. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/184757-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-416480-1-10-20191214.pdf>

ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Тетяна МУСІЄНКО, викладач спеціальних дисциплін першої категорії Київського професійного училища технологій та дизайну одягу, м. Київ

Висвітлено особливості змішаного навчання у професійно-теоретичній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, проаналізовано його основні напрями, нові підходи.

Ключові слова: змішане навчання, компоненти змішаного навчання, онлайн-навчання, компетенції, педагогічні методи.

Tetiana MUSIENKO

TECHNOLOGIES OF MIXED LEARNING IN VOCATIONAL AND THEORETICAL TRAINING OF QUALIFIED WORKERS

The peculiarities of mixed training in the professional and theoretical training of future qualified workers are highlighted, its main directions and new approaches are analyzed.

Keywords: blended learning, components of blended learning, online learning, competencies, pedagogical methods.

З розвитком цифрових технологій у системі освіти відбувається трансформація методик викладання. Перед освітянами професійно-технічних закладів постає завдання у створенні нового освітнього середовища, яке суттєво буде відрізнитися від методик минулих років. Сучасні підлітки є людьми інформаційного століття, яке швидко набирає оберти у своєму розвитку, тому виникає потреба у з'ясуванні необхідності передавання знань здобувачу освіти, що їх сприймає пасивно. Педагогічні технології мають враховувати те, що дитина має особисті мобільні пристрої, гаджети. Саме тому в сучасному навчальному закладі мають бути створені нові освітні умови, що враховують усі зростаючі швидкості інформаційних потоків. При цьому застосовувані педагогічні методики мають спрямовуватися на розвиток у здобувачів освіти навичок планування діяльності, критичного аналізу отриманого матеріалу, мобільності, вміння критично мислити, саморозвитку, а також ефективного втілення у життя різних ідей. Іншими словами, здобувач освіти з пасивного слухача має перетворитися на шукача істини, розробника, мислителя та першовідкривача. При цьому педагог має відводитися роль помічника, партнера, організатора, фасилітатора [3].

Освіта минулих років являла собою класно-урочну систему, де педагог діяв за одним сценарієм. Він приходив у групу і починав урок, перевіряючи домашнє завдання та пояснюючи після цього нову тему. Суттєві недоліки цієї системи у тому, що важко здійснювати індивідуальний підхід до здобувачів освіти, оскільки педагог орієнтувався на «середнього здобувача освіти»; він слабо формував і розвивав мотивацію здобувача освіти, особливо в обдарованих здобувачів; не розв'язувалася проблема відставання для тих здобувачів, які відчують труднощі в навчанні, тобто проблема неуспішності; здобувачі осві-

ти вимушені повторно оволодівати матеріалом, якщо не засвоїли якісь предмети. Тому на зміну класно-урочній системі приходять нові педагогічні технології, які могли б задовольнити усіх учасників освітнього процесу.

Освітній процес постійно поповнюється інноваційними педагогічними методиками, розробленням та використанням яких займаються найбільш прогресивні освітяни. З-поміж таких – технології змішаного навчання, які використовуються педагогами всього світу вже понад десять років. Так у 2008 році міжнародною асоціацією з дистанційного навчання iNacol (The International Association for K-12 Online Learning) було підготовлено серію документів, що задокументували перспективні практики в усіх галузях онлайн-навчання. Відтоді почалася трансформаційна політика і практика введення персоналізованого навчання в освітньому просторі, що вбачає кінцевий потенціал змішаного й онлайн-навчання у можливості трансформувати освітню систему та визначенні рівнів навчання за допомогою компетентнісних підходів [2].

Змішане навчання на практиці дає змогу: розширити можливості здобуття знань здобувачами освіти за рахунок гнучкості педагогічного процесу і його доступності, що враховує індивідуальні якості дитини, зокрема її ритм та темп засвоєння нової теми; сформувати у здобувача активну позицію, підвищити його мотивацію, соціальну активність, самостійність, здатність до самоосвіти; трансформувати роль педагога, перейшовши від пасивної трансляції нових знань до інтерактивного спілкування зі здобувачами освіти, здатного налагодити систему зворотного зв'язку та дотримання формувального оцінювання; персоналізувати та індивідуалізувати процес вивчення матеріалу, застосування диференційованого підходу.

Проведений аналіз процесів реформування та трансформування освітніх систем та методик

у розвинутих країнах засвідчує, що всі вони зумовлені необхідністю формулювати нову парадигму освіти. З огляду на інтеграційні процеси, створення світового освітнього простору, така парадигма у своїй основі має бути актуальною і в загальних рисах спільною для всього світу. Її сутність має задовольняти всіх учасників освітнього процесу, бути дитиноцентричною та виховувати кваліфікованого спеціаліста здатного до самовдосконалення та вміння вирішувати складні виробничі питання [1].

Розглянемо основні напрями змішаного навчання. Поняття змішаного навчання з'явилося нещодавно, тому має безліч визначень. За одним із визначень змішане навчання – це поєднання індивідуального та онлайн-навчання, що ґрунтується на виборі відповідного середовища навчання залежно від бажаних результатів. Відмінною його рисою є поєднання індивідуального навчання з будь-якими іншими методами та техніками викладання. Виділяють три основні компоненти моделі змішаного навчання, а саме: очне навчання, що є традиційним форматом занять у класі; самостійне навчання – що передбачає самостійну роботу здобувачів освіти: пошук матеріалів у підручниках, посібниках, мережі тощо; онлайн-навчання, наприклад, за допомогою середовищ дистанційного навчання, вебінарів, онлайн-конференцій, скайп та ін.

Надаючи визначення терміна «змішане навчання» варто пам'ятати, що змішуванню може підлягати багато педагогічних компонентів, а саме: формальне та неформальне навчання; електронні освітні та інші ресурси для навчання; співробітництво в класі та поза класом; цифровий та фізичний простір тощо.

Розглянемо можливості змішаного навчання, що стосуються фізичного та педагогічного просторів змішаного навчання. При фізичному просторі змішаного навчання виконується розподіл: за розміром класу (великий, малий, індивідуальна робота); за часом (синхронно, асинхронно); за простором (очно, дистанційно); за видом інформації (на всі канали сприймання, відео, аудіо, текст).

Розроблені міжнародною асоціацією з дистанційного навчання iNacol (The International Association for K-12 Online Learning) рекомендації для педагогів та здобувачів освіти, виділяють рівні змішаного навчання, які поділяють на переважно очне, більш онлайн та переважно онлайн. А також характеристики, що визначають роль викладача по відношенню до модуля навчання, здобувача освіти, навчального завдання.

Важливим елементом усіх моделей змішаного навчання є інтерактивна взаємодія, яка може здійснюватися за такими схемами:

1. Взаємодія педагога – здобувач освіти (обмін електронними повідомленнями, оголошення, дискусії, мінілекції).

2. Взаємодія здобувач освіти – здобувач освіти (дискусії, групова робота, самооцінювання робіт та ін.).

3. Взаємодія здобувач освіти – навчальний матеріал (матеріал для читання, електронні підручники, посібники та матеріали курсу) [3].

Під час впровадження моделей змішаного навчання в закладах професійно-технічної

освіти перше місце відводиться виробничим навичкам, так як напрям підготовки цих навчальних закладів – робітничі професії. Запропоновані моделі змішаного навчання можуть слугувати ефективним доповненням у закріпленні теоретичних основ матеріалу. Так для робітничих професій, таких як «Кравець закрійник», є доцільним обирати такі моделі як Rotation Model, Supplemental Model (підтримуюча), традиційне навчання з веб-підтримкою та blended-learning де відбувається чергування традиційних аудиторних та електронних занять/завдань.

Окрім умінь застосовувати моделі змішаного навчання в практиці викладачу необхідно правильно організувати відбір ресурсів для змішаного навчання. До викладача висувається чимало відповідних компетенцій: умінь добирати інформацію для використання в освітньому процесі; володіння електронними ресурсами; умінь надавати експертну педагогічну оцінку можливостям електронних ресурсів для їх ефективного застосування; умінь виконувати компонування навчальних матеріалів на основі електронних ресурсів; умінь планувати навчальну діяльність із використанням ІКТ; умінь планувати урок/заняття; умінь планувати позаурочну діяльність; умінь планувати самостійну діяльність здобувача освіти; умінь організації інтерактивної навчальної діяльності (реалізація системно-діяльнісного підходу); умінь організації інтерактивної роботи у предметному кабінеті; умінь організації інтерактивної роботи в ІКТ-насиченому середовищі; навички організації мережевої взаємодії [3].

З вище викладеного матеріалу можна дійти висновку, що окрім застосування різних моделей змішаного навчання перед викладачем/майстром виробничого навчання постає вимога високої педагогічної майстерності. Умінь самовдосконалюватися та підвищувати рівень знань для ефективної організації освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ортинський В. Л.* Педагогіка вищої школи. – [Електронний ресурс] // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – URL: https://pidru4niki.com/12461220/pedagogika/osvita_suchasniy_ukrayini
2. Сутність класно-урочної системи навчання. «Велика дидактика» Я. А. Коменського як теоретична основа цієї системи. – [Електронний ресурс] // Питання дек з педагогіки спеціальності 6.010100 пмс. Біологія. Практична психологія. – URL: <https://studfile.net/preview/5539372/page:20/>
3. Blending Learning: The Evolution of Online and Face-to-Face Education from 2008–2015 Updates written by Allison Powell John, Watson Patrick, Staley Susan, Patrick Michael, Horn Leslie, Fetzer Laura, Hibbard Jonathan, Oglesby, Su Verma Originally written by John Watson, Evergreen Education Group in May 2008 [Електронний ресурс] // Promising practices in blended and online learning july 2015 URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED560788.pdf>

УДК 377.5:316.77:338.45(477.63)

ФЕДЕРАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙ РОБОТОДАВЦІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ – КООРДИНАТОР ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ І ПІДПРИЄМСТВ

Віктор СЕРГЄЄВ, голова Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини, доктор економічних наук, старший науковий співробітник, заслужений діяч науки і техніки України, м. Дніпро, Дніпропетровська область

Схарактеризовано економіку Дніпропетровської області. Розкрито роль Федерації організацій роботодавців у розвитку соціального діалогу та державно-приватного партнерства, у формуванні регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів за запитом роботодавців, у розробленні професійних стандартів, у професійній орієнтації учнів, у розвитку наставництва на виробництві.

Ключові слова: федерація роботодавців, партнерство, промисловий потенціал, кваліфіковані робітники.

Viktor SERGEYEV

FEDERATION OF EMPLOYERS' ORGANIZATIONS OF DNIPROPETROVSKY – COORDINATOR OF INTERACTION BETWEEN EDUCATION INSTITUTIONS AND ENTERPRISES

The article describes the characteristics of the region's economy. The role of the Federation of employers' organizations of Dnipropetrovsk Region in the development of social dialogue and public-private partnership, participation in the formation of a regional order for the training of workers at the request of employers, the development of professional standards, and professional orientation are highlighted.

Keywords: employers' federation, partnership, industrial potential, skilled workers.

Дніпропетровська область, завдяки значним покладам корисних копалин, потужній промисловій базі, розвинутому агропромислому комплексу, займає одне з перших місць в Україні за рівнем економічного розвитку, особливо у таких галузях, як гірничодобувна, металургійна, машинобудівна, енергетична, сільгоспвиробнича та переробна. Найбільшими промисловими центрами області є міста Дніпро, Кривий Ріг, Кам'янське. Потужні промислові підприємства розташовані також у Нікополі, Павлограді, Марганці, Покровську та Новомосковську. У регіоні здійснюють господарську діяльність 63 великих промислових підприємства та 30,8 тисячі підприємств малого та середнього бізнесу практично всіх основних видів економічної діяльності із загальним рівнем зайнятості майже 700 тисяч осіб. Обсяг продукції, реалізованої великими підприємствами за 2021 рік становить 22,2 млн \$ (17,5 % від загальноукраїнського обсягу), підприємствами малого та середнього бізнесу – 15,9 млн \$ (8,3 % від загальноукраїнського обсягу). За цими показниками Дніпропетровська область посідає друге місце в Україні.

Особливості і потреби регіонального ринку праці вимагають реорганізації і розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) для підготовки кваліфікованих робітничих кадрів, затребуваних економікою регіо-

© Сергєєв В., 2022

ну. Тому створення умов для збалансування регіонального ринку робочої сили та поліпшення умов зайнятості населення, перехід до формування навчальних програм закладів П(ПТ)О відповідно до запитів роботодавців є головною метою Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини (далі – Федерація).

Федерацію було створено у 2005 році для єднання та лобювання інтересів роботодавців Дніпропетровської області на регіональному та національному рівні. За час існування Федерації її членами стали 18 обласних галузевих та дві територіальні організації роботодавців, які представляють 80 % виробничого потенціалу регіону та об'єднують 380 підприємств, зокрема 90 базових бюджетоутворюючих, із кількістю робітників понад 425 тисяч осіб. Репрезентативність Федерації підтверджено на наступні п'ять років рішенням Національної служби посередництва і примирення (далі – НСПП) від 11 лютого 2022 року № 001-22/04-Р на підставі висновків Комісії відділення НСПП у Дніпропетровській області з проведення оцінки відповідності критеріям репрезентативності та підтвердження репрезентативності суб'єктів Сторін профспілок і організацій роботодавців на територіальному рівні для участі у колективних переговорах з укладання територіальних угод та для делегування представників до відповідних органів соціального діалогу.

Дніпропетровщина – визнаний лідер за рівнем регіонального соціального діалогу. Активно працює обласна тристороння соціально-економічна Рада, яка своїми напрацюваннями, як надбаннями, доводить до національного рівня. У серпні 2021 року було прийнято нову регіональну Угоду до 2025 року між обласною державною адміністрацією, обласним об'єднанням профспілок та Федерацією. Результатом цього стало досягнення соціального спокою: у 2021 році не зареєстровано жодної акції протесту у вигляді страйків, жодної трудової суперечки (за офіційними даними Служби посередництва та примирення).

У розвитку соціального діалогу в Дніпропетровському регіоні важливу роль відіграє партнерство із німецьким Освітнім Центром землі Мекленбург-Передня Померанія та організацією роботодавців NORDMETALL. Отримавши прямий доступ до передового європейського досвіду, Федерація досягла вагомих результатів, помітних на національному рівні. Це і професійне навчання за дуальною формою, і профорієнтація учнів, і розвиток наставництва на підприємствах, підвищення безпеки праці на виробництві, питання соціального страхування працюючих. Дніпропетровщина домоглася порозуміння у вирішенні низки важливих для регіону питань: щодо мінімізації наслідків здійснення проекту декарбонізації для територіальних громад вугледобувного Західного Донбасу; щодо віднесення витрат підприємств на навчання фахівців на валові витрати, а не з прибутку, які зараз роботодавці змушені виплачувати.

Одним з основних напрямів роботи Федерації є забезпечення інтеграції діяльності закладів П(ПТ)О з підприємствами регіону. Сили спрямовано на забезпечення переорієнтації сучасної П(ПТ)О на навчання майбутніх робітників за європейськими підходами. Суттєвими є зміни у формуванні завдань для закладів П(ПТ)О – орієнтація на виконання державного та регіонального замовлень з відповідними рівнями фінансування.

За участю Федерації у травні поточного року Дніпропетровською обласною державною адміністрацією затверджено обсяги регіонального замовлення з професій, які затребовані роботодавцями за підсумками анкетування 171 підприємства області і 53 державних закладів П(ПТ)О. За ініціативою Федерації до «Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року», яка затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII увійшли проекти «ЕХАМ Дніпро» – зовнішнє управління підготовки професійних кадрів на підприємствах та «Дуальна освіта в дії».

Завдяки запровадженню державно-приватного партнерства, в управлінні та функ-

ціонуванні закладів П(ПТ)О враховано вимоги роботодавців, здійснюється спільне формування замовлення на підготовку робітничих кадрів, з'являються умови для організації короткострокового стажування педагогічних працівників з метою їх ознайомлення із новими виробничими технологіями і устаткуванням. Під час проходження виробничого навчання і виробничої практики здобувачі освіти отримують робочі місця, які відповідають вимогам кваліфікаційних характеристик.

Федерація активно долучається до розроблення професійних стандартів за найбільш затребуваними видами трудової (професійної) діяльності, професіями та кваліфікаціями, які користуються попитом на ринку праці області. Наказами Міністерства економіки України затверджено нові професійні стандарти за спеціальностями: «Верстатник широко профілю» від 11.01.2022 № 75-22, «Авторемонтник» від 11.01.2022 № 78-22, «Опоряджувальник будівельний» від 11.01.2022 № 74-22, «Машиніст дорожньо-будівельних машин» від 13.01.2022 № 103-22. Здійснюється інтеграція діяльності профтехосвіти і соціальних партнерів-роботодавців шляхом спільного опрацювання законодавчих і нормативно-правових документів, розробки державних стандартів з певних професій, а також участі в заходах, які проводять сторони, та взаємного розміщення матеріалів у їх соцмережах.

Зазначені стандарти розроблені вперше за роки Незалежності України за ініціативи роботодавців Федерації із врахуванням міжнародного (німецького) досвіду. Стандарти є комплексними, з розширеним переліком компетенцій, тому актуальні для роботодавців на ринку праці. До розроблення професійних стандартів були залучені фахівці-освітяни та роботодавці Дніпропетровщини, навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, профспілки. У співпраці із профспілками та обласною владою, спираючись на німецький досвід, одержані вагомі здобутки з професійної орієнтації учнів молодших класів (проект – «Мініфеномента») та старшокласників (проект – «Школа-економіка»), а також з розвитку наставництва на виробництві та інших складових, важливих для впровадження дуальної системи професійної освіти.

Сподіваємося, що активна діяльність Федерації, Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області з німецькими партнерами, із закладами П(ПТ)О, із підприємствами області дасть змогу у скрутний воєнний час організувати роботу в 2022/2023 навчальному році, а результати такої діяльності будуть ефективними для економіки Дніпропетровщини.

УДК 377.352:331.5: 377.5:316.77 (477.63)

ДОСВІД СПІВПРАЦІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ ІЗ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ ТА РОБОТОДАВЦЯМИ

Віталій ЖМУРЕНКО, президент Дніпропетровської торгово-промислової палати, м. Дніпро, Дніпропетровська область

Розкрито особливості діяльності Торгово-промислової палати у регіоні, тенденції щодо посилення впливу бізнесових та галузевих асоціацій на економічну політику, участі бізнес-об'єднань у роботі громадських рад. Висвітлено співпрацю з німецькою організацією роботодавців NORDMETALL.

Ключові слова: заклади професійної (професійно-технічної) освіти, підприємства, реальний сектор економіки.

Vitaliy ZHMURENKO

EXPERIENCE OF THE CHAMBER OF COMMERCE IN COOPERATION WITH EDUCATION INSTITUTIONS AND EMPLOYERS

Features of the Chamber of Commerce and Industry in the region, trends in strengthening the influence of business and industry associations on economic policy, participation of business associations in the work of public councils are revealed. Cooperation with the German employers' organization NORDMETALL is highlighted.

Keywords: institutions of professional (vocational and technical) education, enterprises, real sector of the economy.

Дніпропетровська торгово-промислова палата (далі – Дніпропетровська ТПП) налічує у своїх лавах понад 1200 підприємств, установ та організацій нашого регіону. Кожен сьомий бізнес, що є учасником ТПП України, приєднався до співпраці з системою ТПП України завдяки якісній пропозиції, конкурентним сервісам та спільним проектам, в тому числі за участю та підтримки міжнародних фінансових організацій, донорів, ініційованим та реалізованим Дніпропетровською ТПП для вирішення потреб бізнесу. Представник Дніпропетровської ТПП входить до складу Дніпропетровської регіональної ради професійно-технічної освіти, комісії для здійснення моніторингу планових обсягів прийому на підготовку робітничих кадрів та фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О).

З-поміж членів та партнерів Дніпропетровської ТПП протягом майже всього періоду її існування були майже всі заклади вищої освіти, які, передусім, надають інженерну та економічну освіту. Але останні 7–8 років ми відчуваємо все більшу зацікавленість керівників регіональних ЗП(ПТ)О до можливостей співпраці з ТПП і наразі працюємо з 3-ма державними ЗП(ПТ)О, одним – приватним та кластерним об'єднанням підприємств і організацій, ключовим учасником якого є ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій». Наші клієнти ЗП(ПТ)О розташовані в Дніпрі та Кривому Розі, навчають фахівців майже за 20-ма затребуваними професіями, на які підприємства-члени Палати та підприємства, які обслуговують населення, мають стійкий попит.

© Жмуренко В., 2022

Історії старту діалогу та проектів з конкретними ЗП(ПТ)О були різноманітні. Більшість керівників закладів дивляться на ТПП як на можливість, щоб донести свої пропозиції та запити роботодавцям, посилити діалог з максимальною кількістю представників реального сектору, запровадити проекти виробничої практики з дуальними елементами освіти. Деякі ще глибше та уважніше дивляться на контекст правового регулювання діяльності ТПП в Україні, тенденції посилення впливу бізнесових та галузевих асоціацій на економічну політику, присутності бізнес-об'єднань у громадських радах, робочих групах при органах державної влади та владних структурах для представлення голосу бізнесу та захисту його інтересів.

У рамках співпраці з деякими міжнародними проектами Дніпропетровська ТПП мала можливість посилити експертну складову викладачів та керівників ЗП(ПТ)О та ВНЗ-членів Палати, обладнати аудиторії практичного навчання/навчальні спеціалізовані центри, сприяти діалогу з освітянами, генерації проектних ідей та самих проектів заснування таких центрів або коригованих програм дуального навчання для молодих фахівців на стійкий запит підприємств-членів Дніпропетровської ТПП.

Також ми неодноразово мали можливості ознайомити керівників регіону та закладів освіти з практикою роботи німецької дуальної системи професійної освіти у співпраці з нашими партнерами – німецькими торгово-промисловими палатами, які вже багато років виконують функції з консультування підприємств та молоді в контексті питань професійної освіти, профорієнта-

ції, перевірки навчальних програм на виробництві та придатності конкретних підприємств їх організувати, реєструють учнів, сертифікують інструкторів-наставників для практичного навчання на виробництві, організують іспити та підтверджують присвоєнні кваліфікацій.

Варто сказати, що через те, що до атестаційних комісій при німецьких палатах та асоціаціях ще у 2015 році входило 300 000 представників реального сектору економіки, 450 000 акредитованих навчальних виробництв саме підприємств-членів ТПП, тому формування запитів від реального сектору щодо оновлення навчальних програм, оцінювання та посилення кваліфікацій, про активний аналіз інфраструктури підготовки професійних кадрів та оцінки поточного/майбутнього замовлення від підприємств Німеччини на робітників відповідного фаху саме у Німеччині відбувається особливо органічно та системно.

Уже декілька років на теренах регіону Федерація організацій роботодавців Дніпропетровщини у співпраці з німецькою організацією роботодавців NORDMETALL реалізує потужний багатоетапний грантовий проект з розвитку соціального діалогу в Дніпропетровському регіоні «ЕХАМ-Дніпро». Фокусом якого є вивчення і трансформація німецького досвіду системи підготовки і забезпечення професійними кадрами, відповідно до регіональних потреб, стану та переліку проблем, які стоять на шляху розроблення та впровадження національної та регіональної стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О). Це фахова якісна та послідовна програма, яка реалізується у співпраці з регіональною владою, Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, Дніпропетровським інвестиційним агентством, Дніпропетровським обласним Центром зайнятості та Дніпропетровським обласним об'єднанням профспілок, Дніпровською академією неперервної освіти, територіальними громадами, ЗП(ПТ)О та більш як 150 підприємствами-роботодавцями. Ми приділяємо велику увагу вивченню результатів аналізу та форм роботи, впровадження регіональної політики завдяки підтримці цього проекту. Від потреб і бачення роботодавців та професійних шкіл, органів місцевого самоврядування – до пілотів упровадження європейського досвіду профорієнтації в наших школах.

Є ключові питання, без вирішення яких у реалізації реформи та робочої стратегії розвитку системи П(ПТ)О прогресу не буде. Це і дуже обмежена можливість держбюджету у реновації навчальної інфраструктури системи ЗП(ПТ)О, інвестицій підприємств у підготовку кадрів, нагальність реформ, ментальність громадян, учнів, їхніх батьків, звісно – роботодавців, а також відсутність довіри бізнесу до здатності ЗП(ПТ)О навчати в умовах воєнного стану. Якщо конкретно,

наприклад – немає стимулів підприємствам розвивати інфраструктуру наставництва та навчання на виробництві, бо всі такі витрати лягають додатковим тягарем на господарчу діяльність, навіть витрати на підготовку кадрів не можна віднести на собівартість. Немає у роботодавців можливості окупити інвестиції на підготовку молодого фахівця, оскільки у контексті законодавства ніяк його працю на підприємстві на певний строк однозначно забезпечити неможливо. Викликає багато питань стан інфраструктури та якості програми навчання/підготовки фахівця у ЗП(ПТ)О, реальні мотиви вибору професії та перспективи/плани підвищення соціального статусу молодого фахівця по факту навчання в ЗП(ПТ)О, наявні стартові можливості співпраці бізнесу та професійної школи, наявність та підвищення кваліфікації викладачів-інструкторів та багато інших питань.

Процес триває, змінюється законодавча база, відпрацьовуються більш гнучкі підходи щодо підготовки робітників, оновлюються характеристики до кваліфікаційних вимог, затверджуються навіть нові професійні стандарти за професійними спеціальностями, оперативні механізми підтвердження кваліфікації працівників та прискорений механізм здобуття професій. Все більш з'являлося можливостей для залучення інвестицій закладами П(ПТ)О всіх форм для реновації та побудови нових навчальних центрів до чергового нападу рф.

До 24 лютого 2022 р. відчуття було таке, що участь платників податків-роботодавців у цих процесах в Україні все ще достатньо формалізована, але ця динаміка зацікавленості й розуміння потреб та необхідних змін з боку всіх стейкхолдерів підготовки та замовлення кадрів робітничих спеціальностей, включно з органами державної влади, набирала обертів і особливо це відчувалося в нашому регіоні. Ситуація дуже швидко та, на жаль, через військову агресію росії проти України, негативно змінюється. Сьогодні складно спрогнозувати наслідки зовнішньої і внутрішньої міграції, окупації і руйнувань інфраструктури українських територій, навантаження на бюджет в умовах падіння його доходної частини, зрозуміти новий ландшафт та життєздатну інфраструктуру промисловості, структуру економіки в довгостроковій перспективі, навіть у західних регіонах України. Відповідно складно прорахувати наслідки для системи ПТО та виклики, які невідворотно призведуть до динамічного продовження та корегування реформи системи цього напрямку освіти у період післявоєнної кризи.

Проте ми віримо у перемогу, війна буде закінчена і потрібно буде працювати на рівень ефективніше, що можливо тільки в умовах діалогу й довіри платників податків – громадян України до Уряду, органів державної влади, економічної стратегії та політики відбудови України.

УДК 377

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОЗДАТНИХ ФАХІВЦІВ У СПІВПРАЦІ З КЛЮЧОВИМИ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

Тетяна СТОЙЧИК, заступник директора з навчально-виробничої роботи Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, доктор педагогічних наук, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Висвітлено досвід підготовки конкурентоздатних фахівців у співпраці з ключовими стейкхолдерами; розкрито механізми співпраці, розвитку та практичного впровадження елементів дуальної форми навчання в експериментальній роботі.

Ключові слова: заклад професійної (професійно-технічної) освіти, конкурентоздатний фахівець, дуальна форма навчання, стейкхолдер, соціальне партнерство.

Tetiana STOICHUK

FEATURES OF THE TRAINING OF COMPETITIVE SPECIALISTS IN COOPERATION WITH KEY STAKEHOLDERS

The experience of competitive specialists training in cooperation with key stakeholders are examined in the article; the mechanisms of cooperation through the development and practical implementation of elements of a dual form of education within the framework of experimental work are revealed.

Keywords: institution of professional (vocational and technical) education, competitive specialist, dual form of education, stakeholder, social partnership.

Протягом останніх років підготовка фахівців на засадах практичної діяльності стала предметом дискусій щодо розвитку людського потенціалу як на вітчизняному, так і на міжнародному рівнях. Успішний перехід від професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) до роботи, гнучке та швидке реагування на потреби щодо кваліфікації на ринку праці є пріоритетними питаннями економічної стабільності будь-якої держави. На сучасному етапі одним із векторів, що забезпечують успішну реалізацію означених аспектів, є здійснення активної співпраці з ключовими стейкхолдерами щодо впровадження елементів дуальної форми навчання, яка потребує побудови складної інституційної структури та передбачає координацію зусиль між закладами професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) та підприємствами.

Незважаючи на значну зацікавленість та постійно зростаючий попит в Україні на дуальну форму навчання, немає належної моделі його ефективного функціонування. Аналіз чинної практики підготовки кваліфікованих робітників для сучасних виробництв свідчить про наявність сукупності проблем, зокрема: відсутність дієвих механізмів співпраці з роботодавцями, недостатній рівень модернізації професійної підготовки, застаріле навчально-методичне забезпечення у ЗП(ПТ)О, що загалом негативно позначаються на формуванні їх конкурентоздатності відповідно до сучасних потреб ринкової економіки.

Обґрунтування теоретичних основ співпраці ЗП(ПТ)О зі стейкхолдерами у підготовці конкурентоздатних фахівців показало відсутність комплексних наукових досліджень цієї проблеми. Однак окремі наукові праці засвідчують її актуальність в умовах реформування системи П(ПТ)О. Наявність широкого спектру дефініцій терміна «стейкхолдер» пов'язано, передусім, з контекстом його складових та конкретною ситуацією, у якій використовується та чи інша конструкція. Наукові розвідки дали змогу виокремити ключові напрями класифікації стейкхолдерів в освітній сфері за категоріями, розташуванням, характером впливу, спрямованістю, діяльністю та рівнем підтримки. Проте дослідники з-поміж суб'єктів взаємовідносин найчастіше виокремлюють учасників освітнього процесу, ЗП(ПТ)О й вищої освіти. Констатовано, що в Україні найбільш поширеними формами співпраці зі стейкхолдерами є залучення їх до розроблення навчальних програм і впровадження елементів дуальної форми навчання, що розглядається науковцями як основний інструмент забезпечення конкурентоздатності майбутніх фахівців.

Порівняльний аналіз векторів соціальної взаємодії з упровадження дуальної форми навчання у зарубіжних країнах дав можливість виокремити основні її ознаки, методи реалізації та аспекти здійснення контролю. Найпоширенішими з них є врахування вимог промисловості у розробленні навчальних планів та програм, розвиток партнерських зв'язків, що охоплюють: організацію стажувань у виробничих умовах; внесок підприємств у модернізацію навчального облад-

нання; підготовку майстрів виробничого навчання або тренерів, які задіяні у процесі підготовки; упровадження програм спільної підготовки фахівців. Цінними є аспекти інтеграції теоретичного навчання до реальних виробничих ситуацій із застосуванням кейс-методу. При цьому важливо зазначити, що відносна успішність соціальної взаємодії з упровадження елементів дуальної системи навчання у деяких країнах пов'язана не тільки з її ефективною організацією, а й з реалізацією внутрішньої підтримки органів державної влади, бізнес-партнерів та професійних спілок.

Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей є закладом освіти, який протягом тривалого часу здійснює підготовку кваліфікованих робітничих кадрів передусім для потреб Криворізького регіону. Фундамент соціальної взаємодії зі стейкхолдерами у закладі освіти було закладено ще у 1989 році, коли розпочиналися масштабні процеси перебудови і виникла необхідність усунення недоліків традиційних форм і методів підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів. Усвідомлюючи наявність розриву між освітою і виробництвом та перспективність розвитку зарубіжної системи професійної освіти і навчання, педагогічним колективом закладу було здійснено вивчення досвіду підготовки фахівців у Німецькій Демократичній Республіці (м. Мансфельд), який був зорієнтований на впровадженні дуальної моделі освіти через організацію виробничого навчання та виробничої практики майбутніх фахівців гірничого профілю в умовах підприємств-замовників робітничих кадрів.

Активізація процесу взаємодії між ліцеєм та представниками підприємств відбулася у 2011 році з упровадженням використання в умовах виробництва сучасної високопродуктивної гірничо-прохідницької техніки провідних зарубіжних виробників «Atlas Copco» та «Sandvik». Тому одним із шляхів вирішення проблеми адаптації професійної підготовки до вимог сучасності стало створення галузевої Піклувальної ради, яка в подальшому трансформувалась у Наглядову раду. Концепція діяльності Піклувальної ради була спрямована на: впровадження елементів дуальної підготовки майбутніх фахівців гірничого профілю, що передбачала проходження виробничого навчання й практики на оплачуваних робочих місцях; використання баз підприємств для підвищення фахових компетентностей педагогічних працівників за програмами «Експлуатація та технічне обслуговування вантажно-двоставочних машин (ВДМ) EST-2D», «Експлуатація та технічне обслуговування бурової установки» фірми «Atlas Copco Roc Drills AB»; використання полігону навчально-курсowego комбінату АТ «Криворізький залізорудний комбінат» для набуття здобувачами освіти первинних професійних навичок; залучення до проведення навчальних занять викладачів з досвідом роботи на підприємстві; залучення випускників закладів загальної середньої освіти через проведення профорієнтаційних заходів на базі гірничодобувних підприємств.

Зазначимо, що цілеспрямоване впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників в Україні розпочалося у 2017 р. Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 23.06.2017 року № 916, Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей став першим закладом у Дніпропетровській області, де розпочато експериментальну роботу всеукраїнського рівня з упровадження елементів дуальної системи навчання. До складу творчої групи в рамках експерименту увійшли представники підприємств-замовників робітничих кадрів АТ «Криворізький залізорудний комбінат», ПРАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат», ПРАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат», педагогічні працівники Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, науково-педагогічні працівники Криворізького національного університету.

Робота майданчика була спрямована на реалізацію таких завдань: зростання рівня конкурентоздатності випускників закладу на ринку праці; забезпечення можливостей як здобувачів, так і педагогічних працівників долучитись до найсучасніших виробничих технологій; підвищення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників; удосконалення навчально-методичного та навчально-матеріального забезпечення процесу підготовки кваліфікованих робітників.

Відповідно до Дорожньої карти експерименту проведено таку роботу:

1) обґрунтовано теоретичну та методологічну основу, нормативно-правову та науково-методичну базу;

2) виокремлено ідеї, доцільні для впровадження елементів дуальної форми навчання в процесі соціальної взаємодії, які орієнтовані на формування конкурентоздатних фахівців, зокрема: оновлення змісту професійної (професійно-технічної) освіти (створення стандартів на компетентнісній основі); розбудови відкритого навчального інформаційного простору закладу (створення освітньо-інформаційного центру, комп'ютеризація); обміну досвідом та вдосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників під час проведення спільних конференцій, круглих столів, майстер-класів, дискусійних панелей; ознайомлення і оволодіння педагогічними працівниками сучасними виробничими технологіями у гірничодобувній галузі в підземних умовах навчальних дільниць; удосконалення навчально-методичного і навчально-матеріального забезпечення процесу підготовки конкурентоздатних фахівців у взаємодії з роботодавцем;

3) вивчено стан соціальної взаємодії у підготовці конкурентоздатних фахівців ЗП(ПТ)О гірничого профілю регіонів України;

4) уточнено поняття «конкурентоздатність фахівця професійного навчального закладу гірничого профілю»;

5) розроблено модель професійної підготовки конкурентоздатних фахівців з упровадженням елементів дуальної форми освіти;

6) проведено порівняльний аналіз державних стандартів П(ПТ)О, розроблено експериментальні навчальні плани і програми, оновлено перелік кваліфікаційних робіт, організовано роботу з оновлення змісту професійно-практичної підготовки;

7) організовано стажування педагогічних працівників в умовах сучасних підприємств гірничого профілю;

8) сформовано навчальні групи з урахуванням вимог до віку, статі, освіти;

9) підписано тристоронні угоди щодо професійного навчання в умовах виробництва (підприємство – здобувач освіти – ЗП(ПТ)О);

10) забезпечено участь представників підприємств-замовників робітничих кадрів під час проведення вихідного контролю знань, умінь та навичок майбутніх фахівців;

11) оновлено навчально-методичний комплекс, зокрема розроблено: державні стандарти П(ПТ)О з професій «Люковий (гірничі роботи)», «Машиніст електровоза (підземний)», методичні рекомендації «Підготовка фахівців гірничого профілю з упровадженням елементів дуальної форми навчання», «Проведення професійно-практичної підготовки в умовах виробництва (для підготовки фахівців гірничого профілю)», підручники «Гірничі роботи», «Історія розвитку гірничо-прохідницької техніки у Криворізькому басейні», «Комплекс навчальних модулів з оволодіння професійними компетентностями за професією «Прохідник»», збірники завдань для вихідного контролю з професій гірничого профілю, навчально-практичний збірник «Професійна компетентність фахівця через призму творчості», пакет контрольних-оціночних матеріалів для здійснення вхідного/вихідного контролю за професією «Прохідник», 3-d фільми «Буріння шпурів за допомогою бурової установки Boomer S1D фірми Atlas Copco», «Елементи залягання пластоподібних покладів та базові відомості про їх розкриття і підготовку», мобільний додаток доповненої реальності та 3d-моделі сучасного гірничого обладнання, створено науково-методичний банк даних із матеріалами, напрацьованими під час проведення експериментальної роботи, систему електронного тестового контролю знань, умінь та навичок майбутніх фахівців.

Сьогодні педагогічний колектив ліцею продовжує системну роботу щодо реалізації моделі формування конкурентоздатності фахівців через упровадження елементів дуальної форми навчання. Так, за позитивної динаміки у 2021 році було охоплено 286 здобувачі освіти.

За результатами укладених угод з роботодавцями, протягом останніх п'яти років користуються попитом такі професії: «Електрогазоварник. Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування», «Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування. Машиніст елект-

ровоза. Прохідник», «Слюсар з ремонту рухомого складу. Машиніст тепловоза».

У процесі аналізу найбільш активними роботодавцями щодо участі у впровадженні елементів дуального навчання протягом 2017–2021 років стали ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» – 371 особа, ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат» – 178 осіб, АТ «Кривбасзалізрудком» – 160 осіб.

Надходження коштів до закладу освіти від проходження професійно-практичної підготовки здобувачами освіти на оплачуваних робочих місцях також має певну позитивну динаміку.

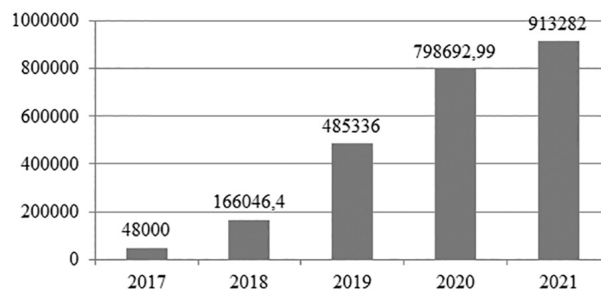

Рис. Надходження коштів до закладу освіти від проходження професійно-практичної підготовки здобувачами освіти на оплачуваних робочих місцях

Кошти, отримані від підприємств-замовників робітничих кадрів, було спрямовано на покращення навчально-матеріальної та матеріально-технічної бази з професій, зокрема реконструйовано 4 навчальних кабінети професійно-теоретичної підготовки («Будова та ремонт тепловоза», «Технологія та комплексна механізація гірничих робіт», «Охорона праці», «Зварювальне виробництво та екскаваторні технології»), оновлено лабораторію електротехніки, створено навчально-практичний центр електротехнічних технологій, молодіжний центр, проведено ремонтні роботи до відкриття навчально-практичного центру зварювальних технологій, придбано комп'ютерну техніку та інтерактивне обладнання.

Висновки. У процесі проведеного дослідження доведено, що співпраця із ключовими стейкхолдерами у Криворізькому професійному гірничо-технологічному ліцеї спрямована на всебічний розвиток особистості у рамках соціального партнерства на засадах довіри, довгостроковості, системності, що забезпечує високу якість підготовки конкурентоздатного фахівця. Актуальність упровадження дуальної форми навчання підтверджується наявністю комплексу переваг для всіх зацікавлених сторін: підприємства отримують робітничі кадри, які повністю відповідають їх виробничим вимогам, а держава та регіон отримують можливість реалізувати зміст П(ПТ)О відповідно до чинного законодавства й державних стандартів з професій, і водночас, зменшити

витрати на укомплектування освітніх закладів сучасним технологічним обладнанням. Майбутні фахівці, які здобувають освіту з упровадженням елементів дуальної форми навчання, набувають ґрунтовних знань, професійних прийомів і навичок роботи, самостійності, швидше адаптуються до нових умов.

Для успішної реалізації проекту необхідно посилити роль регіонів і соціальних партнерів у забезпеченні професійного навчання майбутніх фахівців на виробництві. Виникає необхідність стимулювання роботодавців шляхом упровадження податкових пільг. Крім того, актуаль-

ною є проблема щодо забезпечення оплачуваними робочими місцями здобувачів освіти, які на момент проходження професійно-практичної підготовки ще не досягли 18 років. Дуальна форма навчання адаптована до підготовки за монопрофесіями, тоді, як ринок праці потребує фахівців з інтегрованих професій. Отже, виникає необхідність акумулювання професійно-практичної підготовки з інтегрованих професій в кінці терміну підготовки відповідно до вікового цензу випускників та вимог роботодавців, що і стане перспективою у наших подальших дослідженнях.

УДК 377.35:331.105(477.63)

ЕФЕКТИВНЕ СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО

Сергій ФУРСОВ, начальник бюро розвитку персоналу відділу кадрів АТ «Кривбасзалізрудком», м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Схарактеризовано напрями співпраці АТ «Кривбасзалізрудком» і закладів освіти у підготовці майбутніх фахівців з урахуванням потреб роботодавців.

Ключові слова: співпраця, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, дуальна освіта, виробнича практика.

Sergey FURSOV EFFECTIVE SOCIAL PARTNERSHIP

The areas of cooperation between JSC "Kryvbaszalizrudkom" and educational institutions in the training of future specialists are characterized, taking into account the needs of employers.

Keywords: cooperation, institutions of professional (vocational and technical) education, dual education, industrial practice.

Відповідно до статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту» підприємства, установи, організації незалежно від форми власності та підпорядкування зобов'язані надавати здобувачам закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) робочі місця або навчально-виробничі майданчики для проходження виробничого навчання та виробничої практики. Акціонерне товариство «Криворізький залізрудний комбінат» протягом 25 років є надійним соціальним партнером щодо укладання угод на підготовку фахівців та надання бази практики здобувачам освіти ЗП(ПТ)О та студентам коледжів і ЗВО міста Кривий Ріг та Дніпропетровської області, як з оплатою за проходження практики, так і без оплати.

Комбінат співпрацює з 12-ма освітніми закладами: трьома ЗВО (Криворізький національний університет, Дніпровська політехніка, Дніпровський національний університет заліз-

ничного транспорту імені Академіка В. Лазаряна); чотирма коледжами міста Кривого Рогу (Гірничий фаховий коледж Криворізького національного університету, Гірничо-електромеханічний фаховий коледж Криворізького національного університету, Політехнічний фаховий коледж Криворізького національного університету, Автотранспортний фаховий коледж Криворізького національного університету); з п'ятьма ЗП(ПТ)О (Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей, Криворізький професійний гірничо-електромеханічний ліцей, Криворізький професійний гірничо-металургійний ліцей, Криворізький професійний будівельний ліцей, Криворізький транспортно-металургійний ліцей).

Важливим питанням у практичній підготовці майбутніх фахівців є забезпечення її неперервності та послідовності для набуття необхідного обсягу практичних знань, умінь і навичок, відповідно до різних рівнів кваліфікації. Усі здобувачі освіти проходять практику на робочих місцях із

оплатою за виконані роботи. Згідно з чинним законодавством України 50 % заробітної плати перераховується на рахунки навчальних закладів (у першому півріччі 2022 року підприємство перерахувало понад 300 тис. грн). Незважаючи на воєнний стан у державі, підприємство надійно працює, незупиняючи виробництво, і приймає на практику всіх здобувачів освіти, які мають можливість і бажання. Багато випускників ліцеїв 2022 року уже оформлені на постійну роботу до структурних підрозділів Криворізького залізничного комбінату.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 23.06.2017 року № 916 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» та ініціативи колективу Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, адміністрації акціонерного товариства «Криворізький залізничний комбінат» із вересня 2017 року розпочато роботу щодо експериментального впровадження елементів дуальної форми навчання з професій «Машиніст електровоза», «Люковий (гірничі роботи)», «Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування».

Першими спільними кроками в упровадженні елементів дуальної підготовки стало: укладання угоди між Криворізьким професійним гірничо-технологічним ліцеєм та АТ «Кривбасзалізрудком» щодо впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників; формування робочої групи з упровадження елементів дуальної форми навчання під керівництвом кандидата педагогічних наук, заступника директора з навчально-виробничої роботи Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею Т. Стойчик, до якої увійшли науковці, фахівці підприємства, методисти навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області, педагогічні працівники ліцею; спільне проведення порівняльного аналізу навчальних планів і програм за Державними стандартами П(ПТ)О з професій «Машиніст електровоза», «Люковий (гірничі роботи)», «Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування»; участь у розробленні навчального та тематичного планів з інтеграцією елементів дуальної форми навчання та врахуванням потреб підприємства, що передбачає 30 % професійно-теоретичної підготовки та 70 % професійно-практичної підготовки із терміном підготовки 1,5 року; проведення спільної профорієнтаційної роботи як у міських школах, так і з виїздом у сільську місцевість; відбір абітурієнтів з урахуванням вимог до віку, статі, освіти та медичних показань; прийом здобувачів освіти на робочі місця для проходження виробничого навчання та виробничої практики.

У 2019 році укладено договори «Про спільну діяльність щодо впровадження елементів

дуальної форми навчання у професійну підготовку фахівців» за професією «Прохідник, електрогазозварник» із Криворізьким професійним гірничо-електромеханічним ліцеєм та Криворізьким професійним будівельним ліцеєм за професією «Електрогазозварник, електро-слюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування».

На Криворізькому залізничному комбінаті діє система наставництва для професійної адаптації та професійного розвитку працівників. Наставництво передбачає навчання безпосередньо на робочому місці, шляхом передачі працівниками набутого досвіду і знань особі, що навчається. До роботи з наставництва залучаються кваліфіковані робітники, майстри, інструктори виробничого навчання, керівники структурних підрозділів. Щороку при підтримці координаційної ради громадських організацій «Кривий Ріг – рідне місто», Криворізької міської організації профспілки трудящих металургійної і гірничодобувної промисловості України та навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області найкращі наставники виробництва отримують нагороди на міських урочистостях з нагоди Дня єднання поколінь. У 2022 році вже нагороджено 5 наставників, які були керівниками виробничої практики.

Тісна співпраця ЗП(ПТ)О із Акціонерним товариством «Криворізький залізничний комбінат» постійно висвітлюється у корпоративній газеті підприємства «Шахтар Кривбасу», у кожному номері газети друкуються матеріали щодо заходів, які відбулися в освітніх закладах (круглі столи, тематичні зустрічі, ярмарки вакансій та розподіл випускників на працевлаштування, екскурсії як до поверхневих об'єктів шахт, так і до навчального полігону, патріотичні ігри, вікторини), у яких беруть участь представники кадрової служби комбінату, відділу по роботі з молоддю, служби інформації. Також публікуються інтерв'ю зі здобувачами освіти, які проходять практику у структурних підрозділах підприємства.

Очікуваний результат участі у виробничому процесі здобувачів освіти ЗП(ПТ)О – це розуміння процесів, що відбуваються та зіставлення отриманого досвіду із раніше вивченим матеріалом. Здобувачі освіти отримують можливість випробувати свої сили під керівництвом досвідченого фахівця. За результатами власних досліджень у здобувачів освіти змінюється загальне уявлення про свої майбутні обов'язки. Робота проводиться обоюдно: одні вчать, інші намагаються допомогти підприємству за результатом виконаних робіт, при цьому вибудовується модель перспективних шляхів розвитку підприємства. Акціонерне товариство «Криворізький залізничний комбінат» зацікавлене в оновленні кадрового потенціалу за рахунок випускників закладів освіти усіх рівнів для спільної відбудови нашої країни.

УДК 687.016+676.02

ДІЯЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНОГО ЦЕНТРУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Олена ПИСАРЕНКО, завідувач Навчально-практичного центру технологій та дизайну, викладач спецдисциплін напрямку «Легка промисловість» Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну, м. Біла Церква

Висвітлено діяльність Навчально-практичного центру під час воєнного стану. Значну увагу приділено волонтерській роботі та оперативному реагуванню на потреби Територіальної оборони та Збройних Сил України.

Ключові слова: освіта, інновації, адаптація, війна, оснащення, перекваліфікація.

Olena PISARENKO

ACTIVITIES OF THE EDUCATIONAL AND PRACTICAL CENTER OF TECHNOLOGY AND DESIGN IN THE CONDITIONS OF WAR

The activity of the educational and practical center during the martial law is highlighted. Considerable attention is paid to volunteer work and prompt response to the needs of the Territorial Defense and the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: education, innovation, adaptation, war, equipment, retraining.

Освітній заклад Білоцерківський фаховий коледж сервісу та дизайну комплексно підходить до підготовки спеціалістів, сприяє розвитку творчості, комунікативних якостей та здатності до гнучкої адаптивності в різних життєвих ситуаціях. У процесі навчання здобувачі освіти вчать розвивати власне бачення, багатогранне мислення, втілювати оригінальні професійні рішення, продуктивно генерувати нові ідеї. Успішне функціонування закладу професійної (професійно-технічної) освіти зможуть забезпечити: тісну співпрацю із замовниками робітничих кадрів у підготовці кваліфікованих робітників для конкретних потреб підприємств регіону; оновлення переліку та ліцензування нових професій і видів підготовки; впровадження новітніх виробничих технологій в освітній процес; модернізацію матеріально-технічної бази відповідно до рівня сучасного виробництва; відповідне кадрове забезпечення.

Для максимізації якості освітнього процесу педагогічний колектив використовує інноваційні техніки й технології, перспективні вітчизняні та міжнародні методики. Потужна матеріально-технічна база коледжу з сучасними лабораторіями та майстернями, електронна бібліотека та авторські посібники педагогів сприяють якісному навчанню.

У коледжі отримують освіту майбутні діловоди, оператори комп'ютерної верстки, оператори з обробки інформації та програмного забезпечення, видавці та поліграфісти, перукарі-модельєри, фахівці з перукарського мистецтва та декоративної косметики, кравці, закрійники, дизайнери одягу.

Відкриття НПЦ стало можливим завдяки реалізації Плану пріоритетних дій Уряду щодо реалізації пілотного проекту з модернізації підготовки робітників за конкретними професіями.

Навчально-практичний центр технологій та дизайну Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну – це простір для фантазії та професійної майстерності. Нове і сучасне обладнання дає змогу економити час, вдосконалюватися та завжди ставати краще.

На базі коледжу створено Навчально-практичний центр технологій та дизайну для підготовки фахівців швейної галузі, інформаційно-ресурсний центр, салон краси «Beauty HUB», лабораторію IT-технологій. Ці структурні підрозділи забезпечують функціонування напрямку «Освіта дорослих».

Рис. 1. Майстерня навчально-практичного центру технологій та дизайну

Навчально-практичний центр технологій та дизайну – це новий підрозділ, де постійно навчаються та мають можливість фантазувати, знайомитися з новинками в індустрії моди як здобу-

вачі освіти, так і слухачі курсової підготовки за базовим курсом «Кравець», «Закрійник» та слухачі модульних короткострокових курсів.

Рис. 2. Майстерня навчально-практичного центру технологій та дизайну

Сучасне обладнання дозволяє полегшити роботу та пришвидшити час на виконання операцій. Центр має: прасувальні столи з вакуумним відсосом, преси, сучасні прасувальні дошки, парогенератори, універсальні напівавтоматичні швейні машини, петле обметувальна, плоскошовні машини та універсальні манекени. А 12-ти голкова вишивальна машина, дає можливість втілити в життя всі наші задуми, які переносяться з програми «Urfinus» в готовий ескіз на тканину.

Програма автоматизованого проектування САПР «Yulivi» дає змогу за короткий проміжок часу спроектувати виріб. Готові лекала за допомогою плотера переносяться на папір та випускаються для розкрою деталей.

Після засвоєння віртуального конструювання і проектування в інтерфейсі «Clo 3D», опанування програм Houdini, Autodesk Maya, Blender, Photoshop, ZBrush, Marmoset 3D, Substance Painter, Foundry Mari, Marvelous Designer, Arnold та Rizom UV здобувачі освіти стають універсальними фахівцями, які вміють у 3D все: створювати об'єкти та оточення, налаштовувати текстури та колір, анімувати моделі та впроваджувати їх у 3D-сцену тощо.

Таким чином, база освітніх закладів дає можливість наближати систему підготовки фахівців до умов виробництва.

Щороку близько 200 фахівців за напрямками підготовки випускається з навчального закладу. Співпраця з підприємцями дає чудові результати, а саме: удосконалення професійних навичок, розширення світогляду відповідно до обраної професії, корегування навчальних планів з урахуванням регіонального компонента та можливість відпрацювання певних тем в умовах дуальної освіти.

Рис. 3. Виробнича практика на підприємстві

Сьогодні коледж тісно взаємодіє з підприємствами міста та регіону, а саме:

ТОВ «ВОРЛДТРЕЙД», «Р-Стайл», дизайн-студія «Вишивана», ательє «Домашня кравчиня», бренд «N.Vilyaeva», ФОП «Ательє мод», ТОВ «Сквіра ТЕКС», ФОП «Асауленко», ТОВ «Новина», ТОВ «Українська міжнародна Торгівельна Компанія»;

Для відкриття власного бізнесу здобувачі освіти вивчають дисципліни «Основи підприємницького успіху», «Фінансова грамотність», «Основи трудового законодавства» та інші.

Приємно відзначити, що здобувачі освіти, в рамках співпраці з навчальними закладами III-IV рівнів акредитації, здобувають вищу освіту та повертаються педагогами до рідного коледжу.

Випускники коледжу вже багато років поспіль створюють бренди, відкривають власний бізнес та займають своє місце в малому та середньому бізнесі. Для відкриття власного бренду здобувачі освіти вивчають дисципліни «Основи підприємницького успіху», «Фінансова грамотність», «Основи трудового законодавства» та інші.

З-поміж успішних випускників ми пишаємося: Наталією Олійник, Ніною Біляєвою, Анною Третяк, Євгенією Міщенко, Андрієм Целуйко, Марією Дзюбенко, Анною Руденко та ін.

Виклики сьогодення змушують адаптуватися до подій у нашій країні. Воєнний стан змусив нас відреагувати на умови та змінити підхід до освітнього процесу. Якщо раніше навчально-практичний центр закладу ставив акценти на підготовку та перепідготовку фахівців з професій швейного напрямку та освіти дорослих, то у воєнний час ми не стали осторонь подій у державі. Швидко відреагувавши на умови часу, прохання військових та територіальної оборони міста та області почали плести маскувальні сітки, шити державні прапори, розгрузки, гранатниці, балаклави, бафи, подушки для сидіння, плитоноски, плащ-палатки, пов'язки на руки, відповідно вимог та вишивати шеврони військовослужбовцям.

Патріотичний дух українців настільки піднесений, що ми відчули цей запит населення і почали вишивати, футболки, світшоти, худі з патріотичними написами та символікою нашої країни.

Аналізуючи потреби часу в організацію освітнього процесу, після Перемоги, буде внесено певні корективи, тому що країна потребує на ринку праці насамперед фахівців робітничих професій. Стати фахівцем своєї справи просто, варто лише обрати кращий навчальний заклад Київської області – Білоцерківський фаховий коледж сервісу та дизайну.

УДК 351 : 337. 091 : 005 : 342
ORCID ID 0000-0002-8031-2252

ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Любов КРАВЧЕНКО, начальник управління науки, вищої та професійно-технічної освіти департаменту освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти відіграють важливу роль у розвитку економіки, фактором забезпечення продовольчої та екологічної безпеки, формування соціально-економічних основ розвитку територій держави та підвищення добробуту населення. Система управління освітою сьогодні набуває ознак громадського самоврядування та державно-громадської моделі управління й забезпечує перехід України до постінформаційного суспільства. В умовах запровадження діджиталізації основоположним чинником діяльності й розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти є стратегічне планування системи ПТО.

Ключові слова: публічне управління та адміністрування, стратегічне планування, регіональний розвиток, кадровий потенціал, механізми публічного управління, модернізація.

Lyubov KRAVCHENKO

INNOVATIVE MECHANISMS OF PUBLIC MANAGEMENT OF THE REGIONAL VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION SYSTEM

Institutions of professional (vocational and technical) education are a basic component of the educational process of Ukraine, a driving force of economic development, a factor in ensuring food and environmental security, forming the socio-economic foundations of the development of the territories of the state and improving the welfare of the population. Today, the education management system acquires features of public self-government and the state-public management model and ensures the transition of Ukraine to a post-information society. In the context of the introduction of digitalization, the fundamental factor in the activity and development of professional (vocational and technical) education institutions is the strategic planning of the PTE system.

Keywords: public management and administration, strategic planning, regional development, personnel potential, mechanisms of public management, modernization.

Постановка проблеми. У сучасному світі, функціонування закладів освіти надзвичайно залежить від системи фінансово-економічної безпеки, яка викликає неабияку необхідність та зацікавленість на шляху реалізації нових підходів до її організації. Кожен заклад освіти, незалежно чи він є державним або приватним, з його системою фінансово-економічної безпеки, якщо бажає досягти поставлених цілей та завдань, має виходити з необхідності протистояти небезпекам і загрозам. Але це стає неможливим без правильно організованої системи та обліково-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки в університеті, коледжі чи професійному училищі [1, 5–8].

Мета статті – дослідити теоретико-методичних підходи комплексного аналізу стратегічного планування розвитку регіональної системи професійно-технічної освіти, публічного регулювання підготовки кадрів у системі професійної освіти України, його ролі в забезпеченні модернізації галузі та механізмів і напрямів оптимізації в контексті реформування вітчизняної системи публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Стратегічне планування розвитку професійно-технічної освіти © Кравченко Л., 2022

ти являє собою визначення стратегічних напрямів трансформування змісту професійно-технічної освіти, розроблення стратегії проектування інноваційного освітнього процесу в професійно-технічній освіті, обґрунтування та розкриття стратегії інформаційно-мережевої трансформації професійно-технічної освіти, системне обґрунтування інновацій у професійно-технічній освіті як основного механізму реалізації стратегічних цілей галузевого розвитку. Наразі недостатньо розглянуто такі важливі напрями, як узагальнення сучасного стану державного регулювання системи професійно-технічної освіти як основи стратегічного планування її розвитку, оновлення системи оцінювання ефективності функціонування професійно-технічної освіти, оптимізація структури мережі професійно-технічної освіти загалом та на регіональному рівні, механізмів фінансування системи професійно-технічної освіти тощо.

Методологія дослідження формується як синтез інноваційно-синергетичного та модельно-системного підходів, що гарантує комплексний аналіз стратегічного планування розвитку регіональної системи ПТО у взаємозв'язку всіх чинни-

ків та складників як на структурно-функціональному, так і просторовому рівні та з урахуванням динамізму соціокультурного контексту. У категоріально-понятійному вимірі досліджуваній феномен інтерпретують насамперед як механізм публічного управління, що забезпечує реалізацію управлінської стратегії на регіональному рівні стосовно розвитку системи ПТО. За умови такого підходу пріоритетним є дослідницький інструментарій, який пов'язаний з моделюванням та проектуванням процесів розвитку регіональної системи ПТО [2, 10–11].

Стратегічне планування розглядаємо як механізм переходу державного управління галуззю до кластерної моделі, що сформує інтегрований об'єкт публічного управління у єдності самої регіональної системи ПТО та суміжних соціальних сфер і чинників впливу на її розвиток. Напрями подальшої інституціоналізації досліджуваного об'єкта передбачають розроблення нової регіональної структури управління системою ПТО на основі інтеграції системи публічного управління та системи громадського управління; формування інституціалізованих механізмів співпраці органів місцевого самоврядування та ПТО для становлення й узгодження інтересів усіх стейкхолдерів; упровадження багатоканального фінансування системи ПТО; визначення базових компетенцій для суб'єктів управління регіональною системою ПТО та механізмів їх формування; розроблення і впровадження ефективного інструментарію аналізу та прогнозування потреби і запитів регіонального ринку праці в кваліфікованих робітничих кадрах [3].

В основу аналізу стану регіональної системи ПТО покладено розуміння залежності між стабільним розвитком регіональної економіки, наданням якісних послуг у різноманітних секторах, економічною активністю населення, з одного боку, та кадровим забезпеченням галузей економіки і достатніми для потреб її розвитку професійними навичками наявних працівників – з іншого. Здійснено аналіз взаємозв'язку ринку праці та регіонального ринку послуг професійно-технічної освіти з уточненням дефініції останнього. Його визначаємо як систему взаємовідносин між суб'єктами професійно-технічної освіти регіону, яка має своєю метою задоволення потреб індивідуальних та корпоративних споживачів у професійно-кваліфікаційній підготовці на основі опанування професійними компетенціями, необхідними для успішної адаптації до потреб ринку праці та роботодавців.

Система професійної освіти Дніпропетровської області забезпечує високий рівень виконання державного та регіонального замовлення, високі показники працевлаштування та закріплення випускників на рівні середніх показників в Україні, запровадження дуальної форми навчання у підготовку кваліфікованих робітників. Дефіцит робітничих кадрів підвищуватиме попит на ви-

пускників ЗП(ПТ)О, що створюватиме для закладів освіти додаткові можливості навчання молоді та дорослих. Водночас це дасть можливість ще ефективніше виконувати регіональне замовлення та працевлаштовувати випускників.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти забезпечують підготовку за широким спектром професій, що переважно, дає змогу забезпечити регіональний ринок праці затребуваними професіями. Реалізація державних програм підтримки професійної (професійно-технічної) освіти, створення Міністерством освіти і науки України «Фонду розвитку профосвіти» та діяльність у регіоні програм міжнародної допомоги сприятимуть розвитку ініціативи ЗП(ПТ)О, зокрема вдосконаленню підготовки здобувачів освіти забезпеченню та підтримки одного закладу освіти галузевого спрямування шляхом створення центру професійної досконалості в рамках програми EU4Skills.

У Дніпропетровській області наявний широкий інструментарій профорієнтаційної роботи. Зміни в структурі регіональної економіки збільшуватимуть потребу ведення професійної орієнтації як серед молоді, так і серед дорослого населення, підсилюватиме потребу в підготовці, підвищенні кваліфікації, перепідготовці робітничих кадрів за професіями, затребуваними ринком праці. Перегляд національним агентством кваліфікацій класифікатора професій, спрощення процедур затвердження професійних стандартів дасть можливість закладам швидше реагувати на запити населення та потреби ринку праці, розробляти нові навчальні сертифікаційні курсові програми.

Системно-модельний підхід забезпечує комплексність і цілісність стратегічного планування, оскільки дає змогу визначити єдину модельну конструкцію у вигляді сукупності взаємозалежних моделей діяльності, управління та комунікації, інтегрованих на кількох рівнях – цілевизначення, організації, інструментального забезпечення тощо. Це полегшує стратегічне планування розвитку системи ПТО у вигляді ідеалізованої моделі з використанням її різноманітних форм – структурно-системної, процесно-функціональної, програмно-цільової. Системна публічно-управлінська визначеність моделювання процесу стратегічного планування розвитку регіональної системи ПТО полягає у впливі на цей процес державної політики і стратегії та її репрезентації у вигляді регіональної публічно-управлінської стратегії розвитку освіти загалом та професійно-технічної освіти зокрема.

Якою ми бачимо професійну освіту Дніпропетровщини у 2027 році:

- фаховий викладацький склад відкритий до нового, спроможний вчитися сам і навчати сучасними засобами, в тому числі інформаційно-комунікаційним технологіям, розвинута система підвищення кваліфікації;

- зорієнтована на потреби роботодавців та територіальної громади мережа закладів освіти, яка забезпечує високу якість освіти, багаторівневу підготовку, активно використовує різні форми навчання впродовж життя є центром громадського та культурного життя територіальної громади;

- заклади освіти із сучасними кабінетами та майстернями, навчально-виробничим обладнанням. Інфраструктура спрямована на учасників освітнього процесу, доступна для осіб з особливими освітніми потребами. Підготовка в ЗП(ПТ)О інтегрована у виробничі процеси замовників кадрів шляхом впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти;

- професійна освіта престижна, стимулює випускників шкіл до вступу, а здобувачів освіти до навчання. Випускник ЗП(ПТ)О спроможний знайти себе на ринку праці, його знання і вміння дають змогу швидко здобути робоче місце чи реалізувати себе через власну справу;

- регіональне замовлення ґрунтується на системному вивченні потреб роботодавців, адаптоване до змін на ринку праці регіону.

Враховуючи результати стратегічного аналізу та SWOT-аналізу, члени робочої групи обрали стратегію, що передбачає формування конкурентних переваг шляхом мінімізації впливу на розвиток слабких сторін за допомогою використання нових можливостей, нашої країни та світу. При цьому регіональна система професійної (професійно-технічна) освіти має максимально використати свої сильні сторони.

Отже, було обрано чотири основні сфери фокусування зусиль із розвитку професійної (професійно-технічної) освіти регіону:

1. Трансформація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

2. Модернізація інфраструктури закладів професійної (професійно-технічної) освіти до нових освітніх потреб.

3. Підвищення якості освітніх послуг у відповідності до потреб регіонального ринку праці.

4. Підвищення конкурентоспроможності випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти на ринку праці та їх здатність адаптуватись до соціальних умов суспільства, що змінюється.

Реалізація публічно-управлінського рішення стосовно здійснення обраної стратегії розвитку регіональної системи ПТО є одночасно процесом реалізації цієї стратегії. В основу визначення суб'єктного складника моделі стратегічного планування розвитку регіональної системи ПТО необхідно покласти засади децентралізації та регіоналізації публічного управління галузі, залучення до цього процесу органів місцевого самоврядування, громадськості, соціальних партнерів (роботодавців) та інших стейкхолдерів. Управлінські рішення щодо стратегічного планування розвитку регіональної системи ПТО при-

ймає конкретний орган публічного управління, у даному випадку – департамент освіти і науки облдержадміністрації. Відповідно процес моделювання ухвалення управлінського рішення має бути конкретизований до рівня організаційного планування. Враховуючи зростання особистісного чинника у системі сучасного публічного управління, моделювання стратегічного планування діяльності департаменту освіти і науки облдержадміністрації має виходити на рівень кожного публічного управлінця [4].

Висновки. Отже, регіональна система ПТО як об'єкт стратегічного планування являє собою комплекс освітніх та регулюючо-управлінських процесів, які забезпечують оволодіння споживачами освітніх послуг як потенційними суб'єктами регіонального ринку праці професійними компетенціями та когнітивно-ціннісними складниками особистісного розвитку, необхідними для подальшої ефективної участі у виробничій діяльності та соціокультурному житті регіону. У межах такого підходу забезпечується освітня та економічна функції регіональної системи ПТО, тобто поєднання процесів соціалізації та професійного становлення споживачів освітніх послуг з продукуванням кваліфікованих трудових ресурсів для регіональної економіки. Аналіз регіональної системи ПТО показує основні цілі стратегічного планування та механізми їх досягнення. На його основі визначено комплексні напрями стратегічного планування, що поєднують інноваційні цілі та механізми модернізації регіональної системи ПТО [5, 231–232].

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Державно-громадський характер управління освітою, Вища освіта України, № 3, с. 5–8, 2011.
2. Єльнікова Г. В. Теоретичні підходи до моделювання державногромадського управління, Директор школи, № 40 (280), с. 10–11, 2003.
3. Законодавство України (2013, Черв. 25). Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» 344/2013. [<https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>].
4. Klokhar Natalia. Розвиток професійних компетенцій керівників місцевих органів управління освітою в умовах децентралізації, PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Rocznik Polsko-Ukraiński, Т. XVIII, s. 399–413, 2016. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://wp.ujd.edu.pl/rocznik/uploads/Rocznik%20Ca%5%82o%5%9B%4%87.pdf>.
5. Kravchenko M. /Methods of competitiveness assessment of agricultural enterprise in eastern Europe / M. V. Kravchenko, O. V. Dovgal, N. I. Demchuk, O. A. Odnoshevnaya // RegionalScienceInquiry. (EconLit, Scopus RSA I) Greece, vol. IX, (2), December 2017. – P. 231–242 (Scopus).

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Микола НАТЕСА, директор Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у м. Києві, м. Київ

Розглянуто актуальні питання методичного супроводу закладів професійної (професійно-технічної) освіти Київщини в сучасних умовах модернізації освіти та децентралізації управління. Розкрито основні шляхи забезпечення якості надання дієвої методичної допомоги педагогічним колективам закладів освіти. Висвітлено та розкрито суть інноваційної методичної діяльності Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у м. Києві. Репрезентовано підсумки застосування освітніх інновацій та цієї діяльності.

Ключові слова: професійна освіта, методичний супровід, модернізація освіти, децентралізація управління, кадровий склад, методична допомога, педагогічні колективи.

Mykola NATESA

A MODERN VIEW ON THE FORMATION OF A METHODOLOGICAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Current issues of implementation of an effective system of activity in the context of methodical support of professional (vocational and technical) education institutions in modern conditions of education modernization and decentralization of management are considered. The network of professional (vocational and technical) education institutions in the city of Kyiv and its personnel were analyzed. The main ways of ensuring the quality of providing effective methodical assistance to teaching staffs of educational institutions have been revealed. Attention is focused on the role of the Educational and Methodological Cabinet of Vocational and Technical Education in Kyiv regarding the implementation of scientific and methodological support of the educational process of vocational (vocational and technical) education institutions. The essence of the innovative methodical activity of the Educational and Methodical Office of Vocational and Technical Education in Kyiv was highlighted and revealed. The results of the application of educational innovations and this activity are represented.

Keywords: professional education, methodical support, modernization of education, decentralization of management, personnel, methodical assistance, teaching teams.

Стрімкі зміни соціуму та цифровізація освітнього середовища зумовлюють потребу в модернізації освіти й оновленні її змісту, адже на сучасному етапі головним чинником економічного та соціального розвитку суспільства стають інтелектуальні й творчі ресурси людини. Реалізація державних і регіональних реформ у сфері освіти багато в чому залежить і від ефективної діяльності навчально-методичної служби, основне завдання якої – формування інноваційного методичного освітнього середовища, в якому максимально реалізовується потенціал учня та педагога, адже саме педагогу відводиться ключова роль в оновленні системи освіти. А тому, і наша методична установа поступово трансформується, розширює спектр діяльності надання освітніх послуг педагогічним працівникам й забезпечення їхнього професійного розвитку [1; 2; 3; 4].

Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у м. Києві (НМК ПТО) вже відзначив 30-річчя діяльності. Нині – це осередок непе-

рервного професійного вдосконалення керівних кадрів і педагогічних працівників, діяльність якого основана на реалізації цілісної системи взаємопов'язаних дій і заходів, які ґрунтуються на досягненнях науки, перспективного педагогічного досвіду й конкретному аналізі діяльності методичних служб закладів професійної (професійно-технічної) освіти, спрямованих на всебічне підвищення професійної майстерності, творчої ініціативи кожного педагога, збагачення, розвиток творчого потенціалу педагогічних колективів, здобуток оптимальних результатів діяльності методичних служб з метою поліпшення результатів освітнього процесу в кожному закладі освіти.

Мережа закладів професійної (професійно-технічної) освіти міста Києва охоплює 22 заклади, із них – 12 вищих професійних училища, 1 коледж, 4 ліцеї, 5 центрів професійно-технічної освіти. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти здійснюють підготовку кваліфікованих робітників для 7 галузей економіки (із врахуванням багато-профільності підготовки в кожному закладі осві-

ти): промисловість – 18 закладів освіти (78,3 % від загальної кількості); транспорт – 12 закладів освіти (52,2 % від загальної кількості); будівництво – 9 закладів (39,1 % від загальної кількості); сфера обслуговування – 9 навчальних закладів освіти (39,1 % від загальної кількості); торгівля і громадське харчування – 8 закладів освіти (12 % від загальної кількості); зв'язок – 1 заклад (4,3 % від загальної кількості); сільське господарство – 1 заклад (4,3 % від загальної кількості).

Шлях європейської інтеграції, обраний Україною, зумовив необхідність інтенсивних змін в освітній галузі, спрямованих на досягнення найкращих світових стандартів. Це актуалізує потребу в педагогах нового типу, які готові до реалізації стратегічних завдань навчання, виховання та розвитку громадян України. У закладах професійної (професійно-технічної) освіти м. Києва працюють 2 389 осіб, які забезпечують діяльність та організацію освітнього процесу. З-поміж них 1 334 штатні педагогічні працівники, в тому числі 90 керівників, 230 осіб, які займають інші посади (старший майстер, методист, керівник фізичного виховання, практичний психолог, соціальний педагог тощо). Окрім того, 186 педагогічних працівників (14,6 %) – викладають предмети професійно-теоретичної підготовки, 312 педагогічних працівників (22,2 %) – предмети загальноосвітньої підготовки. Професійно-практичну підготовку забезпечують 534 (40,0 %) майстри виробничого навчання.

Перспективний розвиток освіти пов'язується не так з упровадженням інноваційних підходів до змісту освіти та освітніх технологій, як із підвищенням рівня професійної майстерності педагога. З огляду на це, пріоритетним напрямом діяльності нашої методичної служби є створення умов для удосконалення фахової та професійної майстерності освітян, зростання їх творчого потенціалу, надання реальної дієвої допомоги педагогам у розвитку професійної майстерності.

Забезпечити якість таких послуг намагаємося через: модернізацію структури методичної роботи із врахуванням регіональних особливостей її функціонування та створення нових механізмів мережевої взаємодії; сприяння оновленню змісту і якості професійної (професійно-технічної) освіти потребам ринку праці м. Києва та забезпечення методичного супроводу модернізації системи професійної (професійно-технічної) освіти шляхом розроблення проектів та апробації стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, організації розроблення робочих навчальних планів і освітніх програм за компетентнісним підходом, організації розроблення сучасного освітнього контенту для конкретних професійних кваліфікацій; методичний супровід впровадження інклюзивного навчання, інституційних

та індивідуальних форм навчання, дуальної форми здобуття професійної освіти тощо; підвищення цифрової грамотності педагогічних працівників та координацію методичної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, організації діяльності методичних секцій та методичних об'єднань; організацію та проведення науково-практичних конференцій, семінарів, вебінарів, оглядів-конкурсів навчально-матеріальної бази та комплексно-методичного забезпечення кабінетів, лабораторій, майстерень, конкурсів фахової майстерності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти серед учасників освітнього процесу; здійснення заходів щодо вивчення, узагальнення та впровадження інноваційних педагогічних і виробничих практик та новітніх педагогічних технологій в освітній процес у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; презентацію напрацювань методичної служби та досвіду закладів освіти.

Триває спільна діяльність Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у м. Києві та методичних служб закладів професійної (професійно-технічної) освіти щодо формування єдиного інформаційно-навчального середовища, його науково-методичного забезпечення шляхом створення: бази відеоуроків професійно-практичної, професійно-теоретичної, загальноосвітньої підготовки для загального використання в освітньому процесі закладами професійної (професійно-технічної) освіти; електронних засобів навчального призначення, навчальної літератури професійного спрямування відповідно до вимог стандартів професійної (професійно-технічної) освіти.

Василь Сухомлинський зазначав, що сильним є той педагог, який вміє аналізувати свою працю. Аналізуючи нашу діяльність, враховуючи думку науково-педагогічних працівників освітніх установ, педагогічних працівників закладів освіти, які вже не один рік успішно співпрацюють із нашою установою, і тих, хто долучився нещодавно, стверджують, що нашому колективу властива мобільність, розроблення та реалізація продуктивних ідей, вирішення освітніх потреб педагогів закладів освіти.

Упровадження дуальної форми навчання здійснюється у 18 закладах професійної (професійно-технічної) освіти м. Києва за 30 професіями. До співпраці було залучено 163 підприємства. За дуальною формою здобуття освіти навчаються 865 здобувачів освіти (37 навчальних груп), які проходять практичне навчання на 168 підприємствах.

Питання упровадження дуальної форми навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти розглядається під час низки заходів, також реалізуються організаційні заходи за

участі представників закладів освіти та роботодавців щодо створення належних умов для підготовки конкурентоспроможних робітничих кадрів, здатних задовольнити вимоги загальнодержавного та регіонального ринків праці, забезпечення якісного методичного супроводу впровадження дуальної форми навчання.

Реалізація організаційно-методичних заходів для запровадження експерименту щодо проведення комп'ютерного онлайн-тестування теоретичної підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Мета впровадження: формування незалежної системи оцінювання якості професійно-теоретичної підготовки шляхом впровадження онлайн-тестування випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти; виявлення реального рівня професійно-теоретичної підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти; покращення якості знань професійно-теоретичної підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Технічна організація проведення комп'ютерного онлайн-тестування здійснюється за участі Комунального некомерційного підприємства «ОСВІТНЯ АГЕНЦІЯ МІСТА КИЄВА». Створено відповідну базу тестових завдань з окремих професій загальною кількістю 6390 тестових завдань (у середньому 355 завдань з кожної професії). Щорічно тестові завдання ускладнюються шляхом додавання двох правильних відповідей, завдань на встановлення відповідності («логічні пари»), встановлення правильної послідовності, різнопланових графічних завдань та схем тощо.

Професійна (професійно-технічна) освіта з усіх освітянських ланок найбільш інтегрована в економічний простір держави. Саме тому, у процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, значна увага приділяється формуванню та розвитку підприємницьких компетентностей здобувачів освіти, стимулювання їх пізнавальної та ділової активності.

Практична реалізація цього завдання здійснюється шляхом викладання навчальних предметів економічного змісту. З метою розвитку підприємницької компетентності у здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, Навчально-методичним кабінетом професійно-технічної освіти у м. Києві за підтримки та сприяння фахівців Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, розроблено навчальний курс «Основи інноваційного підприємництва» та запроваджено його вивчення шляхом введення до робочих навчальних планів як додаткової компетентності та варіативного компоненту змісту освіти. Тепер цей навчальний курс викладається у 22 закладах

професійної (професійно-технічної) освіти (121 група, охоплено 2974 здобувачі освіти).

Забезпечено реалізацію організаційно-методичних заходів щодо створення умов для здобуття професійної освіти, отримання робітничої кваліфікації або додаткової компетенції для всіх категорій населення із урахуванням особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки на базі навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням. Методистами НМК ПТО у м. Києві спільно із закладами професійної (професійно-технічної) освіти розроблено 59 короткострокових модульних програм для організації навчання та надання додаткових компетенцій (за частковими кваліфікаціями для виконання окремих видів робіт за професією). Упровадження сучасних виробничих технологій здійснюється за участі роботодавців, соціальних партнерів шляхом проведення на базі навчально-практичних центрів семінарів-практикумів, майстер-класів, тренінгів тощо.

Започатковано новий формат проведення профорієнтаційних заходів для здобувачів освіти 8-х, 11-х класів закладів загальної середньої освіти, зокрема: екскурсії на сучасні підприємства в рамках проекту роботодавців м. Києва «Сучасна профорієнтація школярів»; відвідування закладів професійної (професійно-технічної) освіти представниками батьківської громадськості закладів загальної середньої освіти Шевченківського району м. Києва.

Спільно із представниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти урізноманітнено форми профорієнтації учнів та запроваджено для популяризації робітничих професій проведення профорієнтаційних тренінгів з використанням сучасних методик. Під час фестивалю «Від ремесл до професій!» на території Національного музею народної архітектури та побуту України (селище Пирогово) та з нагоди святкування Дня захисту дітей організовано та проведено 19 майстер-класів з робітничих професій.

У рамках проведення заходів з профорієнтації в закладах загальної середньої освіти презентовано профорієнтаційні уроки в онлайн-форматі: «У світі професій», «Обираю професію», «Правильний вибір професії – запорука життєвого успіху»; інтерактивні заняття: «Старт в ІТ-сферу», «Пізнай світ виробництва», «Сучасні професії нашого міста»; круглі-столи, тренінги «Вибираємо свій шлях» та «Професія. Кар'єра. Успіх»; здійснено психодіагностику нахилів та професійних інтересів учнів; online-анкетування з метою професійної зорієнтованості учнів, залучення учнів закладів загальної середньої освіти до участі в соціальних освітніх проектах з профорієнтації (конкурсний відбір школярів за програ-

мою «Програма обміну майбутніх лідерів» (FLEX); «Samsung IT-школа»; «Обери професію своєї мрії» (Всеукраїнський онлайн-урок з профорієнтації); «Лекторій для юних хіміків»; «Школа знавців права»; в онлайн-уроці «Твоя суперпрофесія»).

Забезпечено реалізацію організаційно-методичних заходів щодо щорічної участі педагогічних працівників у проведенні всеукраїнського конкурсу «Учитель року». 24 педагога, які брали активну участь у конкурсі впевнені, що педагогіка повинна орієнтуватися не на вчорашній, а на завтрашній день тому їхня спільна робота спрямована на оновлення освітньої системи, утвердження нової педагогічної філософії шляхом організації активної співпраці з колегами з питань розроблення та апробації нових технологій й методик навчання, здійснення власного інноваційного пошуку та запровадження ідей розвивального навчання.

Запроваджено моніторинг оцінки роботодавців щодо якості підготовки випускників, з метою вивчення рівня підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти м. Києва та ринку праці міста Києва шляхом проведення онлайн-опитування випускників закладів освіти. Проведений аналіз результатів опитуван-

ня буде використано з метою подальшого вдосконалення освітнього процесу, а також сприятиме виявленню сильних та слабких сторін підготовки робітничих кадрів, що, дасть можливість покращити зміст професійної (професійно-технічної) освіти та підвищити рівень її якості.

Нині, коли наша країна зі зброєю в руках мусить боротися за незалежність, коли освітня галузь черговий раз проходить процес трансформації та реформування, ми продовжуємо розширювати систему взаємозв'язків, які дають змогу розробляти, адаптувати та пропонувати професійній освітнянській спільноті інноваційні моделі змісту освіти, технології розроблення і створення сучасного освітнього контенту, долаючи будь-які труднощі та неодмінно бути в лідерах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гришаєва О. Сучасні виклики та перспективи розвитку методичної служби професійної (професійно-технічної) освіти // Професійна освіта, № 2, 2020, с. 52–54.
2. Соленцова Г. Науково-методичний супровід професійної підготовки кваліфікованих робітників // Професійна освіта, № 1, 2020, с. 47–49.

УДК 377.091.12(477.43)

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Тетяна СИДОРЕНКО, завідувач лабораторії загальноосвітньої підготовки Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Висвітлено інноваційний досвід методичного супроводу загальноосвітньої підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Хмельниччини. Розглянуто роль методичної служби у професійному зростанні педагогічних працівників, розвитку співпраці з кафедрами екології університетів, обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді та Хмельницьким територіальним відділенням НАН України.

Ключові слова: методична служба, педагогічна майстерність, форми методичної роботи, професійне спрямування, STEM-освіта.

Tatiana SIDORENKO

METHODOLOGICAL SUPPORT OF GENERAL EDUCATION OF FUTURE QUALIFIED WORKERS

The innovative experience of methodical support of general educational training in institutions of professional (vocational and technical) education of Khmelnytskyi Region is highlighted. The role of methodical service in the professional growth of pedagogical workers, the development of cooperation with ecology departments of universities, the regional ecological and naturalistic center of student youth and the Khmelnytskyi territorial branch of the National Academy of Sciences of Ukraine was considered.

Keywords: methodological service, pedagogical skills, forms of methodological work, professional orientation, STEM-education.

© Сидоренко Т., 2022

Загальноосвітня підготовка є невід'ємним складником професійної підготовки, більше того, вона забезпечує можливість підвищувати свій професійний рівень, оволодівати новими професіями та сприяє професійній мобільності фахівця. Чим складнішою є професійна діяльність, тим важливіші у системі професійної підготовки загальноосвітні знання, уміння, навички. У системі професійної (професійно-технічної) освіти Хмельницької області повну загальну середню освіту здобувають разом з первинною професійною підготовкою 75 % вступників у 22 закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О).

Методичний супровід загальноосвітньої підготовки у ЗП(ПТ)О здійснює лабораторія загальноосвітньої підготовки Науково-методичного центру професійної-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (далі – НМЦ ПТО ПК) за такими пріоритетними напрямками: забезпечення якості знань учнів ЗП(ПТ)О, реалізація змісту навчальних програм на засадах компетентнісного підходу, впровадження інтегрованого курсу «Природничі науки», професійне спрямування змісту загальноосвітньої підготовки, запровадження STEM-освіти у ЗП(ПТ)О, використання в освітньому процесі інноваційних педагогічних та цифрових технологій, створення сучасного дидактичного забезпечення освітньої діяльності, професійний розвиток педагогічних працівників.

Забезпечення якості загальної середньої освіти на рівні державних стандартів є метою спільної діяльності всіх учасників освітнього процесу. Проблему якості знань здобувачів освіти висвітлили підсумки ЗНО 2018, 2019 років, коли результати ЗНО випускників ЗП(ПТ)О зараховувалися як державна підсумкова атестації (ДПА). Оскільки українську мову писали майже усі випускники цих років, ми можемо говорити про те, що ці дані є найповнішими щодо всіх учнів ЗП(ПТ)О. За даними Українського центру оцінювання якості освіти понад 50 % випускників опанували цей предмет на початковому рівні, при тому, що лише до 20 % мали оцінку в свідоцтвах про здобуття базової загальної середньої освіти на рівні 1,2 або 3 бали [1]. Понад 30 % випускників ЗП(ПТ)О 2019 року склали ДПА у формі ЗНО з математики, більше 50 % з них також показали початковий рівень знань [1].

Наведені дані свідчать про ознаки необ'єктивного оцінювання навчальних досягнень учнів у закладах загальної середньої освіти. Ці дані підтверджуються моніторинговими дослідженнями якості знань учнів I курсу ЗП(ПТ)О (на вході), які щорічно проводить НМЦ ПТО ПК. Так, за підсумками вхідних контрольних обстежень, вступники не підтверджують свої результати, які відображені у свідоцтві досягнень за базову середню освіту. Разом з тим, щорічно вступає на навчання до закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої освіти в середньому 11 % випускників ЗП(ПТ)О.

Важливою умовою, що визначає якість загальноосвітньої підготовки, є кваліфікація викладачів. Відомо, що якість освіти значною мірою залежить від постійного і системного підвищення професійного рівня педагогічних працівників. Це в свою чергу потребує зміни у підготовці викладача, підвищенні його кваліфікації. Забезпечують загальноосвітню підготовку у ЗП(ПТ)О 235 викладачів з відповідною вищою освітою. Педагогічні звання мають 82 педагоги (35 %), вищу кваліфікаційну категорію 142 педагоги (56 %).

Збагачують досвід роботи, підвищують фаховий рівень викладачі області в рамках роботи 11 обласних фахових секцій. Результативністю проведення регіональних методичних заходів є успішне використання викладачами області інноваційних педагогічних та цифрових технологій. Упродовж 2019–2021 років лабораторією проведено понад 50 практичних та навчальних семінарів та засідань шкіл передового педагогічного досвіду. Методичний супровід організації загальноосвітньої підготовки у ЗП(ПТ)О здійснюється через онлайн-ресурси: блог лабораторії загальноосвітньої підготовки, 9 сайтів/блогів обласних фахових секцій. У зв'язку з пандемією робота обласних фахових секцій була спрямована на організацію освітнього процесу в умовах карантинних обмежень. Особливо важливим було питання якості навчальних занять, які проводяться за допомогою дистанційних технологій.

На допомогу керівникам та педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О у 2020 році колективом НМЦ ПТО ПК було підготовлено «Збірник методичних матеріалів щодо запровадження змішаного навчання у закладах професійної освіти Хмельницької області», який уміщує нормативно-правові документи щодо організації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О на період карантину, теоре-

тичні відомості про змішане навчання та цифровий інструментарій для його впровадження. В умовах періодичних локдаунів і карантинів саме цифрові технології дають змогу не зупиняти навчання, а безпечно продовжувати його в дистанційному або змішаному форматі. Тому, з метою підвищення цифрової грамотності для викладачів ЗП(ПТ)О НМЦ ПТО ПК було проведено навчання за програмою педагогічної майстерні «Використання сервісу Веб 2.0 у освітньому процесі».

З проблеми створення єдиного інформаційного середовища освітнього закладу було проведено навчальний вебінар для ЗП(ПТ)О на якому були висвітлені можливості сервісів для дистанційного навчання від Google Workspace for Education та їх практичне впровадження з досвіду роботи Хмельницького професійного ліцею електроніки. Поки що складно сказати, як карантин вплинув на навчальні результати. Наразі єдиним щорічним освітнім вимірюванням є ЗНО. Порівняльний аналіз результатів ЗНО виявив негативну динаміку якісних показників упродовж двох навчальних років, коли запроваджувалось змішане (дистанційне) навчання [1].

Кращий досвід з проблеми організації дистанційного навчання педагоги ЗП(ПТ)О представили на обласній онлайн-виставці комплексно-методичного забезпечення «Педагогічні ідеї та знахідки», яка проводиться раз на два роки і має на меті поширення кращих педагогічних практик. У результаті електронний навчальний контент загальноосвітньої підготовки збагатився сучасними дидактичними засобами, які є у доступі на сторінках блогу лабораторії загальноосвітньої підготовки.

Одним із основних завдань, над яким працює лабораторія і яке залишається актуальним при проведенні обласних фахових секцій, є реалізація професійного спрямування викладання загальноосвітніх дисциплін, запровадження STEM-навчання. У Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) [2] наголошується на соціальній значимості природничої освіти як одного з чинників розвитку економіки. Перед системою освіти ставиться завдання формування стійкого інтересу до природничо-математичних предметів, оволодіння технологічною грамотністю та навичками розв'язання проблем, залучення до дослідництва, винахідництва, проектної діяльності. Це

стало прерогативою в діяльності НМЦ ПТО ПК та зумовило перейти з 2018/2019 навчального року до опанування у ЗП(ПТ)О інтегрованого курсу «Природничі науки» за навчальною програмою авторського колективу під керівництвом Віри Ільченко.

Зміст інтегрованого курсу розроблено відповідно до Державного стандарту освіти освітньої галузі «Природознавство», формує в учнів природничо-наукову компетентність як базову і дає можливість випускникам ЗП(ПТ)О скласти ЗНО і вступати до закладів вищої освіти. Вперше склали тести ЗНО після опанування інтегрованого курсу випускники 2021 року. Аналіз результатів ЗНО засвідчив, що великих розбіжностей у порівнянні з результатами 2020 року не виявлено, а з таких предметів як біологія і хімія є позитивна динаміка [1].

Нині в освітній галузі є необхідність упровадження освітніх округів як прояв нового підходу до управління і розвитку освіти на місцевому рівні. ЗП(ПТ)О мають стати суб'єктом освітнього округу, виконувати функції опорного закладу з метою створення умов допрофільної підготовки і профільного навчання, поглибленого вивчення окремих предметів, набуття професії відповідного профілю. Тому проблема професійного спрямування предметів загальноосвітнього циклу у ЗП(ПТ)О набуває ще більшого значення.

ЗП(ПТ)О надають повну загальну середню освіту та робітничу професію паралельно. Цю особливість необхідно зберегти і в рамках старшої профільної школи, причому рівень загальноосвітньої підготовки має бути достатнім для проходження ЗНО та вступу у заклади вищої освіти. Упровадження професійного спрямування, STEM-освіти зумовлює потребу у створенні належного навчально-методичного забезпечення. За ініціативи та під керівництвом НМЦ ПТО ПК творчими групами викладачів розроблено низку професійно спрямованих навчально-методичних матеріалів. Так, була підготовлена серія збірників задач: «Сто практичних задач з математики», «Сто практичних задач з хімії по будівельних професіях», «Практичні роботи з геометрії та алгебри», «Сто практичних робіт з фізики» та інші дидактичні матеріали. Останніми роками проводяться обласні конкурси професійно спрямованих творчих робіт із загальноосвітніх дисциплін серед учнів ЗП(ПТ)О, обласний онлайн-конкурс на кращий учнівський проєкт

з предмета «Технології» «Я крокую до майстерності», обласний конкурс знавців іноземних мов «Моя професія – моє майбутнє».

Важливим структурним компонентом методичного супроводу є робота з обдарованими дітьми, залучення їх заходів змагальницького характеру. Щорічно проводяться обласні предметні олімпіади серед учнів ЗП(ПТ)О. Упродовж останніх років кращі результати показують учнівські команди ВПУ № 25 м. Хмельницького, ДНЗ «Полонський агропромисловий центр професійної освіти», ВПУ № 4 м. Хмельницького, ДЗ П(ПТ)О «Старокостянтинівський аграрно-промисловий ліцей», Хмельницького професійного ліцею, Хмельницького професійного ліцею електроніки.

Рівень знань з української мови учні демонструють під час проведення міжнародних мовно-літературних конкурсів. Кращими результатами участі учнів ЗП(ПТ)О була перемога у фінальних етапах (всеукраїнських) X Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (2020 р.) та IX Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (2019 р.), де учасники вибороли три призових місця.

Організація дослідницької діяльності під час вивчення базових дисциплін сприяє формуванню ключових компетентностей здобувачів освіти. Формують дослідницьку компетентність обдаровані учні ЗП(ПТ)О через різні засоби, форми і методи освітньої роботи в тому числі і в рамках діяльності Хмельницького територіального відділення Малої академії наук України (далі – ХТВ МАН). Співпраця з ХТВ МАН розпочалася з 2008 року і за цей період учні ЗПО вибороли у I етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів ХТВ МАН та у заочних конкурсах 27 призових місць.

Проблема формування екологічної компетентності, як одної із 10 ключових компетентностей НУШ, є пріоритетною у діяльності лабораторії загальноосвітньої підготовки. Усвідомлюючи важливість цієї проблеми НМЦ ПТО ПК підтримав ініціативу завідувача відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника Лариси Лук'янової (нині професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти до-

рослих імені Івана Зязюна НАПН України) щодо створення на базі ЗП(ПТ)О Центрів екологічної освіти. В результаті з 2006 року функціонує чотири таких Центри екологічної освіти на базі ДПТНЗ «Кам'янець-Подільське вище професійне училище» (нині ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти», ВПУ № 4 м. Хмельницького, Плужненського професійного аграрного ліцею, ДНЗ «Лісоводський професійний аграрний ліцей».

Провідною діяльністю Центрів екологічної освіти є організація і координація еколого-освітньої діяльності у межах області, що сприяє утвердженню інформаційного поля, яке дозволяє викладачам орієнтуватися у термінах проведення еколого-освітніх заходів області, планувати власну роботу; за бажання брати участь у заходах, що відбуваються в інших навчальних закладах, організувати спільні заходи, вносити пропозиції щодо спільної роботи тощо.

На базі Центрів екологічної освіти проводяться різнопланові обласні та Всеукраїнські масові заходи у співпраці з Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка (кафедра екології), Подільським державним аграрно-технічним університетом (кафедра основ екології), Національним природним парком «Подільські Товтри», Кам'янець-Подільським ботанічним садом, Плужненським лісництвом, Національним природним парком «Мале Полісся», Хмельницьким обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді. Висвітлюється робота Центрів екологічної освіти на власних блогах.

Отже, розбудована система роботи НМЦ ПТО ПК щодо методичного супроводу загальноосвітньої підготовки у ЗПО сприяє підвищенню якості надання освітніх послуг, професійної майстерності педагогічних працівників, активізації їх творчих здібностей, використання нових методів, технологій навчання, що в свою чергу забезпечує високий рівень підготовки кваліфікованих робітників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Вінницького регіонального центру оцінювання якості освіти. [Електронний ресурс]. URL: <https://testportal.gov.ua/ofzvit/>.
2. Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 №960-р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>

УДК: 377.5: 339.9:371.1:371.5

ПІЗНАННЯ ДОСВІДУ ЧЕРЕЗ МІЖНАРОДНІ ПРОЄКТИ

Сергій ФЕДОРЕНКО, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, м. Дніпро, Дніпропетровська область

Висвітлено досвід участі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області і закладів професійної (професійно-технічної) освіти у міжнародних проєктах, які дають можливість пізнати підходи європейських партнерів щодо розвитку системи підготовки кваліфікованих робітничих кадрів відповідно до потреб економіки. Схарактеризовано особливості співпраці із міжнародними партнерами.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, дуальне навчання, учнівське самоврядування, проєктне навчання, курси тренінгу.

Sergey FEDORENKO

LEARNING EXPERIENCE THROUGH INTERNATIONAL PROJECTS

The article highlights participation in international projects that provide an opportunity to learn about the experience of European partners in the development of a system of training qualified workers for the needs of the economy and the population. The international cooperation of the educational and methodological center of vocational and technical education in the Dnipropetrovsk region and institutions of vocational (vocational and technical) education with international partners is characterized.

Keywords: international cooperation, dual education, student self-government, project-based learning, training courses.

Міжнародне співробітництво є невід'ємною частиною діяльності Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області (далі – НМЦ ПТО, Центр) та спрямовано на інтеграцію Центру в європейський і світовий загальноосвітній простір. Розвиваючи контакти з міжнародними партнерами, НМЦ ПТО вирішує комплекс завдань, пов'язаних із навчально-методичною та науково-дослідною роботою (збір відомостей, аналіз результатів, участь у семінарах, конференціях), розвитком мобільності здобувачів освіти та викладачів, покращенням матеріально-технічної бази, координацією участі закладів П(ПТ)О області всіх рівнів атестації у реалізації міжнародних проєктів.

Центр і заклади П(ПТ)О області беруть активну участь у міжнародних проєктах щодо співробітництва в галузі освіти і науки, у сфері вивчення, аналізу та прогнозування розвитку системи підготовки кваліфікованих робітничих кадрів для потреб економіки країни та регіону за такими напрямками: удосконалення змісту професійної освіти; розвиток соціальної сфери; розвиток учнівського самоврядування. Здобувачі освіти багатьох закладів П(ПТ)О є учасниками та переможцями конкурсів, олімпіад,

© Федоренко С., 2022

співпрацювали та продовжують співпрацювати з міжнародними партнерами щодо передачі передового педагогічного та виробничого досвіду через профільні тренінги, семінари, конференції, майстер-класи.

Наприклад, Дніпровський центр професійно-технічної освіти бере участь у проєкті «Ідентифікація, мотивація, часткова кваліфікація та професійна інтеграція ВПО у Східній Україні» разом з Освітнім центром баварської економіки (bbw) GmbH в межах проєкту «Професійна інтеграція внутрішньо переміщених осіб». Завдання проєкту: надати часткову кваліфікацію внутрішньо переміщеним особам з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», отримання навичок, які потрібні на сучасному ринку праці та допомога в працевлаштуванні внутрішньо переміщеним особам. Реалізація проєкту передбачала розроблення навчального плану та онлайн-тестів, а також підготовку пропозиції часткової кваліфікації з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування».

Дніпровське вище професійне училище будівництва разом з Швейцарською Агенцією Розвитку та Співробітництва ТОВ «Геберіт Трейдінг» реалізує проєкт «Державно-приватне партнерство для поліпшення санітарно-технічної освіти

в Україні», мета якого: розроблення навчальної програми для монтажників санітарно-технічних систем і устаткування; підвищення спроможності організувати навчання, орієнтованого на ринок праці у сфері сантехнічних послуг; отримання випускниками необхідних компетенцій для працевлаштування у галузі. За результатами розроблено онлайн-платформу для реалізації дистанційного навчання за допомогою сервісу Google Клас.

Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі реалізовував проєкт «Професійна освіта в будівельній галузі України» за підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини, Німецько-української торгово-промислової палати у співпраці з організацією "Global Project Partners", Центру зайнятості та професійної допомоги земель Берлін – Бранденбург, мета якого ознайомити педагогічних працівників та майстрів виробничого навчання закладів П(ПТ)О із новітніми технологіями виконання кам'яних робіт, які використовуються в Німеччині. Проведено навчання 3 груп внутрішньо переміщених осіб, 62 особи отримали сертифікати. Також отримали матеріально-технічну допомогу: обладнання для оснащення лабораторії кухарів (електрична м'ясорубка, електрична плита тощо) та електромонтажної майстерні (лічильники, амперметри, вольтметри, двигуни тощо).

Криворізький навчально-виробничий центр реалізовує проєкт «Співпраця в сфері професійної освіти. Вивчення та впровадження міжнародного досвіду розвитку професійної освіти» разом з Центром професійного навчання і підвищення кваліфікації № 1 (Польща, м. Глівіце) з метою участі в наукових програмах, проєктах, дослідженнях, міжнародних заходах, ознайомлення здобувачів освіти з виробничою діяльністю та практикою на виробництві, здійснення обміну делегаціями між закладами освіти для вивчення досвіду та обговорення перспектив подальшої співпраці. Створено онлайн-платформу, яка пропонує доступ до навчальних та дидактичних ресурсів Криворізького навчально-виробничого центру та Центру професійного навчання і підвищення кваліфікації № 1.

Дніпровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу брав участь у Проєкті SES UA-DNECENTR за підтримки «Німецької служби старших експертів "SES" ("Senior Experten Service") що дало можливість удосконалити методи навчання майстрів виробничого навчання та навички здобувачів освіти у сфері

перукарської справи. Так майстри виробничого навчання з професії «Перукар» удосконалили технологічні процеси жіночих стрижок; упровадили європейські стандарти та технології з перукарського мистецтва у виконання вітчизняної геометрії стрижок; удосконалили практичні навички майстрів виробничого навчання сфери побуту; отримали знання з технологічних прийомів масажу обличчя та голови.

У Зеленодольському професійному ліцеї завдяки проєкту «Програма з розвитку трудових ресурсів на базі Зеленодольського професійного ліцею» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку USAID – програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» створено сучасну матеріальну базу з професій електротехнічного напрямку, що дало змогу застосувати нові методики та інтерактивні технології під час навчання майбутніх робітників, які здобули сучасні ґрунтовні знання, уміння та навички. Загалом матеріально-технічну базу професій електротехнічного напрямку модернізовано на суму 1 102963 грн.

Дніпровський регіональний центр професійно-технічної освіти завершив проєкт «Термомодернізація і утеплення фасадів будівель: через навчання до енергоефективності», що виконується Deutsche Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ), за результатами якого розроблено навчальний курс «Передові системи термомодернізації будівель і споруд» з професії «Монтажник систем утеплення будівель» (підвищення кваліфікації та отримання часткових кваліфікацій і додаткових компетентностей).

Також протягом 2020–2022 років продовжувалась робота в рамках Польсько-українського проєкту «Учнівське самоврядування – демократія в дії». Проведено серію тренінгів для радників та лідерів учнівського самоврядування. У тренінгах взяли участь 36 педагогічних працівників та 75 здобувачів освіти. Загалом за 2 роки до польсько-українського проєкту RITA – «Region in Transition» («Зміни в регіоні») долучилося 42 ЗП(ПТ)О, що становить 80 % від загальної кількості закладів П(ПТ)О області.

Продовжено спільний проєкт НМЦ ПТО та Фонду Civis Polonus «Підтримка учнівського самоврядування в Україні – вибір демократичної освіти». Під час реалізації проєкту методичною службою організовано анкетування здобувачів освіти та радників учнівського самоврядування у 53 закладах П(ПТ)О, консультаційні зустрічі – у 9 закладах освіти та промоційні зустрічі – у 53 закладах освіти, виступи на всеукраїнських

вебінарах. У рамках співпраці Міністерства освіти і науки України та Міжнародної організації праці за фінансової підтримки Уряду Чеської Республіки НМЦ ПТО взяв участь у тренінговому онлайн-курсі з методології «BIZ-UP: Навички самозайнятості для молоді». За результатами участі в проєкті НМЦ ПТО на онлайн-платформі classroom.google створено дистанційний курс «Підприємництво» для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, що дасть можливість покращити розуміння самозайнятості молодими людьми шляхом пояснення базових принципів створення бізнесу, одночасно зміцнюючи такі їх ключові навички, як здатність збирати та аналізувати дані, доносити ідеї, працювати в команді та розв'язувати проблеми.

Із 1 вересня поточного року заплановано залучити на дистанційний курс спочатку викладачів економічних дисциплін, а надалі усіх бажаних. Також, в рамках Всеукраїнського експериментального майданчика «Формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг у процесі професійної підготовки» завершується розроблення та наповнення Електронного навчально-методичного комплексу з основ підприємницької діяльності в якій буде введено дистанційний курс «Підприємництво».

Протягом чотирьох років НМЦ ПТО спільно із Федерацією організацій роботодавців Дніпропетровщини (далі – ФОРД, Федерація) і німецькою організацією роботодавців “NORDMETALL” землі Мекленбург Передня Померанія реалізують в рамках Глобального українсько-німецького проєкту «Розвиток соціального діалогу в Дніпропетровському регіоні» проєкт «ЕХАМ-Дніпро» «Зовнішнє управління професійною освітою. Упровадження елементів дуальної форми навчання в професійно-технічну освіту на Дніпропетровщині. Досвід Німеччини» (далі – Проєкт «ЕХАМ-Дніпро»), який спрямовано на: впровадження у підготовку робітничих кадрів елементів дуального навчання; розроблення нових професійних стандартів професій з наповненням їх компетенціями, за якими здійснюють навчання в Німеччині; розвиток наставництва на виробництвах регіону.

Завдяки Проєкту «ЕХАМ-Дніпро»:

1) Збільшено кількість ЗП(ПТ)О з упровадженням у 2021–2022 навчальному році дуального навчання – 20 ЗП(ПТ)О (38 % від загальної кількості закладів області) співпрацювали з 35 промисловими та 30 малими підприємствами громадського харчування та сфери послуг за 35 професіями.

2) У 2021 році розроблено 5 нових професійних стандартів з професій: «Опоряджувальник будівельний», «Авторемонтник», «Верстатник широкого профілю», «Технік-мехатроник», «Машиніст дорожньо-будівельних машин», які в січні 2022 року затверджені наказами Міністерства економіки України.

3) Підготовлено 40 організаторів і наставників для організації процесу дуальної форми здобуття професійної освіти на підприємствах (пройшли навчання, тестування та отримали сертифікати міжнародного зразка 29 представникам підприємств та 11 представників закладів П(ПТ)О Дніпропетровщини.

4) Проведено опитування щодо ефективності співпраці 171 підприємства різних форм власності та напрямів економічної діяльності з 53 державними закладами П(ПТ)О області, проаналізовано позиції Сторін у контексті результативності співпраці, спрямованої на задоволення потреб ринку праці в професійних робітниках.

Результати анкетування використані під час підготовки Стратегії розвитку професійної освіти області до 2027 року та формування регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів у 2022 році. Наразі заплановано продовження проєкту «ЕХАМ-Дніпро», мета якого – організація навчання професійним частковим навичкам робітничих кадрів на запит бізнесу навчальними структурами, не підпорядкованими Міністерству освіти і науки України. Також у рамках Глобального проєкту заплановано впровадження міні-проєкту: «Застосування професійного стандарту «Верстатник широкого профілю» в навчальному процесі та адаптація його результатів в умовах промислових підприємств Дніпропетровської області».

До кінця 2022 року НМЦ ПТО та заклади П(ПТ)О беруть участь:

– у пілотному проєкті щодо безкоштовного навчання внутрішньо переміщених осіб для отримання ними часткових кваліфікацій та працевлаштування на підприємства міста в синергії з роботодавцями та Інспекцією праці і зайнятості населення Дніпровської міської ради за підтримки Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Європейського Союзу;

– в організації локального проєкту ЄФО з розвитку мікрокваліфікацій та мікрокредитів на базі Дніпропетровської області.

Сподіваємося, що участь НМЦ ПТО, закладів П(ПТ)О в міжнародних проєктах дасть змогу впроваджувати нову професійну освіту, очікувані результати якої будуть ефективними для економіки регіону.

НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНІ ЦЕНТРИ В СИСТЕМІ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Олександр ВЛАСИК, директор Свалявського професійного будівельного ліцею, м. Свалява, Закарпатська область;
Мірослава ГАЗДИК, директор Вищого професійного училища № 3, м. Мукачево, Закарпатська область

Висвітлено досвід діяльності навчально-практичних центрів професійної (професійно-технічної) освіти в Закарпатській області, розкрито їх роль у системі якісної підготовки кваліфікованих робітників для потреб регіону.

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, здобувач освіти, навчально-практичні центри.

Alexander VLASIK, Miroslava GAZDYK

TRAINING AND PRACTICE CENTERS IN THE SYSTEM QUALITY TRAINING OF SKILLED WORKERS

The experience of educational and practical centers of professional (vocational and technical) education in the Transcarpathian region is highlighted, their role in the system of quality training of qualified workers for the needs of the region is revealed.

Keywords: professional (vocational and technical) education, education seeker, educational and practical centers.

Сучасні реалії стрімко змінюють державну політику у сфері реформування професійної (професійно-технічної) освіти, що спрямована на відбудову зруйнованих об'єктів інфраструктури, економіки та покращення соціального добробуту. У цьому контексті вагому роль відіграють робітничі професії, що нині особливо затребувані на ринку праці.

У працях науковців О. Аніщенко, Л. Лук'янової, Н. Нічкало, О. Огієнко, В. Радкевич та ін., наголошено на тому, що професійно-технічна освіта є складником української системи освіти, де здобувач може оволодівати базовими та спеціальними компетенціями, розвивати свій творчий потенціал, гідно представляти себе, свій народ у світовій цивілізації за певною професією. Під час освітнього процесу майбутній спеціаліст не лише отримує всі необхідні для подальшої успішної діяльності знання, а й бере участь у процесі формування спеціальних практичних умінь і навичок, які можуть йому знадобитися у вибраній сфері діяльності. Крім того, викладачі намагаються виховати в здобувачів моральні й естетичні якості, що допоможуть успішно працювати за певним робітничим фахом.

Оновлення професійної (професійно-технічної) освіти нині посідає пріоритетне місце в українській системі освіти. У «Концепції державної цільової програми розвитку ПТО», наказах Міністерства освіти і науки України окреслено напрями реформування цієї освітньої сфери, від яких залежить якість підготовки. Сучасний стан професійної

© Власик О., Газдик М., 2022

(професійно-технічної) освіти засвідчує низький рівень кваліфікації, що суперечить вимогам роботодавців і запитам суспільства, а отже, актуалізує потребу в підвищенні якості освітніх послуг.

Для підготовки конкурентоспроможних працівників необхідні кардинальні зміни у функціонуванні й розвитку професійної освіти в Україні. Реформування системи управління професійно-технічною освітою передбачає, зокрема, створення на базі ліцеїв, училищ навчально-практичних центрів (НПЦ). Основні завдання НПЦ, крім професійної підготовки учнів: покращення професійної підготовки слухачів закладу, перепідготовка незайнятого населення, тобто співпраця з центрами зайнятості, підвищення кваліфікації, стажування робітників підприємств, організація стажування майстрів виробничого навчання. Це зумовлено низкою чинників: інвестування в технології виробництва, обладнання й інструменти, що нині використовують суб'єкти господарювання; концептуальні підходи до якісної підготовки кадрів, перехід до навчання на компетентнісній основі; потреба в навчанні впродовж всього життя; трансформація уподобань випускників закладів загальної середньої освіти, що виявляється у виборі ними тих чи тих спеціальностей для здобуття освіти; гнучкість і швидка реакція на запиту ринку праці; необхідність наближення професійної освіти до вимог сучасного виробництва та задоволення запитів здобувачів освіти, зокрема дорослого населення.

Ці чинники актуалізують проблему реформування системи професійної (професійно-тех-

нічної) освіти через посилення її взаємозв'язку з ринком праці на основі практико-орієнтованого змісту навчальних програм, запровадження інноваційних освітніх технологій, залучення роботодавців до фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти на підставі державно-приватного партнерства. Попри це роботодавці, незважаючи на дефіцит робітничих кадрів, не беруть належної участі в освітньому процесі. Їхня функція полягає переважно у створенні належних умов для проходження здобувачами видів практики.

Навчально-практичні центри (НПЦ) – це структурний підрозділ закладу професійної освіти з новим обладнанням і технікою, де проводять практичні заняття для учнів, а для дорослого населення організують підвищення кваліфікації та перепідготовку. Ресурси НПЦ також можуть бути використані для підвищення кваліфікації робітників підприємств, стажування майстрів виробничого навчання з інших закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Водночас заклад освіти має право надавати платні послуги фізичним / юридичним особам із виготовлення продукції, що сприятиме збільшенню надходжень до спеціального фонду для подальшого провадження статутної діяльності.

Починаючи з 2016 року, Уряд системно інвестує кошти у створення НПЦ. Зокрема, у бюджеті 2021 року в Україні для оновлення інфраструктури закладено 150 млн грн, що уможливило створення 49 таких центрів (використано 89,6 млн грн, або 90 % субвенції). Загалом субвенція на створення навчально-практичних центрів сучасної професійно-технічної освіти у 2020 році становила 100 млн грн, на відміну від 50 млн грн у 2019 році (у 2018 р. – 100 млн грн, у 2016–2017 рр. – по 50 млн грн щороку). Завдяки такому фінансуванню придбано сучасне обладнання й інструмент, навчальні матеріали, модернізовано виробничу майстерню для підготовки кваліфікованих робітників.

Центри створюють за кошти як державного, так і місцевого бюджету, за спецкошти закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), за підтримки бізнес-компаній. Станом на початок 2021 року за держбюджетні кошти в Україні функціують 194 такі центри, ще близько 180 – за підтримки соціальних партнерів. У Закарпатській області працюють 16 державних ЗП(ПТ)О, з-поміж яких: три вищі професійні училища, два центри професійно-технічної освіти, дев'ять професійних ліцеїв, одне професійно-технічне училище та структурний підрозділ закладу вищої освіти (Державного торговельно-економічного університету). Підготовка кадрів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти організована за різними напрямками й видами

господарської діяльності із 49 професій для таких галузей економіки: промисловість, торгівля і громадське харчування, будівництво, сільське господарство, транспорт, житлово-комунальне господарство та невиробничі види побутового обслуговування населення. Запроваджено підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації з професій для дорослого населення. Близько 6 тис. учнів і слухачів опановують робітничу професію, попит на їхню підготовку з боку держави та роботодавців постійно зростає.

Стратегічним курсом є поглиблення й закріплення позитивних результатів діяльності, утілення в життя запланованих заходів, створення потужної матеріально-технічної бази для підготовки конкурентоспроможного кваліфікованого робітника, а також запровадження дуальної освіти, що надає освітні послуги особам з особливими освітніми потребами (інклюзивна освіта).

У межах реалізації Концепції «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 419-р, у Закарпатській області створено 13 НПЦ у 8 закладах із підготовки кваліфікованих робітників із професій будівництва, сфери послуг, громадського харчування тощо. Закарпаття – особливий регіон України, де працює чимало підприємств, курортно-туристичних санаторіїв, баз відпочинку тощо. Їхній розвиток і благоустрій залежать від робітничих професій, представники яких мають володіти сучасними інноваційними технологіями.

У цьому контексті НПЦ слугують тим освітньо-інноваційним ресурсом, що може забезпечити якісну підготовку кваліфікованих робітників, максимально наблизити їх до сучасних умов виробництва. Керівництво області спрямовує кошти для фінансування регіональних навчально-практичних центрів. У новостворених НПЦ є всі умови для навчання здобувачів освіти за здібностями та інтересами. Це сучасні навчальні кабінети, виробничі майстерні, комп'ютерні лабораторії з інформаційно-технічним забезпеченням, мультимедійними проекторами тощо.

Першим інноваційним проектом із модернізації професійної підготовки (2013 р.) стала оновлена **Виробнича майстерня електрогазоварників**, яку нині використовують не тільки в освітньому процесі здобувачів освіти, а й під час виробничої діяльності з виготовлення продукції на замовлення. Перспективність такої роботи аргументована її узгодженням з інтересами всіх учасників цього процесу: держави, закладу освіти, підприємств чи організацій, а також здобувачів освіти. У закладі працюють досвідчені фахівці, одним із яких є майстер виробничого навчання, випускник ліцею О. Дарчі (здобув вищу

освіту в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу, за фахом – інженер-механік, опанував спеціальність «Технологія та устаткування зварювання», працює з 2015 року). Із 15 листопада 2021 року О. Дарчі – експерт з акредитації кваліфікаційних центрів, що зафіксовано в реєстрі Національного агентства кваліфікацій. О. Дарчі брав участь у багатьох засіданнях творчих груп, долучався до складання завдань для Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності. Одним із перших в області впроваджує елементи дуальної форми навчання здобувачів у співпраці з ТДВ «Мукачівський машинобудівний завод».

Нині О. Дарчі є одним із найкращих педагогів, чий вихованці визнані переможцями в обласному конкурсі фахової майстерності, брали участь у всеукраїнських конкурсах. Під його керівництвом на уроках виробничого навчання та на заняттях гуртка технічної творчості виготовлено багато продукції для місцевої громади, а також на замовлення фізичних осіб (огорожі, лави, пандуси, урни для сміття, різний інвентар для спортивних майданчиків і стадіонів, рекламні щити тощо).

У 2019 році на базі Свалявського професійного будівельного ліцею розпочав роботу **Навчально-практичний центр електротехнічних технологій**, що створений для навчання, підготовки та перепідготовки слухачів, стажування педагогічних працівників за професіями: «Електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж», «Електромонтер із ремонту та обслуговування електроустаткування», «Електромонтажник силових мереж та електроустаткування». Кошти субвенції з державного бюджету, фінансова підтримка з обласного бюджету, а також інвестування власних коштів закладу дали змогу створити належну базу для підготовки електромонтажників та електромонтерів.

За субвенційні кошти й кошти інвесторів придбано сучасне обладнання, відповідно до вимог «Державного стандарту П(ПТ)О», а саме: комплекти вимірювальних приладів, комплекти інструментів для паяння й термічного зварювання, пневмогідравлічний прес, дизельний та інвентарний генератори, гідравлічний трубогіб, гідравлічний прес для опресування 16 тонн, комплекти електродвигунів та електрообладнання для електромонтажних столів тощо.

Сучасна матеріально-технічна база не лише уможливила поліпшення професійної підготовки здобувачів освіти, а й дає змогу навчати за інноваційними технологіями, проводити стажування педагогічних працівників, організувати конкурси фахової майстерності. У 2021 році на базі навчально-практичного центру відбувся обласний етап Всеукраїнського конкурсу професій-

ної майстерності «WorldSkills» за компетенцією «Електромонтажні роботи», де випускник ліцею посів друге місце.

У 2021 році в ліцеї створено нову навчальну майстерню: **НПЦ будівництва та дизайну** за професіями: «Маляр», «Штукатур», «Лицювальник-плиточник», що передбачає комплексну підготовку фахівця, який виконує різні будівельні та оздоблювальні роботи. Для здобувачів першого курсу цієї професії проводять майстер-класи з оволодіння навичками оздоблювальних робіт. Наприклад, майстер-клас «Виготовлення декоративних 3-D панелей із гіпсу». Виготовлені матеріали використовують на будівельних фасадах, у житлових приміщеннях тощо.

Майстер виробничого навчання Г. Бобаль демонструє здобувачам освіти з цієї професії сучасні технології, які застосовують для фарбування, обклеювання, художнього оброблення, ремонту зовнішніх і внутрішніх поверхонь будівель. Учні самостійно виконують завдання, удосконалюючи вміння та навички. Під час тренувальної справи майстер виробничого навчання Г. Бобаль неодноразово наголошує на тому, що малярне оброблення надає інтер'єру особливої привабливості, виразності його призначення й атмосфери. За допомогою кольорової гами приміщення стає індивідуалізованим об'єктом, саме маляр втілює в життя ідеї дизайнера інтер'єру.

Досвід роботи із застосування технологій штукатурки в сучасних умовах («Нанесення декоративної штукатурки «Лави») передає своїм учням майстер виробничого навчання В. Денис. Сьогодні штукатур працює з різними високотехнологічними сумішами, виконує звичайну, кольорову, декоративну штукатурку, архітектурні елементи, реставраційні роботи, які надають старим будинкам оригінальності та виразності. Під час демонстрації технологій штукатурних видів робіт здобувачі мають змогу оволодіти навичками виготовлення розчину із сухих готових матеріалів і сумішей; накладання розчину на поверхню, що підлягає штукатурці; вирівнювання поверхні; опорядження колон, балок, фасадів.

Майстер виробничого навчання О. Партека демонструє можливі варіанти викладання плитки й нарізання облицювальної плитки під кутами 90 і 45 за допомогою сучасного автоматизованого плиткоріза з поданням води. Педагог наголошує: «Професія лицювальника-плиточника належить до комплексу професій оздоблювальних робіт, виконуваних для підвищення довговічності будинків (споруд), надання їм естетичного вигляду. У НПЦ учні, слухачі опановують знання з оброблення фасадів будівель керамічними й бетонними плитами, укладання кам'яних і бетонних ступенів зовнішніх сходів, встановлення

тумб огорожень і парпетів із тесаного каменю, облицювання набережних та прогонових будов мостів, робіт із влаштування плиткових підлог й облицювання внутрішніх поверхонь стін лазень, санітарних вузлів, ванних кімнат, підготовки розчинів, очищення поверхні перед укладанням керамічної плитки.

Особливої уваги заслуговує досвід роботи **НПЦ електротехнічного спрямування «ENERGY SKILLS»** із професій: «Слюсар-електрик із ремонту електроустаткування»; «Електромонтер із ремонту та обслуговування електроустаткування», а також Вищого професійного училища № 3 м. Мукачєво («ENGINEERING CENTER»), де готують фахівців для машинобудівної галузі із професій «Верстатник широкого профілю, оператор верстатів із програмним керуванням», «Токар», «Фрезерувальник». У закладах за сучасними технологіями обладнано виробничу майстерню для підготовки кваліфікованих робітників електротехнічної галузі на 15 універсальних робочих місць, які можна комплектувати та змінювати залежно від виду виконуваних робіт: з'єднання кабулів у муфтах, робота з апаратами захисту (запобіжники й автомати), управління двома двигунами за допомогою пульта (тельфер), окінцювання, з'єднання кабелів і проводів, частотне регулювання двигуном, діагностика та ремонт апаратів керування, ремонт двигунів різних типів, під'єднання сонячної панелі, усунення несправності електро побутових приладів.

За допомогою соціального партнера – ТОВ «Ліка-Комфорт», розширено матеріально-технічну базу кабінету спеціальних дисциплін «Будови, експлуатації та ремонту електроустаткування». Цікавою формою роботи є спільне навчання для опанування практичних навичок виробничників і педагогічних працівників на базі центру, оволодіння екокомпетентностями (альтернативні джерела енергії та енергозберезувальні системи).

Співпраця із соціальними партнерами ТДВ «Мукачєвський машинобудівний завод», ДП «Нубіус Україна», УАП ТОВ «Фішер-Мукачєво», приватним сектором сформувала запит на створення у 2022 році нової освітньої платформи – **Навчально-практичного центру металообробних професій «ENGINEERING CENTER»**. У новоствореному НПЦ наявні сучасні верстати з числовим програмним керуванням (токарний, плазмовий різки для повітряно-плазмового або киснево-плазмового різання, фрезерний верстат для виконання автоматизованого фрезерування 2D та 3D-виробів із легких кольорових металів, дерева, пластика).

Педагогічний колектив відкритий і готовий до інновацій, що уможливають здобуття якіс-

ної професійної освіти для різних вікових груп населення, опанування професійних кваліфікацій. Постійна модернізація в освіті дає змогу наповнювати ринок праці фаховими робітниками. На базі навчально-практичного центру металообробних професій проходять семінари-практикуми, майстер-класи, конкурси фахової майстерності з-поміж майстрів виробничого навчання училища, навчання працівників підприємства-партнера ПП ВКФ «Астра» із використання нового програмного забезпечення «ARTCAM».

Основні вектори діяльності навчально-практичних центрів Закарпатської області такі: організація та проведення коротких курсів навчання (професійно-технічного навчання, перепідготовки) за інноваційними технологіями, стажування (підвищення кваліфікації) викладачів і майстрів виробничого навчання та робітників галузей; пропагування сучасних технологій, їх упровадження в освітній процес; вивчення, узагальнення та впровадження найкращого досвіду з практичної підготовки фахівців; налагодження співпраці з місцевими, обласними органами виконавчої влади, виробничими структурами регіону.

Щорічні витрати бюджетних коштів на професійно-технічну освіту не ліквідовують дисбалансу попиту та пропозиції фахівців і робітничих кадрів на ринку праці. Водночас підприємства витрачають додаткові ресурси для підготовки випускників закладів освіти до мінімальних виробничих потреб, а держава – на соціальну адаптацію незапобуванних виробництвом випускників.

Отже, навчально-практичні центри – це сучасне освітнє середовище, ефективне функціонування якого сприяє зростанню престижності робітничої професії. Якісна підготовка конкурентоспроможних робітників є запорукою успішного розвитку промисловості Закарпатського регіону та одним із найважливіших чинників економічного зростання країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. (2014) Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.
2. Ничкало Н. Г. (2014) Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія. –К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова.
3. Огієнко О. (2013) *Акмеологічний підхід у контексті освіти дорослих. Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна* : [зб. наук. пр.] / Нац. акад. пед. наук України, Від-ня проф. освіти і освіти дорослих, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ: Богданова А.М.

УДК 377.1:331.5:331.105:001.895:377.35:06.045(477.63)

ВЗАЄМОДІЯ ВИРОБНИЦТВА І ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Марина МИРОНЕНКО, завідувач Криворізького кабінету Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Проаналізовано сучасний стан професійної підготовки кваліфікованих робітників у регіоні, розкрито її напрями: підвищення іміджу професійної освіти, співпраця закладів освіти і підприємств, оновлення змісту професійної освіти на основі компетентнісного підходу, модернізація навчально-матеріальної бази.

Ключові слова: професійна освіта, ринок праці, співпраця, наглядові ради.

Maryna MYRONENKO

INTERACTION OF INDUSTRY AND EDUCATION INSTITUTIONS

The current state of professional training of qualified workers in the region is analyzed, its directions are revealed: improving the image of professional education, cooperation between educational institutions and enterprises, updating the content of professional education based on the competency approach, and modernizing the educational and material base.

Keywords: professional education, labor market, cooperation, supervisory boards.

Професійна (професійно-технічна) освіта – доступна для всіх, це перша сходинка у майбутнє, важливий вклад у розбудову нашої України у післявоєнний період. На українському ринку праці, особливо нині, у воєнний час, стає все більш відчутним попит на робітничі професії. Питання забезпечення кваліфікованими робітниками за умов воєнного стану в Україні планують вирішити, дозволивши повторно здобувати професійну освіту за публічні кошти. Законодавчо закріплено Законом України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» щодо окремих аспектів підготовки кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану та відновлення економіки. Це можна досягти маючи потужні професійні трудові ресурси, прогресивну систему освіти підготовки кадрів робітничих професій, всі ці можливості має Криворізький регіон.

Кривий Ріг – найбільше промислове місто України. Його підприємства – це 10 відсотків ВВП України. Промисловість міста налічує 142 промислові підприємств різних галузей. У Криворізькому басейні розташовано 7 із 11 підприємств України з видобутку та переробки залізної сировини. Основну частину від загального обсягу виробництва промислової продукції району здійснюють підприємства: ПАТ «Арселор-Міттал Кривий Ріг» та гірничо-збагачувальні комбінати: ПАТ «Північний ГЗК», ПАТ «Південний ГЗК», ПАТ «Центральний ГЗК» та ПАТ «Інгулецький ГЗК», ПрАТ «СУХА БАЛКА», ПАТ «Криворізький залізничний комбінат». Це – сучасний мегаполіс з високо розвинутою гірничо-металургійною промисловістю і розгалуженою інфраструктурою. Тому, потреба в робітничих кадрах завжди була і залишається актуальною сьогодні.

© Мироненко М., 2022

У місті налічується 48 закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) різних форм власності і підпорядкування, які здійснюють підготовку робітничих кадрів. Станом на 01.01.2022 на території Криворізького району функціонують 16 державних ЗП(ПТ)О. Їх потужність – 12170 учнівських місць. Заповнюваність – 7735 учнівських місць, що становить 64 % від потужності всіх закладів (обласний показник – 49 %). Вагомий внесок у створення робітничого потенціалу Криворізького регіону вносять заклади I-го атестаційного рівня професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О), яких в регіоні налічується 50. Для успішного розвитку країни визначальне значення має якість освіти. А нарощування економічного потенціалу держави значною мірою залежить саме від якості підготовки висококваліфікованого робітника, мобільного, здатного навчатися протягом життя. Основне завдання полягає в забезпеченні підготовки практико-орієнтованих фахівців відповідно до Державних освітніх стандартів, вимог міжнародних стандартів менеджменту якості для реалізації і розвитку кадрового, культурного, наукового, виробничого потенціалу, промислових кластерів у регіоні.

Сьогодні один із найбільш актуальних напрямів взаємодії виробництва і освіти – це участь роботодавців в оновленні змісту освіти. Якщо для роботодавців участь в оновленні змісту освіти забезпечує підготовку кадрів відповідно до завдань технічної модернізації і розвитку підприємства,

Сьогодні один із найбільш актуальних напрямів взаємодії виробництва і освіти – це участь роботодавців в оновленні змісту освіти. Якщо для роботодавців участь в оновленні змісту освіти забезпечує підготовку кадрів відповідно до завдань технічної модернізації і розвитку підприємства,

підвищення продуктивності праці і якості продукції, то для професійної освіти – запити конкретного виробництва, що дає змогу готувати фахівців, затребуваних на регіональному ринку праці. Чинне законодавство в галузі освіти і організація мережевої форми взаємодії сприяє забезпеченню позиції роботодавців шляхом їх прямої участі в розробленні, експертизі та реалізації Державних стандартів професійної освіти. Компетентнісний підхід дає можливість цілеспрямовано готувати фахівців, що задовольняють вимоги ринку праці.

Значна увага приділяється розробленню Державних освітніх стандартів П(ПТ)О за новою методикою (Дніпропетровська область брала участь у 2020–2021 роках у розробленні 11 стандартів, було залучено 11 закладів освіти, що становить 20 % від загальної кількості; чотири Криворізькі заклади освіти брали активну участь у розробленні стандартів – 30 % від загальної кількості ЗП(ПТ)О міста. Розроблено Державні освітні стандарти для професій гірничо-металургійного комплексу за пропозицією Федерації металургів України з професій: «Стропальник»; «Машиніст крана (кранівник)»; «Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування»; «Машиніст екскаватора», а також професійних стандартів: «Верстатник широкого профілю», «Технік-мехатронік», «Автослюсар», «Машиніст дорожньо-будівельних машин», «Опоряджувальник будівельний».

Надано пропозиції до проектів Державних освітніх стандартів та професійних, розроблених у 2022 р: «Кондитер», «Електрослюсар будівельний», «Оператор обробки інформації та програмного забезпечення», «Електроmontажник з освітлення та освітлювальних мереж» та професійних стандартів «Стругальник», «Токар», «Фрезерувальник» та ін. На основі нових Державних освітніх стандартів розробляються освітні програми з професій, матеріали вхідного контролю з можливістю навчання різних категорій населення, отримання ними повних та часткових кваліфікацій. Протягом 2021 року постійно відбувався методичний супровід розроблення навчально-методичних комплектів: «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Верстатник широкого профілю», «Маляр»; вхідного контролю – «Електроmontажник з ремонту та обслуговування електроустаткування», «Електрослюсар (слюсар-черговий) з ремонту та обслуговування електроустаткування», «Контролер-касир», «Машиніст крана (кранівник)»; орієнтовно освітньої програми: «Монтажник-складальник металопластикових конструкцій», «Флорист». В умовах упровадження нових Державних стандартів значно підвищуються вимоги до педагогічних кадрів усіх рівнів, а саме до їх професійної компетентності, здатності до творчої діяльності та особливих якостей.

Із 2017 року на Криворіжжі запроваджуються елементи дуальної форми здобуття освіти (далі – ДФЗО) з професії «Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткуван-

ня. Машиніст електровоза. Прохідник»). Нині 9 закладів із 21 по області (43 %) працюють за дуальною формою здобуття освіти, розробляють відповідні робочі навчальні плани, якими передбачається проходження виробничої практики в умовах виробництва із запровадженням елементів ДФЗО здобувачі освіти проходять практику на 13 підприємствах міста, що становить 43 % від показників області. Запровадження дуальної форми навчання дає можливість якісного працевлаштування на виробництві – 92 % випускників.

Зміни в структурі регіональної економіки збільшуватимуть потребу ведення професійної орієнтації як з-поміж молоді, так і серед дорослого населення, підсилюватиме потребу в підготовці, підвищенні кваліфікації, перепідготовці робітничих кадрів за професіями, затребуваними ринком праці. Перегляд Національним агентством кваліфікацій класифікатора професій, спрощення процедур затвердження професійних стандартів дасть змогу закладам швидше реагувати на запити населення та потреби ринку праці, розробляти нові навчальні сертифікаційні курсові програми. Система П(ПТ)О Криворіжжя забезпечує підготовку за широким спектром професій, що, переважно, дає можливість забезпечити регіональний ринок праці затребуваними професіями. Найбільш затребувані наразі професії промислової галузі – 26 %, будівництво – 7 %, сфера послуг – 3 %, транспорт – 6 % та сільського господарства – 4 %. Для покращення підготовки здобувачів освіти створюються навчально-практичні центри галузевого спрямування шляхом створення центру професійної досконалості в рамках програми EU4Skills. Нині в області функціонує 34 НПЦ, які були відкриті в 18 закладах П(ПТ)О області.

У місті Кривому Розі в п'яти закладах П(ПТ)О (28 %) функціонують вісім НПЦ (24 %) за 5-ма галузевими спрямуваннями: сфера послуг – Навчально-практичний центр «Креатив»; будівництво: Регіональний навчально-практичний будівельний центр за технологіями «Хенкель», Регіональний навчально-практичний центр за професією «Монтажник систем утеплення будівель», «Навчально-практичний центр дорожньо-будівельного спрямування»; електроенергетика, електротехніка та електромеханіка: Навчально-практичний центр за професіями: «Електроmontажник з освітлення та освітлювальних мереж», «Електроmontажник з ремонту та обслуговування електроустаткування», «Електроmontажник силових мереж та електроустаткування», Навчально-практичний центр за професією «Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування»; швейне виробництво: Навчально-практичний центр за професіями швацького виробництва; машинобудування: Навчально-практичний центр за професіями: «TunerSkills. Верстатник широкого профілю. Оператор верстатів з ПК. Токар. Фрезерувальник».

У державі, суспільстві, і, зокрема, в освіті є розуміння того, що зміни незворотні і що вони можливі тільки спільними зусиллями, тобто в контексті соціального партнерства. Ідеться про особливий тип взаємодії ЗП(ПТ)О із замовниками кадрів, службою зайнятості, галузевими профспілками, громадськими організаціями, науковцями, виконавчою владою на місцях. Криворізьким кабінетом провадиться системна багаторічна робота з реформування професійно-технічної освіти з врахуванням потреб ринку праці на основі діалогу із соціальними партнерами. Розпочинали ми цю роботу ще у 2005 р. зі створення Піклувальних рад в кожному ЗП(ПТ)О, до складу яких ввійшли керівники підприємств-замовників кадрів, галузевих профспілок, депутати, науковці, представники органів місцевого самоврядування та громадськості.

Наступним етапом було створення галузевих Піклувальних рад. Сьогодні функціонують 6 (шість) галузевих фахових рад: з гірничо-металургійних професій; з будівельних професій; з електромонтажних професій; з машинобудівних професій; з професій легкої промисловості; з залізничних професій. Як правило, засідання фа-

хових рад проводяться на виробництві, таким чином учасники заходу мають можливість ознайомитись і з новими технологіями, і з вимогами роботодавців до підготовки кадрів. Для успішного виконання наведених вище завдань необхідно об'єднати зусилля всіх суб'єктів соціального партнерства. Молодь, яка вступає у трудове життя, має опанувати професію, навички, знання, які гарантують їй заняття гідного місця у системі економічних відносин. Соціальне партнерство в цьому об'єктивно необхідне та реально реалізоване. У цій справі виграють усі: заклад освіти, здобувачі, роботодавці та загалом наше суспільство. Основний шлях розвитку професійної (професійно-технічної) освіти і виведення її на рівень сучасних вимог – це інтеграція освітніх ресурсів закладів освіти і стратегії розвитку економіки держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стан, проблеми, забезпечення трудовим робітничим потенціалом Криворізького району: методичні рекомендації. Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області. – 2021.

ВИСОКЕ ПОКЛИКАННЯ МАЙСТРА

Микола МОГИЛЬНИЦЬКИЙ, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернігівській області, м. Чернігів

Висвітлено життєвий шлях та досвід роботи майстра виробничого навчання Чернігівського професійного будівельного ліцею Романа Григоровича Гергеля.

Ключові слова: будівельна галузь, майстер виробничого навчання, технології навчання, урок, здобувач освіти.

Mykola MOGYLNYTSKY HIGH VOCATIONAL MASTER

The article highlights the life and work experience of the master of industrial training of the Chernihiv professional construction lyceum Gergel Roman Grigorovich.

Keywords: construction industry, master of industrial training, training technologies, lesson, student.

Будівельна галузь є однією з найважливіших галузей народного господарства, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні. Нині в будівельній галузі наявні зміни у змісті й характері праці, а саме: поява нових виробництв, постійне оновлення будівельних матеріалів, інструментів, технологій, поява нових зразків продукції, збіль-

© Могильницький М., 2022

шення потреби у висококваліфікованих робітниках, інтеграція наявних професій, збільшення частки розумової праці, органічне поєднання функцій фізичної і розумової праці, підвищення культурного рівня працівника.

У підготовці висококваліфікованого робітника-будівельника, який має високий рівень освіти, досконало володіє науково-технічними та економічними основами виробництва, має високий ін-

телектуальний, духовний, фізичний розвиток, виявляє творче ставлення до праці, значну роль відіграє майстер виробничого навчання – педагог, який є компетентним професіоналом певної галузі, розуміється на новітніх педагогічних технологіях, у тому числі комп'ютерних, вихователем, менеджером, готовим до самоосвіти та удосконалення своїх знань і умінь. Ось таким і є Роман Григорович Гергель, майстер виробничого навчання I категорії ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей», муляр 5 розряду, монтажник залізобетонних конструкцій 4 розряду, електрозварник ручного зварювання 4 розряду.

Професійний шлях Роман Григорович розпочав у 1972 році, коли після закінчення восьмого класу загальноосвітньої школи вступив до Черкаського професійно-технічного училища № 1 за професією «Муляр. Монтажник залізобетонних конструкцій». Та на цьому не зупинився – продовжив навчання за своєю спеціальністю в Харківському індустріальному педагогічному технікумі.

Із 1980 року Роман Григорович працює в системі професійно-технічної освіти на посаді майстра виробничого навчання за професією «Муляр. Монтажник залізобетонних конструкцій. Електрозварник ручного зварювання», віддаючи перевагу сучасним інноваційним технологіям навчання. Для його методики навчання характерний індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти, застосування інтерактивних методів та прийомів, заохочення до самостійного розв'язання проблемних ситуацій, які дають змогу активізувати пізнавальну діяльність здобувачів освіти.

Під час кожного уроку Роман Григорович намагається донести здобувачам освіти, що робота на будівництві не тільки не втрачає своєї актуальності, а є все затребуванішою. Прагне, щоб його випускники стали справжніми професіоналами своєї справи. А цьому їх треба вчити. Майстер завжди вміє знаходити найбільш важливі сучасні методики у виховній роботі та використовує їх для підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання. Уміє оптимально поєднувати репродуктивні та проблемно-пошукові методи, раціонально добирати групові й індивідуальні форми роботи, активно застосовувати інноваційні методи навчання. Використовує технічні ігри, створення виробничих проблемних ситуацій, що сприяє розвитку просторової уяви і професійної пам'яті вихованців.

Роман Григорович Гергель – майстер виробничого навчання першої категорії, висококваліфікований спеціаліст, який не зупиняється на досягнутому, займається самоосвітою і вдосконалює свої знання і вміння. «*Майстерним не родись, а навчись*» – ці вимоги він постійно ставить перед собою та здобувачами освіти і саме це спонукає його до професійного зростання. Він бере активну участь в обласних, ре-

Роман Гергель з учнями

гіональних семінарах, практичних тренінгах, нарадах, майстер-класах, методичних вебінарах тощо. На уроках виробничого навчання застосовує інформаційно-комунікаційні технології, методи проектів, супроводжує навчальні заняття якісними презентаціями, часто застосовує прийоми для розвитку активності здобувачів освіти, створюючи зацікавленість колективною діяльністю.

Неодноразово на високому професійному рівні Роман Григорович проводив показові уроки виробничого навчання. Так, показовий урок виробничого навчання «Кастинг професіоналів» з професії «Муляр», проходив у формі рольової гри, де здобувачі освіти виконували мурування арки, змагаючись двома командами: «Будівельники» та «Майстри».

Як один з найкращих майстрів виробничого навчання ліцею Роман Григорович у 2018 році був учасником курсів підвищення кваліфікації у ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти», семінару професійної підготовки за професією «Муляр», який проходив в рамках німецько-українського проекту за підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини, і отримав сертифікат міжнародного зразка; брав участь у навчально-практичному семінарі компанії «КЕМРРІ ОУ». Він постійно працює над пошуком нових форм і методів роботи, намагається завжди бути обізнаним про інновації в будівельній галузі, прагне до вдосконалення методики проведення занять з виробничого навчання. Проїшовши стажування на підприємстві ТОВ «Житлобудсервіс» та ТОВ «Поліссяєвробуд», освоїв навички роботи з новими матеріалами, отримав знання щодо сучасних технологічних процесів у будівельній галузі. Наполегливість, послідовність і рішучість, невтомна енергія Романа Григоровича спрямовується на зміцнення матеріально-технічної бази ліцею. Значну увагу він приділяє комплексному методичному забезпеченню професії, постійно поповнює дидактичну базу майстерні інструкціями, картками, тестами, схемами, плакатами тощо. Активно бере участь у створенні НПЦ на базі ліцею з професій «Муляр»,

«Монтажник з монтажу сталевих та залізобетонних конструкцій».

Роман Григорович активний учасник профільної методичної комісії ліцею, обласної постійно діючої секції: виступає з доповідями, репрезентує методичні розробки, презентації; надає практичну допомогу іншим педагогічним працівникам, є наставником молодих майстрів виробничого навчання.

Роман Гергель приділяє велику увагу питанням формування контингенту здобувачів освіти та його збереженню, допомагає їм адаптуватися в навчальному процесі; формуванню високої духовної особистості; вихованню трудової активності, працелюбності; забезпеченню повноцінного фізичного розвитку, здорового способу життя, враховуючи особливості кожного. Здобувачі освіти Романа Григоровича неодноразово були першими як в навчанні, так і в спортивних змаганнях. Сотні його випускників (а це більше 400 осіб) працюють на будівельних майданчиках країни та за її межами, забезпечуючи добробут людей. За можливості, Роман Гергель з усіма випускниками підтримує зв'язок.

Роман Григорович – Людина високих моральних якостей і Майстер своєї справи, він завжди з колективом, колеги цінують і поважають його. Тому колектив ліцею з 1995 обирає його постійним головою профспілкової організації. За високі здобутки в своїй праці Роман Гергель у 1997 році був нагороджений почесним знаком «Відмінник професійно-технічної освіти», за сумлінну педагогічну діяльність, вагомі успіхи у справі виховання і професійної підготовки робітничої молоді та особистий внесок у розвиток професійно-технічної освіти неодноразово відзначений Почесною грамотою Міністерства освіти України, а у 2015 році одержав Диплом лауреата Премії імені Софії Русової Чернігівської обласної ради. Роман Григорович дотримується педагогічної етики, тому і користується повагою колег, здобувачів освіти та їхніх батьків.

Професія будівельника – це не тільки одна з безлічі справ, якій можна присвятити себе, це покликання, талант і доля. І саме такі фахівці, як Роман Григорович на багато десятиліть залишають після себе помітний для всіх слід.

УДК 377.1

МАЙСТЕР-КЛАСИ З ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ

Олександр ПУХНО, майстер виробничого навчання з професії «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів» Державного навчального закладу «Ніжинський професійний аграрний ліцей Чернігівської області», м. Ніжин Чернігівської області;

Лариса ПЕТРОВА, методист Державного навчального закладу «Ніжинський професійний аграрний ліцей Чернігівської області», м. Ніжин Чернігівської області

Висвітлено особливості успішної організації майстер-класів щодо ознайомлення з електромобілем під час проведення тижнів робітничої професії «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів» у співпраці з роботодавцями. Обґрунтовано переваги електромобіля в порівнянні з автомобілями на паливних двигунах. Розглянуто особливості технічного обслуговування електрокарів.

Ключові слова: електромобіль, майстер-клас, майстер виробничого навчання, тиждень професії, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, роботодавець, технічне обслуговування, здобувачі освіти.

Oleksandr PUKHNO, Larisa PETROVA
MASTER CLASSES ON ELECTRIC VEHICLE MAINTENANCE

The peculiarities of the successful organization of master classes on getting acquainted with the electric car during the weeks of the working profession "Locksmith for the repair of wheeled vehicles" in cooperation with employers are revealed. The advantages of the electric car in comparison with cars on fuel engines are substantiated. Features of maintenance of electric cars are considered.

Keywords: electric car, master class, master of industrial training, week of profession, locksmith for repair of wheeled vehicles, employer, maintenance, applicants.

© Пухно О., Петрова Л., 2022

Пересічний українець, у якого є особистий транспортний засіб, витрачає на нього велику кількість коштів.

Це зумовлюється підвищеною вартістю пального, регулярним плановим ТО, заміною гуми й іншими дрібними моментами. Унаслідок цього люди знаходяться в пошуку альтернативного рішення, і на допомогу приходять електромобілі. Електромобілі – це комфортні, сучасні та екологічно чисті автомобілі, які приводяться в рух лише одним електродвигуном, а не двигуном внутрішнього згоряння, що допомагає економити на маслі, запчастинах та заміниках. Функціонуючи лише на сучасних батареях та чистій відновлювальній енергії, електрокар дає змогу не лише заощаджувати кошти водія, а й позитивно впливає на збереження довкілля. Запас ходу електромобілів коливається від 145 км до 600 км, що дає можливість комфортно користуватися ними в місті й передмісті. Варто тільки завести безшумний електродвигун, щоб відчутти переваги сучасної машини, яка абсолютно нічим не поступається своїм бензиновим аналогам, а в чомусь навіть випереджає їх. Покращена динаміка електромобіля і звук вітру на швидкості не замінюється звичним «риканням» бензинового двигуна. Електромобілі повністю екологічні й не виробляють жодних викидів у атмосферу. Вони стають все популярнішими не тільки в усьому світі, а й в Україні.

Цікавим фактом стає те, що українські аграрні підприємства та фермерські господарства почали активно використовувати електротранспорт та стають на шлях новітніх технологій. На таке рішення впливає свідоме ставлення людини до навколишнього середовища, а не бажання зекономити, хоча гарний господар завжди уміє копійку рахувати. Тим паче, що рахувати є що, адже електротранспорт унеможливує крадіжку пального, зменшуючи постійний контроль. До того ж і сама різниця між вартістю бензину та електроенергії дає можливість заощаджувати до 80 % витрат. Відсутність планових заміन масел, фільтрів та ременів також дають певну економію коштів. А це все впливає на зменшення собівартості обслуговування технічного транспорту, що, у свою чергу, дає збільшення прибутків. Але головним чинником все ж таки є бажання «рухатися в ногу» зі світовим прогресом та берегти екологію рідного краю. Перехід із паливних двигунів на електромобілі не тільки зберігає довкілля, а й суттєво економить сімейний бюджет (економія на 100 км майже в 5 разів). До того ж, в електромобілях не потрібно замінювати мастила, свічки, тощо – тільки ремонт ходової частини. Переваги суттєві, і головне – ми бережемо довкілля і здобуваємо енергетичну незалежність від нафти та газу. Мотор електрокара практично не має недоліків, його робота тиха, а найголовніше – не несе загрозу екології.

У автошколах Німеччини учні навчаються за кермом електромобіля і лише після цього можуть натиснути на газ стандартного авто з двигуном внутрішнього згоряння. На ніжинських дорогах побачити електромобілі вже не дивина. Цей напрям почав розвиватись у Ніжині завдяки компанії «Електро Альянс УА». Ще у липні 2017 року на дорогах міста з'явилося перше «еко-таксі» фірми «Лідер». Уже тоді засновник служби таксі Сергій Охонько говорив про плани встановлення швидких станцій електрозаправок, щоб еко-автомобілі системно запрацювали в Ніжині. Задуми втілились на початку 2019 року. Нині у Ніжині компанією ТОВ «Електро Альянс УА» встановлено більше десяти електрозаправних станцій для зарядки електромобілів. Керівник компанії впевнений, що незалежність нашої Батьківщини – в її енергетичній свободі.

Конкуренція на сучасному ринку праці вимагає від слюсаря з ремонту колісних транспортних засобів не лише глибоких теоретичних знань, практичних умінь та навичок, а й швидкої орієнтації у потребах та вимогах новітніх тенденцій автотранспортної галузі. Майстру виробничого навчання необхідно постійно опановувати нові технології, розвивати власне мислення, удосконалювати вміння та навички, щоб заохочувати до активної виробничої діяльності учнів. Майбутнім слюсарям з ремонту колісних транспортних засобів важливо знати основні характеристики, ТО та будову електромобіля. Тільки той майстер виробничого навчання буде цікавий для учнів, який швидко адаптується до роботи в умовах постійного оновлення технологій, підвищує власну професійну компетентність.

Однією зі сходинок професійного зростання майстра виробничого навчання Олександра Пухна є організація і проведення майстер-класів. Він вважає, що така форма роботи є найкращою для ознайомлення учнів з електромобілем. Проведення майстер-класів: забезпечує формування мотивації та пізнавальної потреби здобувачів освіти; стимулює пізнавальний інтерес до обраної професії; сприяє здійсненню індивідуального підходу до кожного здобувача освіти та поліпшенню результатів навчально-пізнавальної діяльності. Під час майстер-класу О. Пухно представляє власну систему роботи, що передбачає комплекс методичних прийомів, які притаманні саме цьому педагогові. Він розповідає і, що важливо, показує, як працюють системи і механізми електромобіля, учні ставлять запитання, отримують консультацію, пропонують для обговорення власні проблемні питання.

Щороку здобувачі освіти Ніжинського професійного аграрного ліцею ознайомлюються з

електромобілем Nissan LEAF під час проведення тижня професії «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», дізнаються, як визначити технічний стан електромобіля, як відбувається зарядка електромобіля, діагностика ходової частини. Тиждень професії у ліцеї проходить цікаво й змістовно та стає тижнем поглиблення знань, які дадуть можливість у майбутньому стати справжніми професіоналами своєї справи. Майстер-класи, які проводяться в рамках тижня, спрямовані на підвищення рівня професійної майстерності, престижу професії «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти.

На базі ліцею створюється Регіональний навчально-практичний центр з підготовки робітників для автотранспортної та будівельної галузей (професії: 7231 «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», 8332 «Машиніст крана автомобільного») європейського рівня з високим технічним оснащенням і програмним забезпеченням. Для проведення комплексної діагностики, ремонту, технічного обслуговування автомобілів працюватимуть майстерні технічного обслуговування колісних транспортних засобів та ремонту колісних транспортних засобів. Поки у ліцеї немає власного електромобіля, майстер-класи проводяться на автомобілі Nissan LEAF, наданому компанією «Електро Альянс УА». Співпраця закладу з роботодавцем – це перспективний шлях розв'язання багатьох проблем, що виникають у процесі підготовки та подальшого працевлаштування учнів.

Варто зазначити, що ремонт електромобіля, автосервіс електромобілів і технічне обслуговування майже не відрізняється від ремонту звичайних транспортних засобів, що мають двигуни внутрішнього згорання. Виняток становить силова установка, допоміжні системи і трансмісійна система, акумулятор. До речі, дуже важливо уточнити, який термін служби батареї. При нормальній експлуатації термін може становити близько 5–8 років, проте виробники говорять про десять років. Терміни технічного обслуговування можуть варіюватися від 6 місяців до одного року. Усе залежить від того, наскільки активно експлуатується електрокар, а також від ступеня зношування деталей. Нині склалася така ситуація, яка суттєво збільшила інтервал проведення техобслуговування. Обслуговування електромобілів часто передбачає операції із заміни запасних частин, які проводять не менше ніж через кілька тисяч кілометрів. До таких доцільно віднести: заміну гальмівної рідини – один раз в два роки або через 40–60 тис. км;

заміну антифризу в охолоджувальній системі акумулятора – один раз на 5 років; заміну гальмівних колодок, дисків.

Звертаючись у сервіс з ремонту електрокарів для того, щоб усунути несправності автомобіля, що знаходиться на гарантії, усі роботи без винятків будуть виконано безкоштовно. Що стосується планових ТО, тут варто зазначити, що треба суворо дотримуватися графіка, прописаного виробником електрокару. Крім стандартних процедур (перевірка шин, рівня рідини), існує чимало планових робіт, які важливо проводити строго за регламентом. При пробігу 12 тис. км перевіряють рівень охолоджувальної речовини для акумулятора, розташованої в обігрівальній системі. Сюди ж входить зовнішній огляд ключового вузла – гальмівної системи, підвіски, керма, а також змащування дверного замка. При пробігу 24 тис. км проводять заміну щіток очищувача скла. При пробігу 57 тис. км замінюють повітряний фільтр салону. При пробігу 120 тис. км замінюють газові стійки капоту. Один раз на п'ять років проводиться заміна охолоджувальної рідини, гальмівної рідини. А що стосується Nissan Leaf, то в цьому випадку розробники передбачили кілька окремих графіків ТО, які залежать від умов використання автомобіля. Одна з важливих умов – часта їзда на невелику відстань (до 15 кілометрів). Це все ж набагато дешевше, ніж техобслуговування транспортного засобу з двигуном внутрішнього згорання.

Майстер-клас – це одна з форм ефективного професійного, активного навчання. Під час майстер-класів учні завжди відмічають безшумність, швидкість і екологічність електромобіля Nissan Leaf. Наприкінці заняття бажаючі мають можливість особисто відчувати комфорт такого автомобіля під час тест-драйву. Такі заходи дають змогу здобувачам освіти зрозуміти, що за електромобілями майбутнє. Це нові технології, це нові стандарти комфорту і життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селевко Г. К. Альтернативні педагогічні технології. – М.: НДІ шкільних технологій, 2005. – 224 с.
2. <https://ukrainer.net/elektromobili/><https://ukrainer.net/elektromobili/>
3. <http://nezhatin.com.ua/2019/01/04/u-nizhyni-z-yavyls-pershi-elektrozapravky/>
4. <http://nezhatin.com.ua/2019/10/01/fermerski-gospodarstva-perehodyat-na-elektroavtomobili-chomu/>
5. <http://nezhatin.com.ua/2019/08/12/elektromobili-komfort-yakist-ta-ekonomichnist/>

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ – ЗБРОЙНИМ СИЛАМ УКРАЇНИ!

Людмила ШЕВЧУК, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, кандидат педагогічних наук

Педагогічні працівники, майстри виробничого навчання та учні закладів професійної (професійно-технічної) освіти Хмельниччини активно долучилися до національного спротиву російській агресії на різних фронтах для наближення Перемоги. Зокрема, професійна освіта Хмельниччини прийняла для продовження навчання учнів з областей, де тривають бойові дії.

Заклади професійної освіти регіону, маючи виробничі потужності, досвідчених майстрів виробничого навчання і професійно підготовлених учнів, із перших днів загарбницької війни спрямували свої зусилля на підтримку обороноздатності країни. У майстернях виробничого навчання працівники закладів професійної освіти разом з учнями виготовляють буржуйки, протитанкові їжаки, зварюють металеві ліжка для потреб гарнізонних військових шпиталів. Колективи закладів освіти допомагають військовим частинам в обладнанні захисних позицій військових та цивільних об'єктів, здійснюють ремонт та обслуговування автомобільної техніки, надають фінансову допомогу Збройним Силам України, гуманітарну допомогу військовим частинам, бійцям територіальної оборони в забезпеченні їх продуктами харчування, теплим одягом, засобами особистої гігієни. Педагоги разом з учнями продовжують плести маскувальні сітки, шити розгрузки, балаклави, подушки-хомути, вироби постільного асортименту, медичні барсетки, ремонтують військове обмундирування.

Профтехосвітяни активно долучаються до благодійних ярмарків, волонтерських акцій, які організують у нашому регіоні. Зароблені кошти спрямовуємо на купівлю необхідного обладнання для захисників та захисниць на передовій.

Педагоги та працівники закладів професійної освіти постійно здають кров для поранених воїнів, приносять медикаменти, перев'язувальні матеріали тощо. В умовах воєнного стану колективи навчальних закладів

© Шевчук Л., 2022

дів щоденно готують для бійців сухі пайки, набори сухих борщів та інших напівфабрикатів, виготовляють консервацію, випікають хлібобулочні вироби.

Лідери учнівського самоврядування, волонтерські загони закладів професійної освіти активно долучилися до волонтерської роботи, підтримки бійців на фронті. Учнівський актив бере участь у патріотичних челенджах, флешмобах, артпроектах, благодійних акціях. У посилки для фронту учні вкладають листівки у яких щиро дякують, нашим мужнім воїнам, які нині боронять Україну.

Допомагаємо біженцям, з-поміж яких жінки з дітьми та люди старшого віку. Усі гуртожитки, ідальні працюють для гуманітарної місії, здійснюємо безкоштовне поселення, забезпечуємо гарячим харчуванням, надаємо медичну та психологічну допомогу.

Чимало викладачів, учнів та випускників закладів професійної освіти, перебувають у лавах Збройних Сил України та боронять Батьківщину. На превеликий жаль, є і ті, хто поклав життя за свободу нашого народу. З метою вшанування пам'яті загиблих Героїв колективом Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області підготовлено **Книгу пам'яті** вихованців та працівників закладів фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) освіти Хмельниччини, які загинули під час російсько-української війни в період 2014–2022 рр., вони в наших серцях на завжди!

На жаль, війна триває. Злочинне вторгнення російської федерації на територію України спонукало колективи профтехосвітян Хмельниччини об'єднатися задля зміцнення обороноздатності нашої держави, підтримки тих, хто постраждав від військових дій російських нелюдів, і наближення Перемоги у війні з російськими окупантами. Тримаємо освітній стрій надалі! Повага і низький уклін усім, хто мужньо захищає нашу Батьківщину від агресора і щодня наближає нашу Перемогу!

ІНВЕСТИЦІЇ У ПІДГОТОВКУ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ

Роман СИДОРЕНКО, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернігівській області, м. Чернігів

Обладнання за останнім словом техніки, тісна співпраця з підприємствами, гарантоване працевлаштування випускників і підготовка робітників, яких украї потребує ринок праці – це ключові засади, на яких працюють навчально-практичні центри (НПЦ) Чернігівщини. НПЦ є структурними підрозділами закладів професійної (професійно-технічної) освіти Чернігівщини. Тут учні здобувають практичні навички роботи за сучасними виробничими технологіями із застосуванням новітніх матеріалів, обладнання, інструменту у відповідних галузях економіки. До того ж, НПЦ є осередками підвищення кваліфікації для робітників відповідних галузей, а також незайнятого населення та педагогічних працівників.

Створення НПЦ — не новинка для профтехосвіти Чернігівщини. Так з кінця 2004 року почав своє існування перший регіональний навчально-практичний центр сучасних аграрних технологій у Сосницькому професійному аграрному ліцеї. Нині в області функціонує 13 центрів. За останні три роки в Чернігівській області відкрито два НПЦ та один модернізовано. Так, 1 вересня 2020 року на базі Державного навчального закладу «Ніжинський професійний аграрний ліцей Чернігівської області» відкрили Регіональний навчально-практичний центр з підготовки кадрів для сфери громадського харчування.

Центр створений у рамках реалізації заходів, визначених Планом розвитку професійно-технічної освіти Чернігівщини на 2019–2021 роки. Для організації роботи навчального центру придбали спеціалізоване обладнання та техніку, обладнали спеціальні навчальні аудиторії та класи. Для цього ліцей витратив 1,2 млн грн власних надходжень, а також отримав дофінансування з обласного бюджету 168 тис. грн. Навчально-практичний центр охоплює навчальну аудиторію з мультимедійним обладнанням та 2 навчальні приміщення для відпрацювання практичних навичок на сучасному обладнанні.

Можливість для молоді отримувати базову освіту у сфері громадського харчування відкри-

© Сидоренко Р., 2022

ває гарні перспективи для подальшого навчання і кар'єрного росту в цій галузі. Зважаючи на популярність кафе, їдалень та закладів харчування, існує потреба у кваліфікованих кадрах: кухарів, кондитерів та бариста. А, отже, випускники закладу не стануть потенційними безробітними і знайдуть собі роботу за фахом. 04 жовтня 2021 року у Чернігівському професійному ліцеї залізничного транспорту відбулась презентація новоствореного Регіонального навчально-практичного центру електромонтажних технологій та відновлювальної енергетики, що функціонує завдяки фінансуванню державної субвенції МОН України, співфінансуванню міського бюджету м. Чернігова та підтримці німецьких колег професійного училища ім. Йохана Бірвірта міста Меммінген.

Новостворений центр наповнений сучасним обладнанням: комп'ютерами, наявне програмне забезпечення, робочі місця облаштовані технікою Siemens. Для того, щоб здобувачі освіти могли контролювати роботу обладнання та розуміти, як працюють системи, в центрі облаштували кілька інсталяцій: сонячна електростанція, вітроелектростанція, світлофорний об'єкт, створено модулі та схеми, аналогів яким немає в Україні для виконання електромонтажних робіт з опанування професій «Електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж», «Електромонтажник силових мереж та електроустаткування».

Пріоритетами роботи центру є впровадження енергозберігаючих технологій та ефективного енергоменеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Фахівці з монтажу та обслуговування систем відновлювальної енергетики відповідають потребам у підготовці кваліфікованих робітників для сфери енергетики та енергозабезпечення у місті Чернігові та області. Підготовка кадрів сприяє оновленню професій у регіоні та вихованню екологічної свідомості здобувачів освіти.

У рамках співпраці з комунальним підприємством «Міськвітло» у центрі створено умови підготовки робітничих кадрів з обслуговування світ-

лофорних об'єктів та зовнішнього освітлення міста. НПЦ надає освітні послуги за всіма видами професійної підготовки: первинна професійна підготовка, професійно-технічне навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації. Навчання здійснюється за системою модулів – це гнучка технологія організації освітнього процесу, в основу якої покладено опанування особою модульних навчальних блоків у професії за індивідуальною освітньою траєкторією. Така система запозичена у німецьких колег професійного училища ім. Йохана Бірвірта міста Меммінген і має на меті можливість одержання освіти з мінімальними фінансовими витратами та організацію навчання впродовж життя. Метою такого навчання є забезпечення мобільності осіб у процесі навчання, формування та розвитку професійних компетентностей особи, необхідних для виконання завдань та обов'язків за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та перспектив кар'єрного зростання впродовж професійної діяльності.

На початку 2022 року у приміщенні Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування відкрили регіональний навчально-практичний центр сучасних швейних технологій та дизайну «Імперія моди».

Навчально-практичний центр сучасних швейних технологій та дизайну «Імперія моди» – це інноваційний, практичний простір, в якому зосереджено найновітніше швейне обладнання фірми TYPICAL, Minerva, Silter, Type Special, встановлено комп'ютерний комплекс САПР Julivi, до складу якого входять програми «Конструктор», «Дизайн», «Розкладальник» та сучасна версія програми Julivi «Електронний манекен» для

тривимірної візуалізації моделей одягу різного асортименту. Крім сучасного обладнання та програмного комплексу, навчально-практичний центр має: надсучасну смарт-панель, потужні комп'ютери для здобувачів освіти та викладача, плоттер для роздрукування лекал у натуральну величину, а також важливі пристрої, що стануть у нагоді під час викладання предметів швейного профілю, а саме: документ-камера та електронний мікроскоп.

Діяльність навчально-практичного центру передбачає впровадження в освітній процес інноваційних методів професійного навчання, сучасних виробничих технологій для підготовки за професіями «Швачка. Кравець», «Кравець. Закрійник» та молодших фахових бакалаврів за спеціальністю «Технології легкої промисловості». Це дасть змогу педагогам підвищити рівень викладання, вдосконалити практичну підготовку здобувачів освіти, а нашим випускникам – бути конкурентоспроможними на ринку праці, відповідати європейським стандартам.

Отже, оновлення навчально-практичного центру сучасних швейних технологій та дизайну на базі Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування – ще один крок на шляху модернізації та ефективного розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

Відкриття нових НПЦ на Чернігівщині сприяє підвищенню якості професійної (професійно-технічної) освіти та конкурентоспроможності робітничого потенціалу на регіональному ринку праці. НПЦ – рух до сучасності, інвестиція в якість підготовки робітничих кадрів, що задовольнить потреби роботодавців у висококваліфікованих працівниках.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ, РЕЗУЛЬТАТИ І ПЕРСПЕКТИВИ»

Інститут професійної освіти НАПН України запрошує до участі в IV Міжнародній науково-практичній конференції **«Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи»**, що відбудеться в змішаному режимі 20 жовтня 2022 року.

Для участі в роботі конференції до 14 жовтня 2022 року необхідно заповнити реєстраційну форму за покликанням: <http://surl.li/curl> та надіслати тези доповіді (з поміткою **«На конференцію «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства»**) на електронну адресу оргкомітету: lfsvet@ukr.net

З організаційних питань звертатися за телефоном: +380(44)252-71-75 або +380-973-199-656 (Олександр Слободяник, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання).

Вимоги до оформлення тез конференції

Тези до електронного збірника тез IV Міжнародної науково-практичної конференції «Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи» необхідно надіслати до 14 жовтня 2022 року на електронну адресу: lfsvet@ukr.net з поміткою «Тези на конференцію «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства»».

Збірник тез конференції буде опубліковано в електронному продовжуваному виданні ІПО НАПН України ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ISSN 2786-619-X) у рубриці «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства».

ЖИТТЯ ПРИСВЯЧЕНЕ ОСВІТІ

ДО 40-Ї РІЧНИЦІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЯЧЕСЛАВА СИРОТЮКА

Багатогранна особистість, яка характеризується організаторськими здібностями, стратегічним мисленням і далекоглядністю – все це про **Вячеслава Григоровича СИРОТЮКА**, директора Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, у якому він працює ось уже 40 років.

Набував виробничого досвіду Вячеслав Сиротюк на посадах гірничого майстра, заступника начальника дільниці, начальника дільниці, заступника головного інженера шахти.

Добре знаючи гірничу справу, подальше своє життя присвятив підготовці робітничих кадрів для промислового Кривбасу. Немає жодного напрямку, який би не був пріоритетним у його управлінської діяльності та залишився поза увагою.

З метою створення ефективної системи управління та фінансування у закладі освіти діє наглядова (підкувальна) рада, до складу якої входять керівники підприємств-замовників робітничих кадрів, науковці, представники громадськості.

Для забезпечення доступності й неперервності професійної (професійно-технічної) освіти впродовж життя на базі закладу впроваджено механізм вхідного контролю щодо виявлення знань, умінь і навичок певного рівня професійної кваліфікації осіб та побудови індивідуального плану навчання для отримання нової кваліфікації або її підвищення. В умовах воєнного стану відпрацьовано систему підготовки з опанування частковими кваліфікаціями з професій електротехнічного профілю. Налагоджено дієву співпрацю щодо підготовки фахівців за робітничими професіями із закладами фахової передвищої освіти. У середньому за рік (за рахунок фізичних осіб) отримують робітничу кваліфікацію шляхом професійно-технічного навчання понад 350 осіб.

Постійно приділяє увагу забезпеченню відповідності змісту й якості професійної (професійно-технічної) освіти потребам особи та ринку праці.

З урахуванням змін у технологіях виробництва, оновлення чи створення професійних і освітніх стандартів, змісту навчальних програм, у ліцеї провадиться системна робота щодо створення підручників, навчальних і навчально-методичних посібників на засадах ком-

петентнісного підходу, зокрема розроблено: підручники «Гірничо-прохідницькі машини і комплекси», «Гірничі роботи» для здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти, навчальний посібник «Охорона праці в гірничорудній галузі», які рекомендовані до використання Міністерством освіти і науки України; термінологічний довідник для закладів професійної (професійно-технічної) освіти гірничого профілю, рекомендований до використання ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України. Колектив закладу освіти брав участь у розробленні стандартів з професій: «Люковий (гірничі роботи)», «Прохідник», «Машиніст електровоза» на модульно-компетентнісній основі.

Директор є ініціатором створення трьох експериментальних майданчиків всеукраїнського та регіонального рівнів на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, а саме:

– «Педагогічні умови формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю в професійних навчальних закладах» (2016–2020 рр.), результати якого апробовані у 8 регіонах України та отримали схвальну оцінку на засіданні науково-методичної комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійно-технічної освіти

Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України;

– «Впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» (2017–2020 рр.);

– «Професійна підготовка майбутніх фахівців електротехнічного профілю в навчально-практичних центрах закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (2021–2024 рр.).

Про систему формування кадрового забезпечення свідчить його якість. У закладі освіти працює 1 кандидат та 1 доктор педагогічних наук, 16 викладачів вищої категорії, 9 викладачів мають педагогічне звання «Викладач-методист». Майстрам виробничого навчання здебільшого встановлено 14 тарифний розряд, з них 2 мають педагогічне звання «Майстер виробничого навчання II категорії».

Для модернізації навчально-виробничої і соціальної інфраструктури закладу лише за останні 10 років оновлено та оснащено комп'ютерною технікою, мультимедійним обладнанням кабінети професійно-теоретичної підготовки (технології та комплексної механізації гірничих робіт, залізничного транспорту, зварювальних технологій, будови та ремонту тепловоза, екскаваторних робіт, охорони праці, інформаційних технологій, технології приготування їжі з основами товарознавства) та загальноосвітньої підготовки (української мови і літератури, математики, історії України, всесвітньої історії, іноземної мови, захисту України, інформатики, фізики), створено кухню-лабораторію з дегустаційною залом, лабораторію з професій сфери харчування, центр професійної кар'єри, молодіжний центр, тренажерну залу, науково-методичний центр, бібліотеку, де започатковано електронну структуру.

Гуртківцями «Підземного Кривбасу» виготовлено 12 діючих моделей, що використовуються в освітньому процесі під час професійно-теоретичної підготовки з професій гірничого профілю.

У результаті конкурсного відбору, створено Навчально-практичний центр електротехнічних технологій (загальною вартістю 5 млн грн).

Розвиткові партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти сприяє ґрунтовна та системна робота з підприємствами-замовниками робітничих кадрів: ПРАТ «Центральний

гірничо-збагачувальний комбінат», ПРАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат», АТ «Криворізький залізрудний комбінат», ПРАТ «СУХА БАЛКА», ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ПРОМСЕРВІС», зокрема й у впровадженні елементів дуальної форми навчання. Станом на 01.01.2022 року за такою формою навчалось 272 особи.

Досвід взаємодії педагогічного колективу Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею та АТ «Криворізький залізрудний комбінат» з підготовки конкурентоздатних фахівців у 2017 році схвалено Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України.

Прибуток від професійно-практичної підготовки для здійснення статутної діяльності ліцею щороку становить понад 1 млн грн.

Працевлаштування в середньому по ліцею становить 93 %. Якість професійної підготовки – 77 %.

Для проведення системної роботи щодо консультування з питань розвитку кар'єри в ліцеї створено та успішно функціонує центр кар'єри.

З метою популяризації професійної (професійно-технічної) освіти та дієвої профорієнтації, то протягом останніх 10 років заклад неодноразово презентував професійну (професійно-технічну) освіту на міжнародних і всеукраїнських виставках та форумах, де був удостоєний: почесного звання «Лідер сучасної освіти» (2012), «Лідер професійно-технічної освіти України» (2013), «Лідер професійної (професійно-технічної) освіти України» (2018); «Лідер інновацій в освіті» (2018), почесного звання «Лауреат конкурсу» I ступеня» (2016, 2017), почесного звання «Лауреат конкурсу» II ступеня» (2013); золотої медалі (2017, 2019, 2020), срібної (2012, 2016), бронзової (2012).

Активна життєва позиція Вячеслава Григоровича на користь земляків також гідно оцінена – він повний кавалер знака «За заслуги перед містом». А його значний внесок у розвиток професійної (професійно-технічної) освіти відзначений нагрудними знаками «Відмінник народної освіти», «Василь Сухомлинський»; почесним званням «Заслужений працівник народної освіти»; Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом»; багатьма іншими відзнаками.

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем, розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: інформація про автора (авторів) прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні фото автора та (за бажанням) фото до матеріалів статей (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотриманні вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

З приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІННИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: grhenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, iptn_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА».

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

В. о. директора видавництва
Аліна ЧЕРНОМОРОВА

Головний редактор
редакції журналів
Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:

Фактична адреса:
02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54
Юридична адреса:
01135, м. Київ, пр. Перемоги, 10
+38 (044) 498-10-28
+38 (044) 498-10-29
office@pedpresa.ua

Над номером працювали:

Леся ЯВОРСЬКА
Світлана РАДІОНОВА

На с. 1 обкладинки:

Віталій Клейн, навчався за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва. Слюсар-ремонтник. Водій автотранспортних засобів» у Міжрегіональному центрі професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців м. Кривого Рогу Дніпропетровської області

Листи й матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою:
2345255@ukr.net з поміткою
«Професійна освіта»

Підписано до друку 2.09.2022 р.
Формат 60×84 1/8. Папір офсетний. Друк офсет. Умов.-друк. арк. 6,5.

Видруковано
ТОВ «7БЦ»

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ПВ	місце	літер.
----	-------	--------

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

На газету
журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата	кількість комплектів	1
	переадресування		

на 2022 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	×			×			×			×	

поштовий

індекс _____

місто _____

код вулиці

буд.	корп.	кв.

село _____

область _____

район _____

вулиця _____

прізвище, ініціали _____

Читайте в наступному номері

- ✓ Професійна освіта України в умовах воєнного стану
* * *
- ✓ Профтехосвіта Львівщини
* * *
- ✓ Інновації у професійній освіті
* * *
- ✓ Психологічна служба
* * *
- ✓ З досвіду роботи